

Avaleht>Kohtuasja algatamine>Kus ja kuidas?>Millise riigi õigust kohaldada?

Millise riigi õigust kohaldada?

Kui Te osalete kohtuvaidluses, mille kõik asjaolud ei ole seotud sama riigiga, tuleb kindlaks määrata, millist õigust kohas kohtuasjas otsuse tegemisel kohaldab.

Kaubandus muutub üha rahvusvahelisemaks ja inimesed reisivad järjest enam ning seetõttu suureneb ka risk, et ettevõtte või üksikisik võib sattuda rahvusvahelisse vaidlusesse. Rahvusvahelise vaidlusega võib olla tegemist mitmel põhjusel: pooled on erinevast rahvusest, elavad erinevates riikides või on sõlminud lepingu, mis käsitleb välismaal tehtud tehingut.

Vaidluse korral ei piisa ainult sellest, et määratakse kindlaks, millise riigi kohus on pädev asja menetlema ja selles otsuse tegema, vaid tuleb ka otsustada, millist õigust kohaldatakse.

Riigi kohta üksikasjaliku teabe saamiseks klõpsake paremas servas selle lipukesel.

Viimati uuendatud: 18/01/2019

Käesolevat lehekülge haldab Euroopa Komisjon. Sellel veebisaidil avaldatud teave ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta. Komisjon ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õigusteabe viida alt ELi veebilehetele autoriõiguste eeskirjade kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid on juba tõlgitud.

Millist õigust kohaldatakse? - Belgia

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Belgia siseriikliku õiguse siduvad allikad on õigusaktid, üldised õiguspõhimõtted ja tavaõigus. Õigusaktid jõustab avaliku võimu kandja; üldised õiguspõhimõtted on õiguslikult siduvad, kuna ühiskond on veendunud nende õigusjõus; tavaõigus koosneb kirjutamata ja üldtunnustatud tavadest. Belgia kohtud ei pea juhinduma pretsedendist: nii nagu õigusteooria on kohtupraktika küll usaldusväärne allikas, kuid ei ole siduv. Kohtuotsused on siduvad ainult kohtumenetluse poolte suhtes, kuid mitte teiste sarnaseid asju lahendavate kohtunike suhtes. Ükski kohus, välja arvatud konstitutsioonikohus (*Cour constitutionnelle / Grondwettelijk Hof*), ei saa nõuda teistelt kohtutelt enda loodud pretsedendi järgimist. Isegi kassatsioonikohtu (*Cour de cassation / Hof van Cassatie*) otsuses, millega võidakse madalama astme kohtu otsus tühistada ja saata asi uue otsuse tegemiseks talle tagasi, ei anta asja uuesti arutavale kohtule siduvaid juhiseid. Ainult juhul, kui kassatsioonikohus teeb teist korda samas asjas otsuse, on otsuse sisu siduv kohtu suhtes, kes peab tegema lõpliku otsuse.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Välisministeerium haldab alates 1987. aastast sõlmitud kahepoolsete ja mitmepoolsete konventsioonide andmebaasi:

 <https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

 <https://diplomatie.belgium.be/nl/Verdragen>

 <https://diplomatie.belgium.be/de/vertrage>

 <https://diplomatie.belgium.be/en/treaties>

Paljude Belgias kehtivate konventsioonide tekstid on avaldatud Belgia ametlikus väljaandes (*Moniteur belge / Belgisch Staatsblad*), mis on alates 1997. aastast kättesaadav elektrooniliselt: <http://justice.belgium.be/>

Peale selle on sama veebisaidi rubriigis „Législation consolidée“ / „Geconsolideerde Wetgeving“ avaldatud paljude, isegi enne 1997. aastat sõlmitud konventsioonide tekst (2800 nimetust 1. augusti 2004. aasta seisuga).

Belgia on põhimõtteliselt suveräänne riik, mis teostab kõrgeimat võimu Belgia kohtute jurisdiktsiooni alla kuuluvate isikute üle. Arvestades aga ühiskonna üha suuremat rahvusvahelistumist on Belgia suhtes üha enam siduvad riigiüleste ja rahvusvaheliste organisatsioonide ja institutsioonide kehtestatud normid.

Belgia õigust on eelkõige mõjutanud Euroopa Liit (EL), Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ÜRO), Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon (NATO) ja Euroopa Nõukogu, võttes vastu lepinguid ja määrusi (vahetult kohaldatavaid või mitte) ning kehtestades direktiive ja õigusaktide ühtlustamise protsesse, et sundida organisatsioonide liikmesriike ühtlustama oma siseriiklikke õigussüsteeme.

Belgias vahetult kohaldatavad inimõiguste konventsioonid on Euroopa Nõukogu vastu võetud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon ja Euroopa sotsiaalharta. Vastavad ÜRO tekstid on kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvaheline pakt.

Riikideülese organisatsioonina on Euroopa Liidul (EL) märkimisväärne mõju oma liikmesriikidele, sh Belgiale. Peamised ELi õigusaktid on määrused, mis on vahetult kohaldatavad, ja direktiivid, mille liikmesriigid peavad ise oma õigusesse üle võtma.

Arvukad institutsioonid ja organisatsioonid tegelevad aktiivselt eri õigusvaldkondade, nagu rahvusvahelise eraõiguse, rahvusvahelise kriminaalõiguse ning rahvusvahelise kaubandus- ja majandusõiguse arendamisega. Nende hulka kuuluvad näiteks Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, ÜRO rahvusvahelise kaubandusõiguse komisjon (UNCITRAL), Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverents, Rahvusvahelisele Eraõiguse Ühtlustamise Instituut (UNIDROIT), Euroopa Nõukogu, Euroopa Liit ja Euroopa Ühendus, rahvusvaheline perekonnaseisukomisjon, Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO), Rahvusvaheline Lennutranspordi Assotsiatsioon (IATA), Beneluxi Majandusliit jt.

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Kahepoolseid lepinguid teiste riikide või piirkondadega võivad sõlmida nii föderaalasutused kui ka Belgia föderaalüksuste asutused, olenevalt lepingu eseme kuulumisest nende pädevusse. Enamik lepingutest sõlmitakse naaberriikidega või riikidega, kellega Belgial on tihedad või tähtsad kaubandussuhted.

2 Kollisiooninormide rakendamine

16. juuli 2004. aasta seadus, millega kehtestatakse rahvusvahelise eraõiguse seadustik, avaldati ametlikus väljaandes 27. juulil 2004. aastal. (<http://justice.belgium.be/>). Seadus on kättesaadav samal veebisaidil rubriigis „Législation consolidée“ / „Geconsolideerde Wetgeving“.

Sellel teabelehel selgitatakse rahvusvahelise eraõiguse seadustiku kohaldamisala. Seadustiku sätteid, mis käsitlevad nii rahvusvahelist kohtualluvust kui ka välisriikide kohtuotsuste ja ametlike dokumentide mõju, kohaldatakse pärast seadustiku jõustumist algatatud menetluste ning tehtud kohtuotsuste ja

koostatud ametlike dokumentide suhtes. Varasemate kohtuasjade suhtes, mis ei kuulu seadustiku üleminekusätete kohaldamisalasse, kohaldatakse mitmesuguseid õigusakte ning mahukat pretsedendiõigust ja õigusdoktriini. Kasulikku teavet võib saada järgmistelt veebisaitidelt:

- <http://www.law.kuleuven.be/ipr>

- <http://www.ipr.be/>

- <http://www.dipr.be/>

Seadustikku kohaldatakse ainult juhul, kui kohtuasja ei reguleeri rahvusvahelised konventsioonid, Euroopa Liidu õigus või konkreetsed õigusaktid.

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Belgia kohtunikud ei kohalda vaid Belgia õigust. Sageli tuleb kohtuotsus teha välisriigi õiguse alusel.

Belgia rahvusvahelises eraõiguses on sätestatud, et välisriigi õigust kohaldatakse välisriigis aktsepteeritud tõlgenduses; kui kohus ei suuda välisriigi õiguse sisu välja selgitada, võib ta küsida abi kohtuasja pooltelt. Kui kohtul ei ole ilmselgelt võimalik välisriigi õiguse sisu mõistliku aja jooksul välja selgitada, peab kohus kohaldama Belgia õigust (seadustiku artikkel 15).

2.2 Tagasisaade ja edasi viide

Alates seadustiku vastuvõtmisest ei ole tagasisaade ja edasi viide üldiselt enam lubatud (seadustiku artikkel 16). Seadustik sisaldab siiski erandit, mis käsitleb juriidiliste isikute suhtes kohaldatavat õigust (artikkel 110) ja Belgia õiguse kohaldamise võimalust (tagasisaade) seoses füüsiliste isikute õigus- ja teovõimega (vt allpool).

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Ühendav tegur võib muutuda ajas (näiteks kodakondsus) või ruumis (näiteks alaline elukoht).

Rahvusvahelise eraõiguse seadustiku eesmärk on määrata, millist õigusnormi tuleb ühendava teguri muutumisel tavaliselt kohaldada.

Näiteks abielu õiguslike tagajärgede puhul on seadustiku kohaselt esimene ühendav tegur abikaasade alaline elukoht õiguslikele tagajärgedele tuginemise ajal (artikkel 48).

Põlvnemise tuvastamisega seoses on seadustikus sätestatud, et kohaldatav on selle riigi õigus, mille kodanik see isik, kellest põlvnemise üle otsustatakse, lapse sündimise ajal on (artikkel 62).

Vara asjaõiguste suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus asi asus õigusele tuginemise ajal. Seadustikus on siiski täpsustatud, et asjaõiguste omandamise või kaotamise suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus asi asus nende faktiliste asjaolude esinemise ajal, millega kaasnes õiguse tekkimine või kaotus (artikkel 87).

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Tavapäraseid kollisiooninorme ei kohaldata mitmel seadustikus sätestatud juhul.

1. Erandina ei ole seadustiku alusel kindlaks määratud õigus kohaldatav, kui on ilmne, et kõiki asjaolusid arvesse võttes on olukord vaid väga nõrgalt seotud Belgiaga ja väga tihedalt seotud muu riigiga. Sellisel juhul kohaldatakse muu riigi õigust (artikkel 19).

2. Endiselt on kohaldatavad Belgia õiguse üldist kehtivust omavad sätted või avaliku õiguse normid, mida kohaldatakse rahvusvahelise olukorra suhtes olenemata kollisiooninormide alusel kindlaks määratud õigusest (artikkel 20).

3. Kehtestatud on rahvusvahelist avalikku korda käsitlev erand, mis võimaldab jätta kohaldamata välisriigi õiguse teatud aspektid, kui nende mõju oleks vastuolus Belgia õigussüsteemiga (artikkel 21).

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Belgia kohus võib nõuda, et kohtuasja pooled selgitaksid välja välisriigi õiguse sisu ja kohaldamisala. Kohus võib ka kohaldada 7. juunil 1968. aastal Londonis sõlmitud välisriikide õigusinfo Euroopa konventsiooni. Kui nõutakse autentseid tõendeid, palutakse poolel esitada nn *certificat de coutume* (tõend välisriigis kehtiva õiguse kohta), milles asjaomane välisriigi ametiasutus esitab autentseid tõendeid oma riigis kehtivate või kehtinud õigusnormide kohta.

3 Kollisiooninormid

Kui eelnimetatud õigusnormide kohaselt on pädev Belgia kohus, peab ta siiski kaaluma, millist õigust tuleks vaidluse suhtes kohaldada. Kohus teeb otsuse vastavalt Belgia rahvusvahelisele eraõigusele. Olenevalt vaidluse esemest võivad juhtumi konkreetse õigussüsteemiga siduda eri tegurid. Rahvusvahelise eraõiguse seadustik on üles ehitatud valdkondade kaupa ja määrab vastava ühendava teguri vastavalt valdkonnale. Mõnda neist valdkondadest kirjeldatakse allpool.

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Seda valdkonda reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 (Rooma I määrus). Rahvusvahelise eraõiguse seadustikuga laiendatakse varasemat, Rooma 1980. aasta lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni kohaldamisala lepinguliste suhetele, mis selle kohaldamisalasse ei kuulunud. Seadustikku kavatsetakse peagi kohandada, et võtta arvesse Rooma konventsiooni asendamisest Rooma I määrusega tulenevat olukorda.

Teatud küsimusi, mis määruse kohaldamisalasse ei kuulu, reguleerivad siiski erinormid, mis on sätestatud kas

– Genfi 7. juuni 1930. aasta käskvekslite ja lihtvekslite suhtes kohaldatava õiguse konventsioonis ja Genfi 19. märtsi 1931. aasta tšekide suhtes

kohaldatava õiguse konventsioonis või

– seadustiku konkreetsetes sätetes (eelkõige usaldusfonde käsitlev artikkel 124 ja partnerluslepinguid käsitlev artikkel 111).

Peale selle tuleb märkida, et vastavalt määruse artiklile 25 kohaldatakse endiselt teatud rahvusvahelisi konventsioone, nimelt:

– Budapesti 21. mai 2001. aasta konventsiooni kaupade siseveetranspordi lepingute kohta,

– Londoni 28. aprilli 1989. aasta rahvusvahelist konventsiooni abistamise kohta,

– Brüsselis 23. septembril 1910. aastal sõlmitud rahvusvahelisi konventsioone, mis käsitlevad laevakokkupõrgete vältimise ning merel abi andmise ja merepääste teatavate eeskirjade ühtlustamist, ning neile lisatud protokolle.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Seda valdkonda reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 864/2007 (Rooma II määrus). Rahvusvahelise eraõiguse seadustikuga laiendatakse määruse kohaldamisala valdkondadele, mis selle kohaldamisalasse ei kuulu.

Teatud valdkondi, mis määruse kohaldamisalasse ei kuulu, reguleerivad siiski erinormid. Seega kohaldatakse lepinguvälise kohustuste suhtes, mis tulenevad laimamisest või eraelu puutumatuselt ja isiklike õiguste rikkumisest, vastavalt hageja soovile selle riigi õigust, kus tegu toime pandi või kahju tekkis või võis tekkida, välja arvatud juhul, kui vastutav isik tõendab, et ta ei saanud kahju tekkimist selles riigis ette näha (artikkel 99).

Tuleb lisada, et vastavalt määruse artiklile 28 kohaldatakse endiselt teatud rahvusvahelisi konventsioone, nimelt:

– Haagi 4. mai 1971. aasta liiklusõnnetuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni,

– Brüsselis 10. mail 1952. aastal sõlmitud rahvusvahelisi konventsioone, nagu laevakokkupõrgetega seotud tsiviilkohtualluvuse teatavate eeskirjade ühtlustamise rahvusvaheline konventsioon, laevakokkupõrgetega ja muude vahejuhtumitega seotud kriminaalkohtualluvuse teatavate eeskirjade

ühtlustamise rahvusvaheline konventsioon ja merelaevade arestimise teatavate eeskirjade ühtlustamise rahvusvaheline konventsioon,

– Londoni 28. mai 1989. aasta rahvusvahelist konventsiooni abistamise kohta,

- Müncheni 5. oktoobri 1973. aasta Euroopa patentide väljaandmise konventsiooni,
- 29. mai 1933. aasta teatavate õhusõiduki ennetava arestimisega seotud eeskirjade ühtlustamise konventsiooni,
- Brüsselis 23. septembril 1910. aastal sõlmitud rahvusvahelisi konventsioone, mis käsitlevad laevakokkupõrgete vältimise ning merel abi andmise ja merepääste teatavate eeskirjade ühtlustamist, ning neile lisatud protokolle.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Kui rahvusvahelise eraõiguse seadustikus ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse isiku staatust ning õigus- ja teovõimet puudutavate vaidluste suhtes asjaomase isiku kodakondsusriigi õigust.

Seoses füüsilise isiku õigus- ja teovõimega sisaldab seadustik osalist tagasisaadet ettenägevat sätet: küsimuse suhtes kohaldatakse Belgia õigust, kui välisriigi õiguse kohaselt tuleb kohaldada Belgia õigust (seadustiku artikkel 34).

Üldpõhimõtte kohaselt kohaldatakse perekonna- ja eesnimede andmise suhtes isiku kodakondsusriigi õigust (artikkel 37).

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

3.4.1 Vanema ja lapse õigussuhe

Rahvusvahelise eraõiguse seadustiku artiklis 62 on kohaldatava õiguse kindlaksmääramise kohta sätestatud, et isikust põlvnemise tuvastamise või vaidlustamise suhtes kohaldatakse üldjuhul selle riigi õigust, mille kodanik isik lapse sünni ajal on, või kui põlvnemine tuvastatakse vabatahtlikult, siis selle riigi õigust, mille kodanik isik tuvastamise ajal on.

3.4.2 Adopteerimine

Lapsendamise eelduste suhtes kohaldatakse lapsendaja kodakondsusriigi õigust või lapsendajate ühise kodakondsusriigi õigust. Kui lapsendajad on eri riikide kodanikud, kohaldatakse lapsendamise eelduste suhtes nende alalise elukoha riigi õigust või kui see ei ole võimalik, siis Belgia õigust.

Mitmesuguste vajalike nõusolekute suhtes kohaldatakse lapsendatava alalise elukoha riigi õigust. Kui aga selle õiguse kohaselt ei ole lapsendatava nõusolek vajalik või lapsendamine võimalik, kohaldatakse lapsendatava nõusoleku suhtes Belgia õigust (rahvusvahelise eraõiguse seadustiku artiklid 67 ja 68).

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Seoses abielu suhtes kohaldatava õigusega eristatakse rahvusvahelise eraõiguse seadustikus järgmisi olukordi:

- 1) abiellumislubadus: kohaldatakse tulevaste abikaasade alalise elukoha riigi õigust või kui see ei ole võimalik, siis tulevaste abikaasade kodakondsusriigi õigust või kui see ei ole võimalik, siis Belgia õigust (seadustiku artikkel 45);
- 2) abielu sõlmimine: kohaldatakse kummagi abikaasa kodakondsusriigi õigust, välja arvatud samasooliste isikute abielu, mille puhul jäetakse kohaldamata välisriigi õiguse norm, mille kohaselt on selline abielu keelatud, kui ühe abikaasa kodakondsusriigi või alalise elukoha riigi õiguse kohaselt on selline abielu lubatud (seadustiku artikkel 46);
- 3) vorminõuded: vorminõuete suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus abielu sõlmitakse (seadustiku artikkel 47);
- 4) abielu õiguslikud tagajärjed: kohaldatakse abikaasade alalise elukoha riigi õigust või kui see ei ole võimalik, siis tulevaste abikaasade ühise kodakondsusriigi õigust või kui see ei ole võimalik, siis Belgia õigust (seadustiku artikkel 48).

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

Partnerluse ja muu registreeritud kooselu puhul tehakse Belgia õiguses vahet elukaaslastevahelisel suhtel, mille puhul tekib abieluga samaväärne side, ja suhtel, mille puhul abieluga samaväärset sidet ei teki.

Esimese suhtes kohaldatakse abielule kohaldatavat õigust (vt eespool), samal ajal kui kooselu suhtes, mille puhul abieluga samaväärset sidet ei teki, kohaldatakse selle riigi õigust, kus kooselu esimest korda registreeriti.

Spetsiaalsed registreerimata kooselu reguleerivad sätted puuduvad.

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Abielulahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatakse 20. detsembri 2010. aasta määrust (EL) nr 1259/2010.

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artiklis 15 viidatakse ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlevale 23. novembri 2007. aasta Haagi protokollile. Üldjuhul kohaldatakse ülalpidamiskohustuse suhtes õigustatud isiku alalise elukoha riigi õigust. Ühtlasi reguleerivad laste ja vanemate vahelist, alla 21-aastaste isikute ja muude isikute kui nende vanemate vahelist, abikaasade ja eksabikaasade vahelist ning isikute, kelle abielu on tühistatud, vahelist ülalpidamiskohustust erieeskirjad. Protokoll sisaldab ka sätet, mis võimaldab pooltel kohaldatava õiguse ise valida.

Peale selle kohaldatakse laste ülalpidamise kohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlevat 24. oktoobri 1956. aasta Haagi konventsiooni Belgia ja sellise riigi vahelistes suhetes, mis on konventsiooni osalisriik, kuid ei ole ratifitseerinud eelnimetatud 23. novembri 2007. aasta Haagi protokollit.

3.6 Abieluvara

Partnerid võivad oma abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse ise valida. Valik on siiski piiratud: partnerite abiellumise järgse esimese alalise elukoha riigi õigus või ühe abikaasa kodakondsusriigi õigus (rahvusvahelise eraõiguse seadustiku artikkel 49).

Kui kohaldatavat õigust ei saa valida, kohaldatakse abieluvararežiimi suhtes partnerite abiellumise järgse esimese alalise elukoha riigi õigust. Kui nende alaline elukoht ei asunud samas riigis, kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud mõlemad partnerid abielu sõlmimise ajal olid. Muudel juhtudel kohaldatakse selle riigi õigust, kus abielu sõlmiti (seadustiku artikkel 51).

3.7 Testamendid ja pärimine

Seda valdkonda reguleerib 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist.

3.8 Kinnisvara

Kohaldatav õigus määratakse kindlaks ka vara asukoha järgi (rahvusvahelise eraõiguse seadustiku artikkel 87).

3.9 Maksejõuetus

Maksejõuetust reguleerib 29. mai 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta. Määruse kohaselt kehtib üks üldine põhimaksejõuetusmenetlus, millele võib järgneda teisene siseriiklik menetlus.

Viimati uuendatud: 05/04/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid on juba tõlgitud.

Millist õigust kohaldatakse? - Tšehhi

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Kollisiooninormide peamine siseriiklik allikas on seadus nr 91/2012 rahvusvahelise eraõiguse kohta.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Valik kohaldatavat õigust reguleerivaid olulisi mitmepoolseid rahvusvahelisi konventsioone:

Varssavi rahvusvaheliste õhuvõtte reeglite ühtlustamise konventsioon, Varssavi, 1929

Rahvusvahelise kaupade autoveo lepingu konventsioon (CMR), 1956

Guadalajara lepinguvälise vedaja teostatavate rahvusvaheliste õhuvõtte eeskirjade ühtlustamise konventsioon, 1961

Viini tuumakahjustuste eest tsiviilvastutuse konventsioon, 1963

Haagi liiklusõnnetuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon, 1971

Reisijate ja pagasi rahvusvahelise maanteeveo lepingu konventsioon (CVR), 1973

Kaupade rahvusvahelise ostu-müügi lepingute aegumistähtaja konventsioon, 1974

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kaupade mereveo konventsioon, 1978

Rooma lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon, 1980

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kaupade rahvusvahelise ostu-müügi lepingute konventsioon, Viin, 1980

Rahvusvahelise raudteeveo konventsioon (COTIF), 1980

Vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitlev konventsioon, Haag, 1996

Rahvusvahelise õhuvõtte nõuete ühtlustamise konventsioon, Montreal, 1999

Haagi täiskasvanute rahvusvahelise kaitse konventsioon, 2000

Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlev Haagi protokoll, 2007 (osaliseks on EL tervikuna)

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Valik peamisi kohaldatavat õigust reguleerivaid kahepoolseid rahvusvahelisi lepinguid:

Tšehhoslovakkia Vabariigi ja Albaania Rahvavabariigi vaheline leping õigusabi kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades, 1959

Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi ja Jugoslaavia Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi vaheline leping õigussuhete korraldamise kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades, 1964 (kohaldatakse kõikide endise Jugoslaavia õigusjärglaste riikide suhtes)

Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi ja Bulgaaria Rahvavabariigi vaheline leping õigusabi ning õigussuhete korraldamise kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades, 1976

Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi ja Mongoolia Rahvavabariigi vaheline leping õigusabi ning õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades, 1976

Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi ja Kuuba Vabariigi vaheline leping vastastikuse õigusabi kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades, 1980

Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi ja Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu vaheline leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades, 1982 (kohaldatakse Venemaa Föderatsiooni ja paljude teiste endise NSVLi õigusjärglaste riikide suhtes)

Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi ja Vietnami Sotsialistliku Vabariigi vaheline leping õigusabi kohta tsiviil- ja kriminaalasjades, 1982

Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi ja Poola Rahvavabariigi vaheline leping õigusabi ning õigussuhete korraldamise kohta tsiviil-, perekonna-, töö- ja kriminaalasjades, 1987

Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi ja Ungari Rahvavabariigi vaheline leping õigusabi ning õigussuhete korraldamise kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades, 1989

Tšehhi Vabariigi ja Rumeenia vaheline leping õigusabi kohta tsiviilasjades, 1994

Tšehhi Vabariigi ja Ukraina vaheline leping õigusabi kohta tsiviilasjades, 2001

Tšehhi Vabariigi ja Usbekistani Vabariigi vaheline leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil- ja kriminaalasjades, 2002

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Seda küsimust reguleerib rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 23.

Kohus kohaldab välisriigi õigust omal algatusel. Õigust kohaldatakse samamoodi nagu riigis, kus see kehtib. Kohaldatakse neid õigusnorme, mida kohaldataks kohtuasja lahendamisel riigis, kus õigus kehtib, olenemata nende järjekorrast süsteemis või avalik-õiguslikust staatusest, kui need ei lähe vastuollu Tšehhi õigusnormidega, mida tuleb kohaldada.

Kohus teeb omal algatusel kindlaks välisriigi õiguse osa, mida tuleb kohaldada. Kohus või avaliku sektori asutus, kes otsustab kõnealuse õigusega reguleeritavate juhtude üle, võtab kõik vajalikud abinõud kõnealuse õiguse kindlakstegemiseks.

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Seda küsimust reguleerivad rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 21 sätestatud üldtingimused.

Tagasisaade ja edasiviide on lubatud, välja arvatud lepingu- ja tööõigusel põhinevate suhete puhul. Kui pooled on ise valinud kohaldatava õiguse, võib kollisiooninormidele tugineda ainult juhul, kui poolte kokkuleppes on nii ette nähtud.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Üldiselt hinnatakse asjaomast kriteeriumi ainult õiguslikult olulise asjaolu hindamisel. Loomulikult võivad küsimust aidata teataval hetkel lahendada konkreetsed kollisiooninormid (vt nt asjaõigusi käsitlevad eeskirjad punktis 3.8).

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Seda küsimust reguleerivad rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 24 sätestatud üldtingimused.

Õigust, mida tuleks rahvusvahelise eraõiguse seaduse kohaselt kohaldada, ei tule kohaldada tõeliselt erandlikel asjaoludel, kui see oleks kõiki juhtumi asjaolusid, eriti poolte õigustatud ootust mõne teise õiguse kohaldamisele nõuetekohaselt ja põhjendatult arvesse võttes ebaproportsionaalne ning vastuolus pooltevaheliste suhete mõistliku ja õiglase lahendamisega. Neil tingimustel ja eeldusel, et teiste isikute õigusi ei kahjustata, tuleb kohaldada õigust, mis tagab sellise lahenduse.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Seda küsimust reguleerib rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 23.

Kohus teeb omal algatusel kindaks välisriigi õiguse osa, mida tuleb kohaldada. Kohus või avaliku sektori asutus, kes otsustab kõnealuse õigusega reguleeritavate juhtude üle, võtab kõik vajalikud abinõud kõnealuse õiguse kindlakstegemiseks.

Kui kõnealuse õigusega reguleeritavate juhtude üle otsustav kohus või avaliku sektori asutus ei tunne välisriigi õiguse sisu, võib ta selle kindlakstegemiseks küsida justiitsministeeriumi arvamust.

Kui välisriigi õigust ei suudeta mõistliku aja jooksul kindlaks teha või kui selle kindlakstegemine on võimatu, kohaldatakse Tšehhi õigust.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Lepingulisi kohustusi reguleerivad rahvusvahelise eraõiguse seaduse §d 87 ja 89. See piirneb nende lepinguliste kohustuste või nende aspektidega, mis ei kuulu ELi õigusaktide või rahvusvaheliste lepingute kohaldamisalasse, välja arvatud juhul, kui need õigusaktid või lepingud võimaldavad nende reguleerimist selle seadusega. Need on seega väiksema ulatusega sätted.

Lepinguid reguleerib selle riigi õigus, millega leping on kõige tihedamalt seotud, välja arvatud juhul, kui pooled on valinud kohaldatava õiguse. Õiguse valik peab olema tehtud sõnaselgelt või tulenema üheti mõistetavalt lepingu sätetest või juhtumi asjaoludest.

Kindlustuslepinguid reguleerib kindlustusvõtja alalise elukoha riigi õigus. Pooled võivad valida kindlustuslepingu suhtes kohaldatava õiguse.

Rooma I määruse kohaldamisalasse kuuluvate kindlustuslepingute puhul näeb seadus ette liikmesriikide selle määruse artikli 7 lõikes 3 sätestatud võimaluse valida selles määruses lubatud ulatuses kohaldatav õigus.

Ühepoolsete lepingutega loodud õigussuhteid reguleerib seaduse § 90 kohaselt selle riigi õigus, kus on ühepoolse lepingu osalise alaline elukoht või registrijärgne asukoht lepingu sõlmimise ajal, välja arvatud juhul, kui kohaldamiseks valiti muu õigus.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Rahvusvahelise eraõiguse seaduse §-s 101 on peamiselt seoses Rooma II määruse kohaldamisalaga sätestatud ainult era- ja isiklike õiguste rikkumisest, sh laimamisest tulenevate lepinguväliste kohustuste suhtes kohaldatav kollisiooninorm. Neid kohustusi reguleerib selle riigi õigus, kus rikkumine toimub. Kahju kandnud pool võib siiski valida kohaldamiseks selle riigi õiguse, kus a) on kahju kandnud poole alaline elukoht või registrijärgne asukoht, b) on rikkumise toimepanija alaline elukoht või registrijärgne asukoht või c) rikkumine andis tulemust, ei rikkumise toimepanija oleks võinud seda ette näha.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Seda küsimust reguleerib rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 29.

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse isiku õigus- ja teovõime suhtes selle riigi õigust, mille alaline elanik isik on. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, piisab sellest, kui tehingut tegev füüsiline isik on teovõimeline selle riigi õiguse kohaselt, kus ta kõnealust tehingut teeb.

Füüsilistele isikutele nimede andmist reguleerib selle riigi õigus, mille kodanik isik on. Isik võib siiski valida kohaldamiseks selle riigi õiguse, mille alaline elanik ta on.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

3.4.1 Vanema ja lapse õigussuhe

Põlvnemise tuvastamist ja vaidlustamist reguleerib rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 54. Kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanik laps sünnijärgselt on, ja kui lapsel on sünnijärgselt rohkem kui ühe riigi kodakondsus, kohaldatakse Tšehhi õigust. Kui see on lapse huvides, kohaldatakse lapse ema lapse sünni aegse alalise elukoha riigi õigust. Kui laps on Tšehhi Vabariigi alaline elanik ja kui see on lapse huvides, kohaldatakse põlvnemise tuvastamisele ja vaidlustamisele Tšehhi õigust. Põlvnemise võib tuvastada selle riigi õiguse kohaselt, kus põlvnemine omaks võetakse. Kui põlvnemine vaidlustatakse mõnes teises riigis kohtu- või kohtuvälises menetluses selle riigi õiguse kohaselt ning tuvastatakse põlvnemine mõne teise isiku puhul, siis sellest piisab põlvnemise tuvastamiseks selle isiku puhul.

Ülalpidamisküsimustes määratakse vanemate ja laste vahelistele suhetele kohaldatav õigus kindlaks vastavalt ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlevale Haagi protokollile (2007). Muudel vanemlike õigusi ja kohustusi ning lapse isiku või tema vara kaitsmise meetmeid puudutavatel juhtudel määratakse kohaldatav õigus kindlaks Haagi vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva konventsiooni (1996) kohaselt.

3.4.2 Adopteerimine

Seda küsimust reguleerivad rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 61 ja 62.

Lapsendamise eelduseks on selle riigi õiguses sätestatud tingimuste täitmine, mille kodanik lapsendatav on ja mille kodanik lapsendaja on. Kui lapsendajad on eri riikide kodanikud, peavad olema täidetud mõlema vanema kodakondsuse alusel kindlaks määratud õigussüsteemide tingimused ning tuleb järgida selle riigi õigust, mille kodanik lapsendatav on. Kui nende eeskirjade kohaselt tuleks kohaldada mõne teise riigi õigust, mille kohaselt ei ole lapsendamine lubatud või on see lubatud ainult äärmiselt piiratud tingimustel, kohaldatakse Tšehhi õigust, kui lapsendaja või vähemalt üks lapsendajatest või lapsendatav on Tšehhi Vabariigi alaline elanik.

Lapsendamise tagajärgi reguleerib selle riigi õigus, mille kodanikud kõik pooled lapsendamise ajal on, või kui pooled on eri riikide kodanikud, siis selle riigi õigus, mille alalised elanikud kõik pooled lapsendamise ajal on, või kui poolte elukoht ei asu ühes ja samas riigis, siis selle riigi õigus, mille kodanik lapsendatav on.

Lapsendaja ja lapsendatava või lapsendajate vahelistele suhetele kohaldatakse vanemlike õiguste ja kohustuste, lapse kasvatamise ja ülalpidamise küsimustega seoses õigust, mis määratakse kindlaks punktis 3.4.1 põlvnemisega seoses loetletud rahvusvaheliste lepingute alusel.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Seda küsimust reguleerivad rahvusvahelise eraõiguse seaduse §-d 48 ja 49.

Isiku abieluvõimet ja abielu kehtivuse tingimusi reguleerib selle riigi õigus, mille kodanik isik on.

Abielu vormi suhtes kohaldatakse abielu sõlmimise riigis kohaldatavat õigust.

Abielu sõlmimisele välisriigis asuvas Tšehhi Vabariigi saatkonnas kohaldatakse Tšehhi õigust.

Abikaasade isiklike suhteid reguleerib selle riigi õigus, mille kodanikud mõlemad on. Kui nad on eri riikide kodanikud, reguleerib nendevahelisi suhteid selle riigi õigus, mille alalised elanikud mõlemad abikaasad on, või kui nende alaline elukoht ei ole ühes ja samas riigis, siis Tšehhi õigus.

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

Rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 67 reguleerib kooselude ja sarnaste suhete ning nende tagajärgede, sõlmimise võime, sõlmimise või lõpetamise, kehtetuks tunnistamise ja tühistamise ning partneritevaheliste isiklike ja varaliste küsimuste lahendamise suhtes kohaldatavat õigust.

Kõikide nende küsimuste suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus kooselu või sarnane suhe sõlmitakse või on sõlmitud.

Tšehhi õigus ei sisalda abieluta kooselu käsitlevaid kollisiooninorme.

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 50 reguleerib abielu lahutamise ja kehtetuks tunnistamise ning abielu tühisuse tuvastamise suhtes kohaldatavat õigust. Tšehhi Vabariik ei osale tõhustatud koostöös abielulahutuse ja lahusele suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas ja seega ei ole nõukogu määrus (EL) nr 1259 /2010 tema jaoks siduv.

Abielulahutust reguleerib selle riigi õigus, mis reguleerib abikaasade isiklikku suhet menetluse algatamisel. (Abikaasade isiklike suhteid reguleerib selle riigi õigus, mille kodanikud nad mõlemad on. Kui nad on eri riikide kodanikud, reguleerib neid suhteid selle riigi õigus, mille alalised elanikud nad mõlemad on, või kui nende alaline elukoht ei ole ühes ja samas riigis, siis Tšehhi õigus.) Kui selle kollisiooninormi kohaselt tuleks kohaldada mõne teise riigi õigust, mille kohaselt abielulahutus ei ole lubatud või on lubatud ainult tõeliselt erandlikel asjaoludel, kohaldatakse Tšehhi õigust, kui vähemalt üks abikaasa on Tšehhi Vabariigi kodanik või alaline elanik.

Abielu kehtetuks tunnistamisel või tühisuse tuvastamisel hinnatakse abieluvõimet ja abielu sõlmimise vormi selle õiguse alusel, mida kohaldatai abielu sõlmimisel.

Tšehhi õigus ei sisalda lahusele käsitlevaid kollisiooninorme.

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Abikaasade ja endiste abikaasade vahelisi ülalpidamiskohustusi reguleerib õigus, mis määratakse kindlaks ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitleva Haagi protokolli (2007) alusel.

3.6 Abieluvara

Seda küsimust reguleerib rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 49.

Abikaasade varasuhet reguleerib selle riigi õigus, mille alalised elanikud mõlemad abikaasad on, ja kui abikaasade alaline elukoht ei asu ühes ja samas riigis, siis selle riigi õigus, mille kodanikud mõlemad abikaasad on, ja kui pooled on eri riikide kodanikud, siis Tšehhi õigus.

Abieluvararežiimi lepingulist kindlaksmääramist reguleerib õigus, mis oli abieluvararežiimi suhtes kohaldatav asjaomase kokkuleppe sõlmimisel. Kui see ei ole võimalik, võivad abikaasad abieluvararežiimi lepinguliseks kindlaksmääramiseks kokku leppida ka selles, et nende abieluvararežiimi reguleerib selle riigi õigus, mille kodanik või alaline elanik üks abikaasadest on, või selle riigi õigus, kus asub kõnealune kinnisasi, või Tšehhi õigus. Kokkuleppe tuleb notariaalselt kinnitada või selle kohta tuleb koostada sarnane dokument, kui kokkuleppe sõlmitakse muus riigis.

3.7 Testamendid ja pärimine

17. augustil 2015 või hiljem surnud isikutelt pärimise suhtes kohaldatavat õigust reguleerib **määrus (EL) nr 650/2012**.

Seda küsimust reguleerivad rahvusvahelise eraõiguse seaduse §-d 76 ja 77. Seda meetet kohaldatakse seoses nendelt isikutelt pärimisega, kes surid 16. augustil 2015 või varem (kui kohaldatavat õigust ei reguleerita kahepoolse rahvusvahelise lepinguga teisiti).

Pärimise õiguslikku korda reguleerib selle riigi õigus, mille alaline elanik testataori surma ajal oli. Kui testataori oli Tšehhi Vabariigi kodanik ja vähemalt üks pärija on Tšehhi Vabariigi alaline elanik, kohaldatakse Tšehhi õigust.

Testamendi tegemise või tühistamise võimet ning testamendi puuduste tagajärgi ja avaldumist reguleerib testataori testamendi tegemise aegse kodakondsuse riigi õigus või tema alalise elukoha riigi õigus. Kohaldatav õigus määratakse samamoodi seoses muude annakute tegemise või tühistamise võime ja muude annakute lubatavuse tuvastamisega.

Testament on kehtivas vormis, kui vorm vastab selle riigi õigusele, a) mille kodanik testataori testamendi tegemise või surma ajal oli, b) mille territooriumil testament tehti, c) mille alaline elanik testataori testamendi tegemise või surma ajal oli, d) mille õigust tuleb või oleks tulnud testamendi tegemise ajal pärimise õigusliku korra suhtes kohaldada, või e) kus asub asjaomane kinnisasi. Neid eeskirju kohaldatakse ka testamendi tühistamise vormi suhtes. Neid eeskirju kohaldatakse *mutatis mutandis* ka pärimislepingute ja muude annakute vormi suhtes, kui testataori on pärimislepingu osaline. See kehtib ka pärimislepingu või muu annaku tühistamise vormi kohta.

Testataori võib testamendis ette näha, et midu kohaldatava õiguse asemel reguleerib pärimise õiguslikku korda selle riigi õigus, mille alaline elanik testataori testamendi, sh kinnisasaannaku tegemise ajal on, või selle riigi õigus, mille kodanik ta testamendi tegemise ajal on. Pärimislepingu osalised võivad valida kohaldatava pärimise õigusliku korra nende õigussüsteemide seast, kui testataori on pärimislepingu üks osaline. Seda kohaldatakse *mutatis mutandis* ka muude annakute suhtes.

Pärimismääruses on sätestatud, et kui määruse alusel pärimisele kohaldatava õiguse kohaselt ei ole surma puhuks tehtud korralduse kohaselt pärijaid või annakusaajaid ning puuduvad füüsilistest isikutest seadusjärgsed pärijad, ei takista sel viisil kindlaks määratud õiguse kohaldamine liikmesriigil või selle liikmesriigi poolt sel otstarbel määratud asutusel kasutada õigust omandada oma õigust kohaldades liikmesriigi territooriumil asuvat pärandvara, tingimusel et võlausaldajatel on õigus taotleda oma nõuete rahuldamist kõikide pärandvarasse kuuluvate esemete arvelt. Tšehhi õiguses reguleerib seda küsimust tsiviilseadustiku § 1634. Selles on ette nähtud, et kui pärija puudub isegi seadusjärgse pärimise eeskirjade kohaselt, läheb pärand üle riigile ja riiki peetakse seadusjärgseks pärijaks. Riik on pärijana teiste isikutega samas seisundis vastavalt pärandvara inventuurile. Rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 78 kohaselt lähevad testataori Tšehhi Vabariigis asuvad esemed ja õigused pärija puudumisel üle Tšehhi Vabariigile ning nendega seotud küsimuste lahendamine kuulub Tšehhi kohtute pädevusse. Riiki või muud territoriaalüksust või olemasolevat institutsiooni ei käsitata sellisel juhul pärijana, kui teda ei ole testamendis pärijaks määratud.

3.8 Kinnisvara

Seda küsimust reguleerivad rahvusvahelise eraõiguse seaduse §d 69–79.

Kinnisasjade või materiaalsete vallasasjadega seotud asjaõigusi reguleerib üldjuhul asjade asukohariigi õigus. Selle õiguse kohaselt määratakse kindlaks ka see, kas tegemist on vallas- või kinnisasjadega. Valitud vara ja asjaõiguste teatavate aspektide kohta sisaldab seadus siiski eraldi kollisiooninorme, mida on kirjeldatud allpool.

Avalikku registrisse kantud vee- ja õhusõidukitega seotud asjaõiguste tekkimist ja lõppemist reguleerib selle riigi õigus, kus registrit peetakse.

Materiaalsete vallasasjadega seotud asjaõiguste tekkimist ja lõppemist reguleerib selle riigi õigus, kus asi kõnealuse õiguse tekkimise või lõppemiseni viinud sündmuse ajal asus.

Kokkuleppe alusel üleantava materiaalse vallasasja omandiõiguse tekkimist ja lõppemist reguleerib õigus, mida kohaldatakse omandiõiguse tekkimise või lõppemise aluseks oleva kokkuleppe suhtes.

Kui materiaalse vallasasjaga seotud asjaõiguste tekkimise ja lõppemise aluseks olev õigusmenetlus toimub pärast asja vedamise algust ja selle ajal, reguleerib nende õiguste tekkimist ja lõppemist selle riigi õigus, kust vara lähetati. Ent kui kõnealuse varaga seotud asjaõiguste tekkimine ja lõppemine toimub vara loovutamiseks ja üleandmiseks esitatava tunnistuse üleandmisel, kohaldatakse selle riigi õigust, kus tunnistus üle antakse.

Kinnis- või vallasasja asukohariigis kehtivaid avalike registre ja sarnaste loetelude kandeid käsitlevaid sätteid kohaldatakse ka juhul, kui registreeritud õiguse tekkimise, lõppemise, piiramise või üleandmise õigusliku põhjust hinnatakse mõne teise õigussüsteemi alusel.

Nõustumist reguleerib selle riigi õigus, kus vara asus nõustumistähtaja alguses. Omanik võib siiski tugineda selle riigi õigusele, kus nõustumine toimub, kui kõik selle riigi õiguses sätestatud nõustumise tingimused on täidetud alates asja saabumisest asjaomasesse riiki.

3.9 Maksejõuetus

Seda küsimust reguleerib rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 111. Maksejõuetusmääruse kollisiooninorme kohaldatakse *mutatis mutandis*, välja arvatud selles määruses sätestatud juhtudel.

Viimati uuendatud: 06/03/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millist õigust kohaldatakse? - Eesti

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Kohaldatava õiguse küsimusi reguleerib peamiselt [rahvusvahelise eraõiguse seadus](#) (edaspidi *REÕS*). Enne rahvusvahelise eraõiguse seaduse jõustumist 01.07.2002 reguleeris kohaldatava õiguse küsimusi tsiviilseadustiku üldosa seadus, kuid selle asemel kohaldatakse samuti pea kõikidel juhtudel rahvusvahelise eraõiguse seadust vastavalt võlaõigusseaduse, tsiviilseadustiku üldosa seaduse ja rahvusvahelise eraõiguse seaduse rakendamise seaduse §-le 24.

Arvesse tuleb võtta ka Euroopa Liidu kohaldatava õiguse reeglite prioriteeti siseriikliku õiguse ees ning Eesti Vabariigi põhiseaduse §-st 123 tulenevat põhimõtet, mille kohaselt juhul, kui Eesti seadused või muud aktid on vastuolus Riigikogu poolt ratifitseeritud välislepingutega, kohaldatakse välislepingu sätteid. Samuti on Eesti sõlminud neli õigusabilepingut: Venemaa, Ukraina, Poola ning Läti-Leeduga, kus on reguleeritud ka kohaldatava õiguse küsimusi.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Testamendi vormile kohaldatava õiguse konventsioon, alla kirjutatud Haagis 04.10.1961; Lisainfo: <https://www.riigiteataja.ee/akt/78853>.

Lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon, alla kirjutatud Roomas 19.06.1980; Lisainfo leitav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/1026913>.

Vanema kohustuste kindlaksmääramise ja laste kaitse abinõude rakendamise pädevuse, kohaldatava õiguse, abinõude tunnustamise, rakendamise ja koostöö konventsioon, alla kirjutatud Haagis 19.10.1996; Lisainfo leitav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/214112011002>.

Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlev protokoll, alla kirjutatud Haagis 23.11.2007; Lisainfo: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:f30b46bd-fcdd-4b33-8b08-5b06e4a09b88.0022.02/DOC_2&format=PDF.

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi õigusabi ja õigussuhete leping, alla kirjutatud Tallinnas 11.11.1992; Lisainfo: [Riigi Teataja](#).

Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades, alla kirjutatud Moskvas 26.01.1993; Lisainfo: [Riigi Teataja](#).

Eesti Vabariigi ja Ukraina leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil- ning kriminaalasjades, alla kirjutatud Kiievis 15.02.1995; Lisainfo: [Riigi Teataja](#).

Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vaheline leping õigusabi osutamise ja õigussuhete kohta tsiviil-, töö- ning kriminaalasjades, alla kirjutatud Tallinnas 27.11.1998; Lisainfo: [Riigi Teataja](#).

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Kui seaduse, välislepingu või tehingu kohaselt kuulub kohaldamisele välisriigi õigus, kohaldab kohus seda sellest sõltumata, kas selle kohaldamist taotletakse või mitte. Seega ei ole kohtu kohustus välisriigi õigust kohaldada sõltuv sellest, kas pool on seda taotlenud (REÕS § 2 lõige 1).

Tsiviilkohtumenetluses on nende kohtuasjade puhul, mil pooltel on õigus kohaldatavas õiguses kokku leppida, on kohtupraktikas esinenud ka juhte, mil kohus ei ole välisriigi õigust kohaldanud, vaid on lähtunud sellest, et pooled on vaikimisi välisriigi õiguse kohaldamisest Eesti õiguse kasuks loobunud.

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Kui rahvusvahelise eraõiguse seadus näeb ette välisriigi õiguse kohaldamise (edasiviide), kohaldatakse selle riigi rahvusvahelise eraõiguse norme. Kui need näevad ette Eesti õiguse kohaldamise (tagasisaade), kohaldatakse Eesti materiaaõiguse norme (REÕS § 6 lõige 1).

Seega kui välisriigi õigus viitab tagasi Eesti õigusele, tuleb kohaldada Eesti materiaaõiguse norme.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Asjaõiguse tekkimine ja lõppemine määratakse selle riigi õiguse järgi, kus asi asus asjaõiguse tekkimise või lõppemise ajal (REÕS § 18 lg 1), seega kui asjaõiguse tekkimise või lõppemise järel asja asukoht muutub, muutub ka sellele kohaldatav õigus. Füüsilise isiku õigus- ja teovõimele kohaldatakse tema elukohariigi õigust (REÕS § 12 lg 1), seega kui muutub isiku elukoht, muutub ka tema õigus- või teovõimele kohaldatav õigus. Samas on Eesti rahvusvahelises eraõiguses sätestatud, et elukoha vahetamine ei kitsenda kord omandatud teovõimet (REÕS § 12 lg 3).

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Välisriigi õigust ei kohaldata, kui selle kohaldamine viiks tulemuseni, mis on ilmselgelt vastuolus Eesti õiguse oluliste põhimõtetega (avaliku korraga). Sellisel juhul kohaldatakse Eesti õigust (REÕS § 7).

Sealjuures ei ole määrav mitte see, kui välisriigi õigus näeb ette õigusliku regulatsiooni, mida Eesti õiguses ei ole, vaid avaliku korra klausli alusel kohaldatakse Eesti õigust välisriigi õiguse asemel siis, kui välisriigi õiguse kohaldamine viiks tulemuseni, mis on Eesti õiguse oluliste põhimõtetega vastuolus. Samuti on lepingulistele suhetele kohalduva õiguse juures sätestatud, et käesolevas peatükis sätestatu ei mõjuta nende Eesti õiguse sätete kohaldamist, mida tuleb kohaldada, sõltumata lepingule kohaldatavast õigusest (REÕS § 31). Samuti toob REÕS § 32 lõige 3 välja, et asjaolu, et pooled on lepingule kohaldatavaks õiguseks valinud välisriigi õiguse koos välisriigi kohtualluvuse valikuga või ilma sellela olukorras, kus kõik lepingusse puutuvad asjaolud on õiguse valiku ajal seotud ühe riigiga, ei mõjuta selle riigi nende õigusnormide kohaldamist, millest ei või tehinguga kõrvale kalduda (imperatiivsed sätted).

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Üldpõhimõttena on küll sätestatud, et kui seaduse, välislepingu või tehingu kohaselt kuulub kohaldamisele välisriigi õigus, kohaldab kohus seda sellest sõltumata, kas selle kohaldamist taotletakse või mitte (REÕS § 2 lõige 1), kuid välisriigi õiguse väljaselgitamiseks saavad ametiasutused ja kohtud nõuda poolte ja riigiasutuste kaasabi.

Ühelt poolt on pooltel õigus esitada kohtule dokumente välisriigi õiguse sisu kindlakstegemiseks. Kohus ei ole kohustatud poolte esitatud dokumentidest juhinduma (REÕS § 4 lõige 2). Kohtul on lisaks õigus pöörduda abi saamiseks Eesti Vabariigi Justiitsministeeriumi või Välisministeeriumi poole, samuti kasutada eksperte vastavalt (REÕS § 4 lõige 3).

Tsiviilkohtumenetluses tuleb pooltel tõendada väljaspool Eesti Vabariiki kehtivat õigust, rahvusvahelist õigust ja tavaõigust üksnes niivõrd, kui võrd need ei ole kohtule teada vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku (edaspidi *TsMS*) §-le 234. Õiguse väljaselgitamisel võib kohus kasutada ka teisi teabeallikaid ning teha teabe hankimiseks vajalikke toiminguid, mis on nimetatud eelmises lõigus seoses REÕS §-ga 4.

Kohtute võimalus küsida pooltelt informatsiooni kohaldatava õiguse sisu väljaselgitamiseks tugineb tsiviilkohtumenetluse võistlevuse põhimõttele. Võistlevuse põhimõtet väljendavad eelkõige TsMS § 5 lõiked 1 ja 2, mis sätestavad, et hagi menetletakse poolte esitatud asjaolude ja taotluste alusel, lähtudes nõudest ning pooltel on võrdne õigus ja võimalus oma nõuet põhjendada ja vastaspoole esitatu ümber lükata või sellele vastu vaielda. Sealjuures määrab pool ise, mis asjaolud ta oma nõude põhjendamiseks esitab ja milliste tõenditega neid asjaolusid tõendab. Seadus toob välja ka erandklausli sätestades, et kui välisriigi õiguse sisu ei ole kõigile pingutustele vaatamata võimalik mõistliku aja jooksul kindlaks teha, kohaldatakse Eesti õigust (REÕS § 4 lõige 4).

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Nii nagu teisi rahvusvahelist eraõigust puudutavaid küsimusi, reguleerib ka lepingutele kohalduvat õigust Eesti õiguses REÕS, kuid rahvusvahelistest õigusaktidest ei tulene teisiti. Lepingule kohaldatava õiguse määramisel saab lähtuda poolte kokkuleppesest või REÕS-i poolte õiguse valiku puudumisel sätestatud kriteeriumide alusel välja selgitatud kohaldatavast õiguses.

REÕS viitab poolte võimalusele kohaldatavas õiguses kokku leppida sätestades, et lepingule kohaldatakse selle riigi õigust, mille kohaldamises pooled on kokku leppinud. Samuti on viidatud, et pooled võivad valida kohaldatava õiguse kogu lepingule või selle osale, kui leping on selliselt jagatav (REÕS § 32 lõiked 1 ja 2). Samas ei mõjuta poolte kokkuleppel valitud õigus kohalduva õiguse imperatiivsete sätete rakendumist. REÕS § 32 lõige 3 toob välja, et asjaolu, et pooled on lepingule kohaldatavaks õiguseks valinud välisriigi õiguse koos välisriigi kohtualluvuse valikuga või ilma selleta olukorras, kus kõik lepingusse puutuvad asjaolud on õiguse valiku ajal seotud ühe riigiga, ei mõjuta selle riigi nende õigusnormide kohaldamist, millest ei või tehinguga kõrvale kalduda (imperatiivsed sätted).

Kui pooled ei ole lepingule kohalduvat õigust valinud, kohaldatakse lepingule selle riigi õigust, millega leping on kõige tugevamalt seotud. Kui leping on osadeks jagatav ning lepingu mõni osa on iseseisvalt tugevamalt seotud mõne teise riigiga, võib sellele osale kohaldada selle teise riigi õigust (REÕS § 33 lõige 1).

Selle riigi õiguse välja selgitamiseks, millega leping on kõige tugevamalt seotud on seaduses sätestatud, et eeldatakse, et leping on kõige tugevamalt seotud riigiga, kus on lepingu sõlmimise ajal selle lepingupoole elukoht või juhtorgani asukoht, kes peab täitma lepingule iseloomuliku kohustuse. Kui leping on sõlmitud selle poole majandus- või kutsetegevuse raames, kes peab täitma lepingule iseloomuliku kohustuse, eeldatakse, et leping on kõige tugevamalt seotud riigiga, kus asub selle poole peamine tegevuskoht. Kui lepingu kohaselt tuleb iseloomulik kohustus täita mõnes teises tegevuskohas, siis eeldatakse, et leping on kõige tugevamalt seotud riigiga, kus see teine tegevuskoht asub (REÕS § 33 lõige 2).

Lepingu täitmise koha eelduse üldreeglid on sätestatud erisus kinnisasjade ja veolepingute suhtes. Kui lepingu esemeks on kinnisasjaõigus või õigus kasutada kinnisasja, eeldatakse, et leping on kõige tugevamalt seotud kinnisasja asukohariigiga, veolepingu puhul eeldatakse tingimuste täitmisel, et leping on kõige tugevamalt seotud riigiga, kus asub lepingu sõlmimise ajal vedaja peamine tegevuskoht. Tegu on tegevuskohaga, kui selles riigis asub ka reisi lähte- või sihtkoht või kaubaveolepingute puhul saatja peamine tegevuskoht, peale- või mahalaadimiskoht (REÕS § 33 lõiked 4 ja 5).

Erireeglid on sätestatud tarbijalepingute, töölepingute ja kindlustuslepingute suhtes (REÕS §-d 34–47).

3.2 Lepinguvälised kohustused

Seaduses sätestatud ühendavad seosed kohaldatava õiguse määramiseks sõltuvad lepinguvälise võlasuhte olemusest.

Alusetu rikastumise puhul kohaldatakse kohustuse täitmisest tulenevale alusetu rikastumise nõudele selle riigi õigust, mida kohaldatakse tegelikule või eeldatavale õigussuhtele, mille alusel kohustus täideti ning teise isiku õiguse rikkumisest tulenevale alusetu rikastumise nõudele kohaldatakse selle riigi õigust, kus rikkumine toimus. Muudel alusetu rikastumise juhtudel kohaldatakse alusetust rikastumisest tulenevale nõudele selle riigi õigust, kus alusetu rikastumine aset leidis (REÕS § 48¹ lõiked 1–3).

Käsundita asjaajamise nõudele kohaldatakse selle riigi õigust, kus käsundita asjaajaja teo tegi ning teise isiku kohustuse täitmisest tulenevatele nõuetele kohaldatakse sellele kohustusele kohaldatavat õigust (REÕS § 49 lõiked 1–2).

Kahju õigusvastasest tekitamisest kohaldatakse üldreeglina selle riigi õigust, kus kahju tekkimise aluseks olev tegu tehti või sündmus toimus. Kui tagajärg ei saabu selles riigis, kus kahju tekkimise aluseks olev tegu tehti või sündmus toimus, kohaldatakse kannatanu nõudel selle riigi õigust, kus saabus selle teo või sündmuse tagajärg (REÕS § 50 lõiked 1 ja 2). Regulatsioon seab sealjuures piirangu kahju õigusvastase tekitamise eest makstavale hüvitisele. Kui kahju õigusvastasest tekitamisest tulenevale nõudele kohaldatakse välisriigi õigust, ei saa Eestis välja mõista oluliselt suuremaid hüvitisi, kui seda näeks sellise kahju korral ette Eesti õigus (REÕS § 52).

Seadus viitab ka poolte võimalusele leppida pärast lepinguvälise kohustuse tekkimise aluseks olevat sündmuse toimumist või teo tegemist kokku Eesti õiguse kohaldamises. Õiguse valik ei mõjuta kolmandate isikute õigusi (REÕS § 54).

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Isiku nime suhtes eraldi kohaldatava õiguse reegleid Eesti õiguses sätestatud ei ole.

Füüsilise isiku elukoha kindlaksmääramisel kohaldatakse Eesti õigust (REÕS § 10), isiku kodakondsus määratakse selle riigi õiguse järgi, mille kodakondsuse üle otsustatakse, mitme kodakondsuse puhul lähtutakse selle riigi kodakondsusest, millega on isik kõige tugevamalt seotud või kui tegemist on pagulastega, kodakondsusest isikutega või isikutega, kelle kodakondsust ei ole võimalik kindlaks teha, arvestatakse kodakondsuse asemel isiku elukohta (REÕS § 11 lõiked 1–3).

Füüsilise isiku õigus- ja teovõimele kohaldatakse tema elukohariigi õigust, kusjuures elukoha vahetamine ei kitsenda kord omandatud teovõimet (REÕS § 12 lõiked 1 ja 2).

Erireegel on sätestatud selle kohta, millal isik võib piiratud teovõimele tugineda, mis ei kehti küll perekonna- ja pärimisõiguslikele tehingute, samuti teises riigis asuvate kinnisasjade kohta käivate tehingute suhtes (REÕS § 12 lõige 4). Üldreeglina aga isik, kes tegi tehingu, kuigi ta oli oma elukohariigi õiguse järgi teovõimetu või piiratud teovõimega, ei või oma teovõime puudusele tugineda, kui ta oleks olnud teovõimeline selle riigi õiguse järgi, kus ta tehingu tegi. See ei kehti juhul, kui teine pool tema teovõime puudusest teadis või teadma pidi (REÕS § 12 lõige 3).

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

3.4.1 Vanema ja lapse õigussuhe

Vanema ja lapse vahelistele perekonnaõiguslikele suhetele kohaldatakse lapse elukohariigi õigust (REÕS § 65). Sealjuures tulenevad Vanemate ja laste vastastikused õigused ja kohustused tulenevad laste põlvnemisest, mis on kindlaks tehtud seaduses sätestatud korras ning põlvnemise suhtes on sätestatud eraldi kohaldatava õiguse reeglid.

Põlvnemise tuvastamisele ja vaidlustamisele kohaldatakse lapse sünniaegse elukohariigi õigust, erijuhtudel võib aga ühendavaks seoseks olla ka vanema elukohariigi õigus või lapse elukohariigi õigus põlvnemise vaidlustamise ajal (REÕS § 62).

3.4.2 Adopteerimine

Lapsendamisele kohaldatakse lapsendaja elukohariigi õigust. Lapsendamisel abikaasade poolt kohaldatakse lapsendamisele abielu üldistele õiguslikele tagajärgedele kohaldatavat õigust lapsendamise (REÕS § 63 lõige 1). See tähendab, et abikaasade poolt lapsendamisele kohaldatakse peamiselt abikaasade ühise elukohariigi õigust (REÕS § 57 lõige 1), kuid seaduses on loetletud kaskaadina ka teised ühendavad seosed, kui abikaasadel ühist elukohariiki ei ole. (REÕS § 57 lõiked 2–4).

Lapse elukohariigi õigust kohaldatakse ka sellele, kui lapse elukohariigi õiguse järgi on lapsendamiseks vajalik lapse või mõne muu temaga perekonnaõiguslikus suhtes oleva isiku nõusolek (REÕS § 63 lõige 2).

Eraldi on välja toodud, et kui lapsendamisele kohaldatakse välisriigi õigust või lapsendamine on toimunud välisriigi kohtuotsuse alusel, on sellel Eestis samasugune tähendus nagu õiguse kohaselt, mille alusel lapsendamine toimus (REÕS § 64). Samuti tuleb rõhutada, et Eestis elukohta omava lapse lapsendamiseks peavad vastavalt lapse või abikaasade elukohariigi õigusest tulenevatele nõuetele olema täidetud ka kõik muud Eesti õigusest tulenevad lapsendamise tingimused (REÕS § 63 lõige 3).

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Peamiselt määratakse abielu üldised õiguslikud tagajärjed abikaasade ühise elukohariigi õiguse järgi (REÕS § 57 lõige 1), kuid seaduses on loetletud kaskaadina ka teised ühendavad seosed, kui abikaasadel ühist elukohariiki ei ole: ühine kodakondsus, abikaasade viimane ühine elukoht, kui ühe abikaasa elukoht on selles riigis või viimasena kohaldatakse selle riigi õigust millega abikaasad on muul viisil kõige tugevamalt seotud (REÕS § 57 lõiked 2–4).

Abielu sõlmimisel Eestis kohaldatakse abielu sõlmimise korrale Eesti õigust ning välismaal sõlmitud abielu loetakse Eestis kehtivaks, kui see toimus abielu sõlmimise riigi õiguse abielu sõlmimise korra kohaselt ja vastas sisuliste eelduste poolest mõlema abikaasa elukohariigi õigusele (REÕS § 55 lõiked 1 ja 2).

Üldreegli kohaldatakse abielu sõlmimise eeldustele ja sõlmimise takistustele ning sellest tulenevatele tagajärgedele kohaldatakse abielluja elukohariigi õigust (REÕS § 56 lõige 1). Sealjuures ei ole abielluja varasem abielu abielu sõlmimise takistuseks, kui see on lõppenud Eestis tehtud või tunnustatud otsuse alusel, isegi kui see otsus ei vasta abielluja elukohariigi õigusele (REÕS § 56 lõige 3).

Erireegel abielu sõlmimise eeldustele kohalduva õiguse osas on sätestatud Eesti kodaniku suhtes, kus on öeldud, et kui Eesti kodanikul puudub mõni tema elukohariigi õigusest tulenev abielu sõlmimise eeldus, kohaldatakse Eesti õigust, kui selle järgi oleks abielu sõlmimise eeldused olemas (REÕS § 56 lõige 2).

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

Eesti siseriiklik õigus ei sätesta kohaldatava õiguse määramise reegleid kooselu või partnerluse suhtes. Kohaldatava õiguse määramise reeglite juures tuleks lähtuda REÕS-s reguleeritud kõige lähedasemast õigusühendusest. Olenevalt kooselu või partnerluse olemusest võivad kõne alla tulla näiteks lepingulistele suhetele või perekonnaõiguslikele suhetele kohaldatava õiguse määramise reeglid.

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Abielu lahutamisele kohaldatakse käesoleva seaduse abielu üldistele õiguslikele tagajärgedele kohaldatavat õigust lahutusmenetluse alustamise ajal (REÕS § 60 lõige 1; § 57). Seega kohaldub abielu lahutamisele esmajärjekorras abikaasade ühise elukohariigi õigust (REÕS § 57 lõige 1), kuid seaduses on loetletud kaskaadina ka teised ühendavad seosed, kui abikaasadel ühist elukohariiki ei ole: ühine kodakondsus, abikaasade viimane ühine elukoht, kui ühe abikaasa elukoht on selles riigis või viimasena kohaldatakse selle riigi õigust millega abikaasad on muul viisil kõige tugevamalt seotud (REÕS § 57 lõiked 2–4).

Erandina on välja toodud võimalus kohaldada välisriigi õiguse asemel Eesti õigust kui abielu lahutamine ei ole abielu üldistele õiguslikele tagajärgedele kohalduva õiguse (REÕS § 57) järgi lubatud või on lubatud ainult väga rangetel tingimustel. Seda eeldusel, et ühel abikaasal on elukoht Eestis või Eesti kodakondsus või kui tal oli abielu sõlmimise ajal elukoht Eestis või Eesti kodakondsus (REÕS § 60 lõiked 1 ja 2).

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Perekonnasuhetest tuleneva ülalpidamiskohustuse osas siseriiklike rahvusvahelise eraõiguse norme ei ole ning viited on tehtud asjakohastele rahvusvahelistele õigusaktidele.

3.6 Abieluvara

Abieluvara osas on viidatud abikaasade võimalusele valida varaliste õiguste kohalduv õigus. Seega kui abikaasad on varalistele õigustele kohalduva õiguse valinud kohaldatakse nende valitud õigust. Abikaasad ei või oma varalistele suhetele kohalduvaks õiguseks valida siiski ükskõik millist õigust.

Abikaasade valikuvabadus on piiratud ühe abikaasa elukohariigi õiguse või ühe abikaasa kodakondsuse riigi õigusega. Kui abikaasal on mitu kodakondsust või ta valida ükskõik kumma kodakondsuse riigi õiguse (REÕS § 58 lõige 1).

Kohaldatava õiguse valikule on seatud Eestis kohustuslikud vorminõuded. Abikaasade varalistele õigustele kohalduva õiguse valik peab olema notariaalselt tõestatud. Kui kohaldatavat õigust ei valita Eestis, piisab õiguse valiku vormiliseks kehtivuseks valitud õiguse abieluvaralepingu vorminõuete järgimisest (REÕS § 58 lõige 2).

Abikaasade varalistele õigustele kohaldatava õiguse valiku puudumisel kohaldatakse abikaasade varalistele õigustele abielu üldistele õiguslikele tagajärgedele kohaldatavat õigust abielu sõlmimise ajal (REÕS § 58 lõige 3; § 57). Abielu üldistele tagajärgedele kohalduv õigus on esmalt abikaasade ühise elukohariigi õigus (REÕS § 57 lõige 1), selle puudumisel abikaasade ühise kodakondsuse riigi õigus, abikaasade viimane ühine elukoht, kui ühe abikaasa elukoht on selles riigis või kõigi kolme puudumisel kohaldatakse selle riigi õigust, millega abikaasad on muul viisil kõige tugevamalt seotud (REÕS § 57 lõiked 2–4).

3.7 Testamendid ja pärimine

Pärimisele kohaldatakse pärandaja viimase elukohariigi õigust ning selle järgi määratakse ära eelkõige: 1) viimse tahteavalduse liigid ja toime; 2) pärimisvõime ja pärimiskõlbmatuse; 3) pärandi ulatuse; 4) pärijate ringi ja nendevahelised suhted; 5) vastutus pärandaja võlgade eest (REÕS §-d 24 ja 26).

3.8 Kinnisvara

Asjaõiguse tekkimine ja lõppemine määratakse selle riigi õiguse järgi, kus asi asus asjaõiguse tekkimise või lõppemise ajal. Piiranguna on sätestatud, et asjaõigust ei saa teostada vastuolus asja asukohariigi õiguse oluliste põhimõtetega (REÕS § 18 lõiked 1 ja 2).

3.9 Maksejõuetus

Eestis läbiviidavale pankrotimenetlusele kohaldatakse Eesti õigust. Seda seetõttu, et pankrotiseadus (Pankr) viitab, et pankrotimenetluses kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti (PankrS § 3 lõige 2) ning tsiviilkohtumenetluse seadustik sätestab, et kohus lähtub asja menetlemisel Eesti tsiviilmenetluse seadusest (tsiviilkohtumenetluse seadustik § 8 lõige 1).

Viimati uuendatud: 03/04/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millist õigust kohaldatakse? - Iirimaa

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

lirimaal on kollisiooninormide peamine allikas üldine õigus ning neid võidakse seega muuta ja täiustada. Et aga selle valdkonna kohtupraktika on suhteliselt napp, siis on mitmes valdkonnas keeruline otsustada, missugust õigust tuleb kohaldada. See käib eelkõige perekonnaõiguse kohta. Nagu kohtualluvust reguleerivad õigusnormid, asendatakse ka kohaldatava õiguse valikut reguleerivad traditsioonilised õigusnormid järk-järgult rahvusvaheliste konventsioonide ja ELi õigusaktidega.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Haagi 1961. aasta testamendi vormile kohaldatava õiguse konventsioon

Rooma 1980. aasta lepingulistele kohustustele kohaldatava õiguse konventsioon

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Me ei ole teadlikud ühestki kollisiooninorme sisaldavast kahepoolses konventsioonis, mille osalisriik on Lirimaa.

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Üldine seisukoht on, et kollisiooninorme kohaldatakse üksnes siis, kui vähemalt üks pool on seda nõudnud.

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Selle doktriini arvessevõtmist nõudvaid kohtuasju menetletakse liri kohtutes harva.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

liri õiguses ühtne käsitlus puudub.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Kuna sellealane kohtupraktika puudub, on ebatõenäoline, et Lirimaa kohaldaks välisriigi õigust, mis on vastuolus liri avaliku korraga.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

liri kohtud nõuavad, et välisriigi õiguse sisu tuleb tõendada nagu fakti. Välisriigi õigusele toetuda sooviv pool peab seda taotlema ja tõendama välisriigi õiguse sisu kui fakti kohtunikku rahuldaval viisil. Kui poolte esitatud tõendid on vasturääkivad, võib kohtunik hinnata ekspertide usaldusväärsust ja seejärel esmaseid tõendeid (nt välisriigi õigusaktid ja kohtuasjad), eriti kui neis kasutatakse liri kohtunikule tuttavaid mõisteid. Kui liri kollisiooninormide kohaselt tuleb kohaldada välisriigi õigust, kuid kumbki pool ei esita tõendeid selle kohta, missugune õigus see on, eeldab kohus tavaliselt, et see on sama mis liri õigus, kui ei ole tõendatud teisiti.

Välisriigi õiguse sisu tõendamiseks esitatakse tavaliselt eksperditõendeid ja sellest ei piisa, kui pooled esitavad kohtule välisriigi õigusakti, kohtuasja materjalid või ametiasutuse dokumendi. Välisriigi õiguse sisu võib tõendada isik, kellel on välisriigi õigussüsteemis juristi kvalifikatsioon või kellel on selles süsteemis piisav praktiline kogemus. Kohus ise ei uuri tavaliselt välisriigi õigust.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Lirimaa on alla kirjutanud Rooma 1980. aasta lepingulistele kohustustele kohaldatava õiguse konventsioonile. Lirimaa on selle konventsiooni rakendanud õigusaktiga – 1991. aasta lepinguliste kohustuste (kohaldatava õiguse) seadusega (*Contractual Obligations (Applicable Law) Act, 1991*). Konventsiooni sätteid kohaldatakse lepinguliste kohustuste suhtes kõigis olukordades, kus tuleb valida eri riikide õiguse vahel. Konventsiooni ei kohaldata siiski teatavat liiki lepingute suhtes, näiteks peresuhtest tulenevate lepinguliste kohustuste suhtes.

Tuleb märkida, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I määrus) on Lirimaa vahetult kohaldatav. Ent Lirimaa ei ole nõustunud rakendama nõukogu määrust (EL) nr 1259/2010 osalevate liikmesriikide tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahuse suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas (Rooma III määrus).

3.2 Lepinguvälised kohustused

Perekonnaõiguse ja abielulahutuse avalduste puhul peavad liri kohtud sobivaks kohaldada *lex fori*t, sest see annab kindlustunde. Lirimaa puuduvad õigusaktid kollisiooninormide kohta lepinguvälise kahju asjadega ja sellealane kohtupraktika on väga napp. liri kohtud võtavad arvesse *lex fori* põhimõtet, mille järgi tuleb kohaldada kohtu asukohariigi õigust, ja ka *lex loci delicti* põhimõtet, mille järgi tuleb kohaldada selle riigi õigust, kus lepinguvälise kahju tekkis. Kohtud võivad ka arvesse võtta konkreetset lepinguväliselt kahju reguleerivat õigust, milles soovitatakse rakendada paindlikku käsitust, mis võimaldab kohtul kaaluda kõiki ühendavaid tegureid ja lahendada kohtualluvuse küsimus neist lähtudes.

Tuleb märkida, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 864/2007 lepinguvälise võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma II määrus) on Lirimaa vahetult kohaldatav.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Lapse elukoht on tema isa elukoht, kui lapse vanemad olid lapse sündimise ajal omavahel abielus. Kui lapse vanemad ei olnud lapse sündimise ajal omavahel abielus või kui lapse isa oli sündimise ajal juba surnud, on lapse elukoht tema ema elukoht. Seda reeglit kohaldatakse kuni lapse 18-aastaseks saamiseni ehk kuni selle ajani, kui laps saab täisealiseks ning on elukoha valimiseks õigus- ja teovõimeline.

Isik saab valida elukoha ainult siis, kui ta elab tegelikult asjaomasel riigis kavatsusega sinna määramata ajaks või alaliselt elama jääda. Kui üht neist tingimustest enam ei täideta, asendub isiku elukoht tema esialgse elukohaga. Abielus naine omandab elukoha oma abikaasast sõltumatult.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamise

1987. aasta laste staatuse seadusega (*Status of Children Act 1987*) kaotati väljaspool abielu sündimise mõiste. Selle seaduse kohaselt tuleb iga isiku ning tema isa ja ema vaheline suhe kindlaks teha võtmata arvesse seda, kas isa ja ema on praegu või on olnud varem omavahel abielus.

Hoolimata sellest ei peeta last juhul, kui tema vanemad ei ole lapse sündimise ajal või eostamise ajal omavahel abielus, abielust sündinud lapseks. Laps võib siiski omandada abielust sündinud lapse staatuse, kui tema vanemad hiljem abielluvad. Abielust sündinud lapse ja selle staatuse hiljem omandanud lapse põhiseaduslik seisund ei erine. Samuti ei olene lapse õigus olla oma vanemate poolt ülalpeetud või kummaltki vanemalt pärida sellest, kas lapse vanemad on kunagi omavahel abielus olnud või mitte.

Kui liri kohus teostab oma pädevust kohtuasjas nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 (mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, (Brüsseli IIa määrus)) alusel, kohaldab ta üldjuhul liri õigust.

Kui liri kohtul on pädevus seoses lapsendamise juhtumiga, kohaldatakse samuti liri õigust.

Tuleb märkida, et kõrgemal kohtutel on iseeneslik pädevus anda liri kodaniku lapse põhiseaduslikke õigusi tagavaid korraldusi lapse alalisest elukohast olenemata. Kohus juhindub igas otsuses oma pädevust teostada sellest, kas konkreetsetel asjaoludel on seda asjakohane või sobiv teha, pidades silmas rahvusvahelises eraõiguses sätestatud viisakuspõhimõtet.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuse, ülalpidamiskohustus

Abielu kohta on liri õiguses 22. mail 2015 vastuvõetud põhiseaduse 34. muudatuses sätestatud, et abielu võivad sõlmida seaduse kohaselt kaks isikut olenemata nende soost. Selle põhjal võivad isikud, kellel on abieluvõime ja kes on vabad, et abielluda, seda teha olenemata nende bioloogilisest soost, kui jõustub ja hakatakse kohaldama 2015. aasta abieluseaduse eelnõu (*Marriage Bill 2015*). Lirimaa ei peeta kehtivaks abielu, mille puhul üks pooltest on

transsooline ja abiellub, kasutades oma uut omandatud soolist identiteeti. Rahvusvahelise eraõiguse normide kohaselt tunnustatakse välisriigis sõlmitud abielu ainult siis, kui on täidetud teatavad tingimused. Pooled peavad olema täitnud vorminõuded, mida kohaldatakse riigis, kus toimub nende abielu registreerimise tseremoonia (*lex loci celebrationis*). Pooltel peab olema abieluvõime vastavalt selle riigi eeskirjadele, kus oli nende alaline elukoht. Välisriigis sõlmitud abielu peab olema sarnane sellega, mida peetakse lirimaal üldiselt abieluks. Näiteks kui abielu on tõenäoliselt polügaamne, siis seda ei tunnustata. 2010. aasta tsiviilpartnerluse ning kooselupartnerite teatavate õiguste ja kohustuste seaduse (*Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010*) § 5 alusel tehtud korraldustes nähakse ette, et teatud liiki välisriigis registreeritud partnerlussuhetele on õigus ja kohustus saada liri õiguses samasuguse kohtlemise osaliseks nagu lirimaal registreeritud tsiviilpartnerlustel, tingimusel et asjaomasel paaril on õigus- ja teovõime tsiviilpartnerluse registreerimiseks lirimaal.

Seoses kohtualluvusega abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise küsimustes kohaldatakse lirimaal vahetult nõukogu määrust (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega (Brüsseli IIa määrus). Juhtudel, mil teistel liikmesriikidel puudub Brüsseli IIa määruse kohaselt pädevus, võivad liri kohtud ennast pädevaks tunnistada, kui vähemalt ühe poole alaline elukoht on menetluse algatamise ajal lirimaal.

Kui abielu lahutamise menetlus kuulub liri kohtu pädevusse, siis kohaldab kohus perekonnaõigust puudutavate menetluste ja kõrval- või seotud küsimuste suhtes liri õigust.

Juhtudel, mil Brüsseli IIa määrust ei kohaldata, tunnustatakse välisriigis tehtud abielulahutust, kui see toimus riigis, kus üks abikaasa elas alaliselt abielu lahutamise menetluse algatamise kuupäeval.

3.5.1 Ülalpidamiskohustus

Ülalpidamisnõudeid käsitletakse praegu vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes.

Ülalpidamismääruse eesmärk on eeskätt sätestada kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, tunnustamise ja täitmise ning koostööga seotud ühtsed eeskirjad ja standarddokumendid, et soodustada elatise tõhusat sissenõudmist Euroopa Liidu piires. Arvestades, et üks määruse peamisi eesmärgi on tagada, et ülalpidamist saama õigustatud isikul oleks võimalik saada hõlpsasti liikmesriigis kohtuotsus, mis oleks teises liikmesriigis automaatselt täidetav, ilma et selleks oleks vaja teha mingeid lisatoiminguid, hõlmab ülalpidamismäärus kohtualluvuse, kollisiooninormide, tunnustamise ja täidetavuse, täitmise ja õigusabiga seoses võetavaid meetmeid ning selle eesmärk on tagada keskasutustevaheline koostöö. Kohustus täita esialgse korralduse tingimused ilma neid muutmata on määruse tingimuste kohaselt väga konkreetne ja ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsus ei kuulu mitte ühelgi juhul sisulisele läbivaatamisele teises liikmesriigis, kus taotletakse selle tunnustamist, täidetavaks tunnistamist või täitmist. Seega on määruse otsene tagajärg see, et liikmesriigi kohtult, kellele hagi ei esitata, võetakse ära võimalus teha uusi või seotud korraldusi.

3.6 Abieluvara

Vastupidise kavatsuse puudumise korral tõlgendatakse poolte abieluvarelepingut kooskõlas abielupaari elukohariigi õigusega. Sellise lepingu puudumise puhul määratakse kohaldatav õigus kindlaks samuti abielupaari elukoha järgi. Kui abikaasadel on ühine elukoht, võrdub see abielupaari elukohaga. Kui neil puudub ühine elukoht, määratakse abielupaari elukoht tõenäoliselt kindlaks kooskõlas kohaldatava õigusega, millega pooltel ja abielul on lähim seos.

3.7 Testamendid ja pärimine

Üldpõhimõtte kohaselt kohaldatakse kinnisasjade pärimise suhtes vara asukohariigi õigust ning vallasasjade jagamise ja pärimise suhtes selle riigi õigust, kus oli surnud isiku elukoht tema surma ajal.

Testaatori testamendi tegemise võime tehakse kindlaks tema elukohariigi õiguse alusel, ehkki ollakse ka seisukohal, et kinnisvara puhul tuleks kohaldada vara asukohariigi õigust (*lex situs*).

Kui testaatori elukoht muutub testamendi tegemise kuupäeva ja surmakuupäeva vahelisel ajal, siis selle suhtes, kas tema testamendi tegemise võimet tuleks kontrollida tema testamendi tegemise aegse elukohariigi õiguse kohaselt või surmaaegse elukohariigi õiguse kohaselt, ollakse eri seisukohtadel.

Testament on 1965. aasta pärimisseaduse (*Succession Act, 1965*) kohaselt vormiliselt kehtiv siis, kui see on kooskõlas ühe järgmise õigusega: testaatori testamendi tegemise riigi õigus; testaatori testamendi tegemise aegse või testaatori surma aegse kodakondsusjärgse riigi, elukohariigi või alalise elukoha riigi õigus; vallasasjade korral nende asukohariigi õigus.

3.8 Kinnisvara

liri õiguses eristatakse vallas- ja kinnisvara ning selle kindlaksmääramiseks, kas kõnealune omandiõigus puudutab vallas- või kinnisvara, kohaldatakse vara asukohariigi õigust.

Kinnisvara puhul kohaldatakse üldiselt vara asukohariigi õigust.

3.9 Maksejõuetus

Nõukogu määruses (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta (maksejõuetusmenetluse määrus) on sätestatud maksejõuetusmenetluste kohtualluvuse eeskirjad Euroopa Liidus^[1]. Maksejõuetusmenetluse määruse artiklis 3 on sätestatud, et maksejõuetusmenetluste algatamiseks on pädevad selle liikmesriigi kohtud, kus asub võlgniku põhihuvid kese. Seega kontrollib lirimaal algatatud maksejõuetusmenetlust liri kohus kooskõlas liri õigusega, mis reguleerib nõuete esitamist, kontrollimist ja kinnitamist maksejõuetusmenetlustes. Peamised asjaomased õigusaktid on 2014. aasta äriühingute seadus (*Companies Act 2014*), 2012.–2015. aasta füüsiliste isikute maksejõuetuse seadused (*Personal Insolvency Acts 2012–2015*) ja 1988. aasta pankrotiseadus (*Bankruptcy Act, 1988*).

Kasulikud lingid

<http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

[1] Asendatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (uuesti sõnastatud), mis jõustub 26. juunil 2017.

Viimati uuendatud: 18/11/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millist õigust kohaldatakse? - Kreeka

Kui üksikisikutevahelise õigussuhte teatavad elemendid seovad seda rohkem kui ühe riigiga (rahvusvaheline ulatus) ja tekib vaidlus, ei kohalda Kreeka kohtud tingimata Kreeka õigust, vaid uurivad rahvusvahelise eraõiguse alusel, millist õigust tuleb kohaldada (kohaldatav õigus). Rahvusvaheline eraõigus toimib kollisiooninormide alusel, et määrata kindlaks kohaldatav õigus (st millise riigi õigust kohaldada), milleks võib olla asjaomase kohtu asukohariigi õigus või mõne muu riigi õigus. Kohaldatava õiguse kindlaksmääramiseks kollisiooninormide alusel lähtutakse ühest või mitmest ühendavast tegurist. Ühendav

tegur on rahvusvahelise mõõtmega vaidluse kriteerium, mis tingib rahvusvahelise eraõiguse konkreetse normi kohaldamise, et teha kindlaks, kas asjaomase juhtumi suhtes on kohaldatav Kreeka õigus või välisriigi õigus (kollisioon).

1 Kehtivate õigusnormide allikad

Kohaldatav õigus määratakse kindlaks peamiselt Kreeka õigusnormide alusel. Õiguse all mõistetakse ka Kreeka poolt ratifitseeritud kahe- ja mitmepoolseid rahvusvahelisi konventsioone, mida pärast ratifitseerimist kohaldatakse nii nagu Kreeka riigisest õigust. Õiguse mõiste hõlmab ka Euroopa Liidu õigusnorme, eelkõige määruseid. Arvestades, et rahvusvahelise mõõtmega eraõiguslike tehingute hulk pidevalt suureneb ja mitmekesistub, on Kreeka kohtupraktikal ja Euroopa Liidu Kohtul (kuigi need ei ole ametlikud allikad) oluline osa kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel kasutatava rahvusvahelise eraõiguse lünkade täitmisel.

1.1 Riigi õigusnormid

Peamised õigusnormid on sätestatud tsiviilseadustiku artiklites 4–33 ja muudes õigusaktides, näiteks käskveksleid ja lihtveksleid käsitleva seaduse nr 5325/1932 artiklites 90–96 ning tšekke käsitleva seaduse nr 5960/1933 artiklites 70–76.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Kreeka ratifitseeritud mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid on muu hulgas:

kaupade rahvusvahelise autoveo lepingu 19. mai 1956. aasta Genfi konventsioon, mille Kreeka ratifitseeris seadusega nr 559/1977;

Haagi 5. oktoobri 1961. aasta testamendi vormile kohaldatava õiguse konventsioon, mille Kreeka ratifitseeris seadusega nr 1325/1983;

Haagi 15. novembri 1965. aasta tsiviil- ja kaubandusajade kohtu- ja kohtuväliste dokumentide välisriikides kätteandmise konventsioon, mille Kreeka ratifitseeris seadusega nr 1334/1983;

Haagi 19. oktoobri 1996. aasta vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitlev konventsioon, mille Kreeka ratifitseeris seadusega nr 4020/2011.

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Kreeka sõlmitud kahepoolsed rahvusvahelised konventsioonid on muu hulgas:

17. mai 1993. aasta Albaania Vabariigi ja Kreeka Vabariigi vaheline konventsioon õigusabi kohta tsiviil- ja kriminaalasjades, mille Kreeka ratifitseeris seadusega nr 2311/1995;

3. augusti 1951. aasta Kreeka ja Ameerika Ühendriikide vaheline sõprus-, kaubandus- ja laevandusleping, mille Kreeka ratifitseeris seadusega nr 2893/1954.

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Kui vastavalt Kreeka rahvusvahelise eraõiguse kollisiooninormidele kuulub kohaldamisele välisriigi õigus, võtab Kreeka kohus seda arvesse omal algatusel, st menetlusosalistel pole vaja seda taotleda, ning kohus peab välja selgitama, millised välisriigi õigusnormid on kohaldatavad (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 337).

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Kui Kreeka rahvusvaheline eraõigus näeb ette välisriigi õiguse kohaldamise, kohaldatakse selle riigi materiaalõiguse norme, st viidatakse ainult neile, mitte selle riigi rahvusvahelise eraõiguse normidele (tsiviilseadustiku artikkel 32), mis omakorda võivad ette näha, et kohaldada tuleb Kreeka õigust või mõne kolmanda riigi õigust.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Õigussuhte ühendav tegur muutub sageli suhte käigus, näiteks viiakse ettevõtte asukoht ühest riigist teise, ja sellisel juhul muutub ka kohaldatav õigus. Kehtestatud on õigusnormid, milles nähakse sõnaselgelt ette, millist õigust tuleb lõpuks ikkagi kohaldada, vastasel juhul kohaldab kohus olenevalt kohtuasja asjaoludest kas õigust, mis oli kohaldatav algelt, enne ühendava teguri muutumist, või õigust, mis on kohaldatav hiljem, või kombineerib mõlemat õigust.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Kui Kreeka rahvusvaheline eraõigus (kollisiooninormid) näeb ette, et asja menetlemisel tuleb kohaldada välisriigi õigust, kuid selle kohaldamine on vastuolus Kreeka avaliku korra aluseks olevate moraali- või õiguspõhimõtetega (tsiviilseadustiku artikkel 33), siis Kreeka kohus asjakohaseid õigusnorme ei kohalda, vaid kohaldab välisriigi muid õigusnorme (negatiivne funktsioon). Kui välisriigi õigust ei saa siiski kohaldada, tekib välisriigi õigusesse õiguslik vaakum, mis täidetakse Kreeka õigust kohaldades (positiivne funktsioon).

Üks võimalus kaitsta Kreeka õigussüsteemi huve on kehtestada otsekohaldatavad õigusnormid. Need õigusnormid reguleerivad eriti olulisi küsimusi riigisisestest õigussuhetest ning Kreeka kohtud kohaldavad neid otse ka rahvusvahelistes kohtuasjades, mida ei saa lahendada Kreeka rahvusvahelise eraõiguse alusel.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Kreeka kohus võib kasutada kõiki vahendeid, mida ta peab kohaldatava välisriigi õiguse väljaselgitamiseks sobivaks. Kohus võib lähtuda oma käsutuses olevast õigusteabest või (mitme- ja kahepoolsetest) rahvusvahelistest konventsioonidest (millega ühinenuna on liikmesriigid kohustunud vastastikku teavet andma) või kasutada kodumaiste või välisriigi teadusorganisatsioonide abi. Kui kohaldatava välisriigi õiguse väljaselgitamine on keerukas või osutub võimatuks, võib Kreeka kohus paluda ka menetlusosaliste abi, kuid ei ole kohustatud piirduma nende esitatud tõenditega (tsiviilmenetluse seadustiku artikkel 337).

Erandjuhtudel, kui hoolimata kõikidest jõupingutustest ei ole võimalik vastavaid välisriigi õigusnorme kindlaks teha, kohaldab Kreeka kohus välisriigi õiguse asemel Kreeka õigust.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Kreeka kohus määrab enamiku lepingute ja õigustoimingute puhul, mis on sõlmitud alates 17. detsembrist 2009, kohaldatava õiguse kindlaks vastavalt määrusele (EÜ) nr 593/2008 (Rooma I määrus). Üldjuhul kohaldatakse lepingupoolte valitud õigust.

Lepingute ja õigustoimingute puhul, mis on sõlmitud 1. aprillist 1991 kuni 16. detsembrini 2009, määratakse kohaldatav õigus kindlaks ühenduse 19. juuni 1980. aasta Rooma konventsiooni alusel, milles on sätestatud samasugune üldreegel, nagu on viidatud eespool.

Kõikide lepinguliste kohustuste ja õigustoimingute puhul, mis on eelnimetatud määruse ja konventsiooni kohaldamisalast selgelt välja jäetud, ning enne 1. aprilli 1991 sõlmitud lepingute ja õigustoimingute puhul määratakse kohaldatav õigus kindlaks tsiviilseadustiku artikli 25 alusel, milles on sätestatud samasugune üldreegel nagu määruses.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Nende pärast 11. jaanuari 2009 tekkinud kohustuste suhtes kohaldatava õiguse, mis tulenevad õigusvastaselt tekitatud kahjust või kahjust, mille on põhjustanud alusetu rikastumine, käsundita asjaajamine või *culpa in contrahendo*, määrab Kreeka kohus kindlaks määruse (EÜ) nr 864/2007 (Rooma II määrus) alusel. Üldjuhul kohaldatakse selle riigi õigust, kus kahju tekkis.

Õigusvastaselt tekitatud kahju puhul, mis ei kuulu eelnimetatud määruse kohaldamisalasse, ning enne 11. jaanuari 2009 õigusvastaselt tekitatud kahju puhul määratakse kohaldatav õigus kindlaks tsiviilseadustiku artikli 26 alusel, milles on sätestatud samasugune üldreegel nagu määruses.

Vastavalt Kreeka kohtupraktikale kohaldatakse enne 11. jaanuari 2009 toimunud alusetu rikastumise suhtes selle riigi õigust, mis on konkreetseid asjaolusid arvestades kõige sobivam.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

– Füüsilised isikud

Nimi, elukoht

Kuna füüsiline isik tuvastatakse nime ja elukoha alusel, võetakse tema suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel iga kord arvesse konkreetset õigussuhet, mida tuleb reguleerida. Seega reguleerib vastavalt tsiviilseadustiku artiklile 14 abikaasade nime ja elukohta sama õigus, mis reguleerib nendevahelist suhet; alaealiste laste puhul kohaldatakse vastavalt tsiviilseadustiku artiklitele 18–21 vanema ja lapse vahelisi suhteid käsitlevat õigust. Õigus- ja teovõime

Asjade suhtes, mis käsitlevad mis tahes isiku (olgu selleks Kreeka kodanik või välismaalane) õigust omada õigusi ja kohustusi, teha õigustoiminguid, olla kohtumenetluse pooleks ning osaleda isiklikult kohtumenetluses, kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanik see isik on (tsiviilseadustiku artiklid 5 ja 7; tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 62 punkt a ja artikli 63 lõige 1). Kui välismaalasel puudub tema kodakondsusriigi õiguse alusel õigus teha õigustoiminguid või osaleda isiklikult kohtumenetluses, kuid Kreeka õiguse kohaselt tal on need õigused (v.a. perekonnaõiguse, pärimisõiguse ja väljaspool Kreetat asuvat vara käsitlevate asjaõigusnormide kohaldamisalasse kuuluvad õigustoimingud), kohaldatakse Kreeka õigust (tsiviilseadustiku artikkel 9 ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 66).

– Juriidilised isikud

Juriidilise isiku teo- ja õigusvõimega seotud asjade suhtes kohaldatakse vastavalt tsiviilseadustiku artiklile 10 juriidilise isiku asukohariigi õigust. Kreeka kohtupraktika kohaselt ei mõisteta asukoha all mitte registreeritud, vaid tegelikku asukohta.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

3.4.1 Vanema ja lapse õigussuhe

Vanema ja lapse vahelise suhte küsimused on seotud nendevaheliste peresidemete ning nendega kaasnevate õiguste ja kohustustega.

Kui otsustatakse selle üle, kas laps on sündinud abielust või väljaspool abielu (tsiviilseadustiku artikkel 17) on kohaldatav õigus:

vastavalt tsiviilseadustiku artiklile 14 selle riigi õigus, mida kohaldatakse lapse ema ja ema abikaasa vahelistele suhetele enne lapse sündi;

vastavalt tsiviilseadustiku artiklile 14, kui abielu lahutati enne lapse sündi, siis selle riigi õigus, mida kohaldatakse lapse ema ja ema abikaasa vahelistele suhetele nende abielulahutuse ajal.

Õigus, mida kohaldatakse vanema ja abielust sündinud lapse suhetele, isegi kui abielu on lahutatud:

seoses vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega määrab Kreeka kohus kohaldatava õiguse kindlaks kooskõlas Haagi 19. oktoobri 1996. aasta vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva konventsiooniga, mille Kreeka ratifitseeris seadusega nr 4020/2011, tingimusel et tegemist on nimetatud konventsiooni sõlminud riigi õigusega.

Kui riik ei ole eelnimetatud konventsiooni osaline või küsimus ei kuulu konventsiooni kohaldamisalasse, on kohaldatav õigus vastavalt tsiviilseadustiku artiklile 18:

kui nad on sama riigi kodanikud, siis selle riigi õigus;

kui nad on pärast lapse sündi saanud uue ühise kodakondsuse, siis nende viimase ühise kodakondsusriigi õigus;

kui nad olid enne lapse sündi eri riikide kodanikud ja kui nende kodakondsus ei muutunud pärast lapse sündi või kui nad olid enne lapse sündi sama riigi kodanikud, kuid vanemate või lapse kodakondsus muutus pärast lapse sündi, siis selle riigi õigus, kus oli lapse sünni ajal nende viimane ühine alaline elukoht;

kui ühine alaline elukoht puudub, siis lapse kodakondsusriigi õigus.

Ema ja isa ning väljaspool abielu sündinud lapse vahelistele suhetele kohaldatav õigus (tsiviilseadustiku artiklid 19 ja 20):

kui nad on sama riigi kodanikud, siis selle riigi õigus;

kui nad on pärast lapse sündi saanud uue ühise kodakondsuse, siis nende viimase ühise kodakondsusriigi õigus;

kui nad olid enne lapse sündi eri riikide kodanikud ja kui nende kodakondsus ei muutunud pärast lapse sündi või kui nad olid enne lapse sündi sama riigi kodanikud, kuid vanemate või lapse kodakondsus muutus pärast lapse sündi, siis selle riigi õigus, kus oli lapse sünni ajal nende viimane ühine alaline elukoht;

kui ühine alaline elukoht puudub, siis ema või isa kodakondsusriigi õigus.

Lapse ülalpidamise kohustuse suhtes kohaldatav õigus:

Kreeka kohus määrab alates 18. juunist 2011 kohaldatava õiguse kindlaks määruse (EÜ) nr 4/2009 alusel, nagu on sätestatud Haagi 23. novembri 2007. aasta protokollis. Üldjuhul kohaldatakse kohustatud isiku alalise elukoha riigi õigust.

3.4.2 Adopteerimine

Rahvusvahelise lapsendamise ja lapsendamise kehtetuks tunnistamise tingimuste suhtes kohaldatakse lapsendamises osalevate isikute kodakondsusriikide õigust (tsiviilseadustiku artikkel 23). Lapsendamise vormi suhtes kohaldatakse tsiviilseadustiku artiklis 11 ette nähtud õigust, st kas otsuse sisu reguleerivat õigust või vormi täitmise koha õigust või selle riigi õigust, mille kodanikud on kõik lapsendamises osalevad isikud. Kui lapsendamises osalevad isikud on eri riikide kodanikud, peavad selleks, et lapsendamine oleks seaduslik, olema täidetud asjaomaste riikide õigusaktides sätestatud tingimused ning nende õigusaktide kohaselt ei tohi olla lapsendamisele takistusi.

Lapsendajate ja lapsendatava vahelistele suhetele kohaldatav õigus:

kui nad on pärast lapsendamist sama riigi kodanikud, siis selle riigi õigus;

kui nad on lapsendamise ajal saanud uue ühise kodakondsuse, siis viimase ühise kodakondsusriigi õigus;

kui nad olid enne lapsendamist eri riikide kodanikud ja kui nende kodakondsus ei muutunud pärast lapsendamist või kui nad olid enne lapsendamist sama riigi kodanikud, kuid lapsendamises osalevate isikute kodakondsus muutus pärast lapsendamist, siis selle riigi õigus, kus oli lapsendamise ajal nende viimane ühine alaline elukoht;

kui ühine alaline elukoht puudub, siis lapsendaja kodakondsusriigi õigus, või kui lapsendajateks on abikaasad, siis selle riigi õigus, mis reguleerib nende omavahelisi suhteid.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Sisulised tingimused

Abielu sõlmimise eeldustele ja takistustele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud abielu sõlmida soovivad isikud on, või kui nad on eri riikide kodanikud, siis emma-kumma riigi õigust (tsiviilseadustiku artikli 13 lõike 1 punkt a).

Menetlustingimused

Et abielu oleks kehtiv, kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud abielluvad on, või kui nad on eri riikide kodanikud, siis emma-kumma riigi õigust või selle riigi õigust, kus abielu sõlmitakse (tsiviilseadustiku artikli 13 lõike 1 punkt b). Kreeka õigussüsteemis eeldatakse teatavate vorminõuete täitmist abielu sõlmimisel; sellise paari kooselu, kes ei ole ametlikult abielus, tunnustatakse Kreekas tingimusel, et see on välisriigi õiguse kohaselt seaduslik ja koos elavad isikud ei ole Kreeka kodanikud.

Abikaasadevahelised isiklikud suhted

Abikaasadevahelised isiklikud suhted põhinevad abielul ega ole seotud varaga, näiteks kooselu ning õigused ja kohustused, sh ülalpidamiskohustus.

Abikaasadevahelistele isiklikele suhetele, v.a. ülalpidamiskohustus, (tsiviilseadustiku artikkel 14) kohaldatav õigus on järgmine:

kui abikaasad on pärast abiellumist sama riigi kodanikud, siis selle riigi õigus;

kui abikaasad on abielu jooksul saanud uue ühise kodakondsuse, siis nende viimase ühise kodakondsusriigi õigus;

kui abikaasad on abielludes sama riigi kodanikud ja üks neist omandab hiljem teise riigi kodakondsuse, siis nende viimase ühise kodakondsusriigi õigus, tingimusel et teine abikaasa on endiselt selle riigi kodanik;

kui nad olid enne abiellumist eri riikide kodanikud ja nende kodakondsus ei muutunud pärast abiellumist või kui nad olid enne abiellumist sama riigi kodanikud, kuid üks saab abiellumisel teise riigi kodakondsuse, siis selle riigi õigus, kus oli nende viimane ühine alaline elukoht;

kui abikaasadel abielu jooksul ühist alalist elukohta ei ole, siis selle riigi õigus, millega abikaasad on kõige tihedamalt seotud.

Ülalpidamiskohustus

Kohaldatav õigus määratakse kindlaks kooskõlas Kreeka poolt seadusega nr 3137/2003 ratifitseeritud Haagi 2. oktoobri 1973. aasta konventsiooni artikliga 4, st kohaldatakse selle riigi õigust, kus on õigustatud isiku alaline elukoht.

Abieluvarežiim

Abieluvarežiimi kohaldatakse abielust tulenevate varaliste õiguste ja kohustuste suhtes.

Kohaldatakse õigust, mis reguleerib abikaasade isiklike suhteid vahetult pärast abielu sõlmimist (tsiviilseadustiku artikkel 15).

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

Vastavalt seadusele nr 3719/2008 tunnustab Kreeka õigussüsteem ka muid kooseluvorme peale abielu. Selles seaduses on sõnaselgelt sätestatud, et seda seadust kohaldatakse kõikidele Kreekas või Kreeka konsulaaralal sõlmitud tsiviilpartnerluste vormidele ja partneritevahelistele üldistele suhetele olenemata sellest, kas tegemist on Kreeka kodanike või välismaalastega. Kui tsiviilpartnerlus on sõlmitud välismaal, kohaldatakse selle vormi suhtes tsiviilseadustiku artiklis 11 sätestatud õigust, st kas otsuse sisu reguleerivat õigust või partnerluse sõlmimise koha õigust või partnerite kodakondsusriigi õigust; partneritevahelistele suhetele kohaldatakse selle riigi õigust, kus partnerlus sõlmiti.

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Abielu lahutamisele ja muudele lahuselu vormidele kohaldatav õigus määratakse kindlaks määruse (EÜ) nr 1259/2010 (tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas (Rooma III määrus)) alusel. Üldjuhul võivad abikaasad ise valida lahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatava õiguse, tingimusel et selleks on üks järgmistest: a) selle riigi õigus, kus on kokkuleppe sõlmimise ajal abikaasade alaline elukoht; või b) abikaasade viimase alalise elukoha riigi õigus, tingimusel et üks abikaasadest on kokkuleppe sõlmimise ajal selle riigi kodanik; või c) selle riigi õigus, mille kodanik emb-kumb abikaasa kokkuleppe sõlmimise ajal on; või d) kohtu asukohariigi õigus.

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Eelnimetatud määruses on sõnaselgelt sätestatud, et seda ei kohaldata endise abikaasa ülalpidamise kohustuse suhtes, sest seda küsimust reguleerib Kreeka poolt seadusega nr 3137/2003 ratifitseeritud Haagi 2. oktoobri 1973. aasta konventsiooni artikkel 8, st kohaldatakse selle riigi õigust, kus toimus lahutusprotsess või lahuselu menetlus.

3.6 Abieluvara

Vt eespool punkti 3.5.1 viimane lõik.

3.7 Testamendid ja pärimine

Pärimisküsimustele, v.a. testamendi koostamine ja tühistamine, kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt määrusele (EÜ) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist.

Testamendi olemasolu korral on see vormiliselt kehtiv, kui see on koostatud vastavalt ühele järgmisele õigusele (Haagi 5. oktoobri 1961. aasta testamendi vormile kohaldatava õiguse konventsiooni artikkel 1):

selle riigi õigus, kus testaator tegi oma testamendi;

selle riigi õigus, mille kodanik testaator testamendi tegemise ajal või surma hetkel oli;

selle riigi õigus, kus testaator elas alaliselt testamendi tegemise ajal või surma hetkel;

kui testament on seotud varaga, siis vara asukohariigi õigus.

3.8 Kinnisvara

Kinnisvaraga seotud asjaõiguste suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt tsiviilseadustiku artiklile 27, st kohaldatakse vara asukohariigi õigust. Kinnisvaraga seotud suhetele vastavalt võlaõigusseadusele kohaldatav õigus määratakse kindlaks määruse (EÜ) nr 593/2008 (Rooma I määrus) alusel, kusjuures üldjuhul kohaldatakse poolte valitud õigust.

Tehingute vormile kohaldatakse kinnisvara asukohariigi õigust (tsiviilseadustiku artikkel 12).

3.9 Maksejõuetus

Maksejõuetuse ja selle tagajärgede suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt määrusele (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta, st kohaldatakse selle riigi õigust, kus asjaomane menetlus algatati.

Viimati uuendatud: 26/03/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid on juba tõlgitud.

Millist õigust kohaldatakse? - Hispaania

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Enamik kollisiooninorme on esitatud tsiviilseadustiku sissejuhatavas jaos (artiklid 9–12). Kohaldatavaid õigusnorme sisaldavad ka mõned eriseadused, nagu rahvusvahelist lapsendamist käsitlev seadus.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Mis puudutab kohaldatavat õigust, kehtivad Hispaanias praegu järgmised ELi määrused:

- määrus (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta;
- määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I määrus);
- määrus (EÜ) nr 864/2007 lepinguvälise võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma II määrus);
- määrus (EL) nr 1259/2010 tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahusel suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas (Rooma III määrus);
- määrus (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist.

Hispaania on ka mitme kollisiooni käsitleva konventsiooni osaline. Sellega seotud peamised mitmepoolsed konventsioonid on järgmised:

- perekonna- ja eesnimede suhtes kohaldatavat õigust käsitlev konventsioon, München, 5. september 1980;
- vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitlev konventsioon, Haag, 19. oktoober 1996;
- protokoll ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatava õiguse kohta, Haag, 23. november 2007;
- testamendi vormi suhtes kohaldatava õiguse konventsioon, Haag, 5. oktoober 1961;
- liiklusõnnetuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon, Haag, 4. mai 1971;
- tootjavastutuse suhtes kohaldatava õiguse konventsioon, Haag, 2. oktoober 1973.

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Mis puudutab kohaldatavat õigust, kehtib praegu Hispaania Kuningriigi ja Uruguai Idavabariigi vaheline konventsioon õigusaktide konfliktide kohta laste ülalpidamise asjades ning ülalpidamisega seotud kohtuotsuste ja kohtulike kokkulepete tunnustamise ja täitmise küsimustes (Montevideo, 4. november 1987).

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Tsiviilseadustiku artikli 12 lõikes 6 on sätestatud, et „kohtud ja ametiasutused kohaldavad Hispaania õiguses sätestatud kollisiooninorme omal algatusel“.

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Tsiviilseadustiku artikli 12 lõikes 2 on sätestatud, et Hispaania õigusnormides esitatud viiteid välisriigi õigusele käsitatakse viidetena materiaalsoõigusele, olenemata kollisiooninormide tagasisaadetest või edasiviidetest mõnele muule kui Hispaania õigusele. See näitab seda, et tunnustatakse vaid esimese astme tagasisaadet või edasiviidet.

Teise astme tagasisaade või edasiviide ei ole lubatud, välja arvatud juhul, kui tegemist on vekslite, tšekkide või võlakirjadega, seoses õigusega selliseid kohustusi võtta.

Kui on kohaldatav ELi määrus või rahvusvaheline konventsioon, kohaldatakse tagasisaate ja edasiviite suhtes nende õigusaktide erieeskirju.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Hispaania õiguses ei ole sätestatud üldist korda õiguse muutumise puhul, see tähendab, kui kollisiooninormis ettenähtud ühendav tegur muutub.

Tsiviilseadustiku artikli 9 lõikes 1 on täisealisuse kohta sätestatud, et ühendava teguri muutumine ei mõjuta juba omandatud täisealisust. Kasutatud on kriteeriumi, mille kohaselt võetakse arvesse õigust, mida kohaldati siis, kui asjaomane õiguslik olukord tekkis, isegi kui ühendav tegur hiljem muutub.

Kui on kohaldatav ELi määrus või rahvusvaheline konventsioon, kohaldatakse õiguse muutumise puhul nende õigusaktide erieeskirju.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Tsiviilseadustiku artikli 12 lõikes 3 on sätestatud, et välisriigi õigust ei kohaldata mingil juhul, kui see on vastuolus avaliku korraga. Seega välistatakse välisriigi õiguse kohaldamine, kui selle tulemusel rikutakse ilmselgelt Hispaania õiguse aluspõhimõtteid. Põhiseaduslikult tunnustatud põhimõtteid peetakse oluliseks.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Pooled peavad välisriigi õiguse sisu ja kehtivust tõendama ning kohus võib kasutada selle kontrollimiseks mis tahes meetmeid, mida ta peab selle kohaldamisel vajalikuks. Tegemist on segasüsteemiga, mis ühendab menetluskohustuste esitamise ja ainult poole taotlusel käsitlemise põhimõtte võimalusega, et kohus teeb kontrollimisel koostööd. Erandjuhtudel, kui välisriigi õiguse sisu ei ole võimalik tõestada, kohaldatakse Hispaania õigust.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse määramise küsimust reguleerib üldiselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) 593/2008 (Rooma I määrus). Juhtumid, mille puhul Rooma I määrus ei ole kohaldatav, lahendatakse kooskõlas tsiviilseadustiku artikli 10 lõikega 5, mis põhineb valikuvabaduse tunnustamisel, tingimusel et kohaldatav õigus on sõnaselgelt valitud ja et sellel õigusel on asjaomase küsimusega teatav seos. Kui seda ei ole võimalik teha, kohaldatakse poolte jaoks ühist riigisisest õigust; kui seda ei ole võimalik teha, kohaldatakse nende ühise alalise elukoha riigi õigust ja viimase võimalusena lepingu sõlmimise riigi õigust.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Seda teemat reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 864/2007 (Rooma II määrus). Liiklusõnnetuste ja tootja vastutusega seotud kohtuasjades kohaldatakse vastavalt Haagi 1971. aasta ja 1973. aasta konventsiooni kollisiooninorme.

Küsimusi, mis ei kuulu ühegi eespool nimetatud sätte kohaldamisalasse, reguleerib tsiviilseadustiku artikli 10 lõige 9, mille kohaselt järgitakse lepinguvälise vastutuse juhtudel selle riigi õigust, kus vastutuse kaasa toonud sündmus toimus. Lubamatu käsundita asjaajamise suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus on asjaajaja peamine tegevuskoht, ja alusetu rikastumise suhtes kohaldatakse õigust, mille alusel isik alusetult rikastus.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Tsiviilseadustiku artiklis 9 on sätestatud, et neis asjades kohaldatava õiguse määrab füüsilise isiku kodakondsus. Kehtestatud on sätted, mis käsitlevad topeltkodakondsuse ja ebaselge kodakondsuse juhtumeid. Topeltkodakondsus määratakse vastavalt sellele, kas tegemist on topeltkodakondsusega Hispaania õiguse alusel või topeltkodakondsusega, mis ei ole Hispaania õigusega lubatud. Topeltkodakondsuse lepingud on sõlmitud Tšiili, Peruu, Paraguay, Nicaragua, Guatemala, Boliivia, Ecuadori, Costa Rica, Hondurase, Dominikaani Vabariigi, Argentina ja Colombiaga. Nendel juhtudel kohaldatakse rahvusvaheliste lepingute sätteid. Kui rahvusvahelistes lepingutes asjakohased sätted puuduvad, on määrav eelkõige selle riigi kodakondsus, kus oli isiku viimane alaline elukoht, ja kui selle alusel otsustamine ei ole võimalik, siis selle riigi kodakondsus, mille isik sai viimasena. Kui topeltkodakondsus ei ole Hispaania õigusega lubatud ja üks kodakondsustest on Hispaania kodakondsus, on see ülimuslik, kuigi juhul, kui mõlemad kodakondsused on ELi riikide

omad, tuleb kohaldada kodakondsuse alusel mittediskrimineerimise põhimõtet. Ebaselge kodakondsusega isikute suhtes kohaldatakse nende alalise elukoha riigi õigust. Kodakondsuseta isikute suhtes kohaldatakse New Yorgi 28. septembri 1954. aasta konventsiooni artiklit 12, mille kohaselt kohaldatakse kodakondsuseta isiku päritoluriigi õigust või selle puudumise korral elukohariigi õigust.

Füüsiliste isikute nime suhtes kohaldatavat õigust reguleerib 1980. aasta Müncheni leping. Füüsilise isiku ees- ja perekonnanimed määratakse selle riigi õiguse kohaselt, mille kodanik asjaomane isik on.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

Tsiviilseadustiku artikli 9 lõikes 4 on sätestatud, et vanema ja lapse vahelise bioloogilise suhte kindlaksmääramisel kohaldatav õigus on suhte kindlaksmääramise ajal lapse alalise elukoha kehtiv õigus. Kui lapsel puudub alaline elukoht või kui asjaomane seadus ei võimalda vanema ja lapse vahelist suhet kindlaks määrata, on kohaldatav õigus lapse kodakondsusriigi sel ajal kehtinud õigus. Kui see õigus ei võimalda vanema ja lapse vahelist suhet kindlaks määrata või kui lapsel ei ole kodakondsust, kohaldatakse Hispaania materiaaõigust.

Lapsendamise kohaldatavat õigust reguleerib erioigusakt: seadus nr 54/2007 rahvusvahelise lapsendamise kohta. Selle seaduse artiklis 18 on sätestatud, et kui lapsendatava alaline elukoht on lapsendamise ajal Hispaanias või ta on viidud või viiakse elama Hispaaniasse, reguleerib Hispaania pädeva asutuse otsust lapsendamise kohta Hispaania materiaaõigust.

Vanema ja lapse vahelise kas bioloogilise või adoptiivsuhte sisu ja vanemliku vastutuse teostamise suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt Haagi 19. oktoobri 1996. aasta konventsioonile. Konventsiooni artiklis 17 on sätestatud, et vanemliku vastutuse teostamist reguleerib lapse alalise elukoha riigi õigus.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

Kehtestatud on eeskirjad abielu sõlmimise ja sellega kaasnevate tagajärgede kohta. Abielu sõlmimise vormi kohta on tsiviilseadustikus sätestatud, et väljaspool Hispaaniat võib abielu sõlmida 1) kohtunik, linnapea või seadustikus nimetatud ametnik; 2) seaduses sätestatud usulise talituse käigus. Peale selle on seadustikus sätestatud, et hispaanlased võivad abielluda väljaspool Hispaaniat vastavalt abielu sõlmimise koha riigi õigusele. Kui mõlemad pooled on välismaalased, võivad nad abielluda Hispaanias samade sätete kohaselt kui hispaanlased või kummagi abieluju suhtes kohaldatava õiguse kohaselt. Abieluvõime ja sisu suhtes kohaldatakse kummagi abikaasa kodakondsusriigi õigust (tsiviilseadustiku artikli 9 lõige 1).

Tsiviilseadustiku artikli 9 lõike 2 kohaselt kohaldatakse abielu tagajärgede suhtes abikaasade ühist riigisest õigust abielu sõlmimise hetkel. Kui ühine riigisest õigus puudub, kohaldatakse kummagi poole kodakondsusriigi õigust või alalise elukoha riigi õigust, mille nad on koos valinud ja kinnitanud enne abielu sõlmimist koostatud ametlikus dokumendis. Kui nad ei ole kohaldatavat õigust valinud, kohaldatakse selle alalise elukoha riigi õigust, kus nad asusid elama vahetult pärast abielu sõlmimist, või selle puudumisel abielu sõlmimise koha riigi õigust.

Lahuselu ja lahutuse suhtes kohaldatakse määrust (EL) nr 1259/2010 tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas (Rooma III määrus). Tsiviilseadustiku artikli 107 lõike 1 kohaselt kohaldatakse abielu tühistamise suhtes abielu sõlmimise koha riigi õigust. Hispaania rahvusvahelises eraõiguses puuduvad registreerimata kooselu käsitlevad sätted (st et põhimõtteliselt tuginetakse analoogiale).

Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatakse Haagi 2007. aasta protokollil ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatava õiguse kohta.

3.6 Abieluvara

Abieluga kaasnevaid tagajärgi reguleeriv õigusnorm (tsiviilseadustiku artikli 9 lõige 2) hõlmab nii üksikisikule tulenevaid kui ka varalisi tagajärgi. Seepärast kohaldatakse abielu sõlmimise hetkel kehtinud abikaasade suhtes ühiselt kohaldatavat õigust; kui selline õigus puudub, kohaldatakse ühe poole suhtes kohaldatavat õigust või alalise elukoha riigi õigust, mille nad on koos valinud ja kinnitanud enne abielu sõlmimist koostatud ametlikus dokumendis; kui sellist õigust ei ole valitud, kohaldatakse selle alalise elukoha riigi õigust, kus nad asusid elama vahetult pärast abielu sõlmimist, või selle puudumisel abielu sõlmimise koha riigi õigust.

Lepingud ja kokkulepped, milles on sätestatud abikaasade varasuhted või millega neid muudetakse või asendatakse, on kehtivad, kui need on abielu sõlmimise hetkel koosõlas abieluga kaasnevaid tagajärgi reguleeriva seaduse või ühe poole kodakondsusriigi või alalise elukoha riigi õigusega (tsiviilseadustiku artikli 9 lõige 3).

3.7 Testamendid ja pärimine

Hispaania kohaldab määrust (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist. Selle määruse kohaselt kohaldatakse surnud isiku alalise elukoha riigis isiku surmahetkel kehtinud õigust, välja arvatud juhul, kui surnud isik oli valinud kohaldatavaks õiguseks oma kodakondsusriigi õiguse.

Testamendi vormile kohaldatakse Haagi 1961. aasta konventsiooni.

3.8 Kinnisvara

Tsiviilseadustiku artikli 10 lõike 1 kohaselt reguleerib kinnisasja omandi- ja teisi asjaõigusi ja muid õigusi ning selle avalikustamist vara asukohariigi õigus, mida kohaldatakse ka vallasasjade suhtes. Transiitkaubaga seotud õiguste kindlaksmääramisel või andmisel peetakse kauba asukohaks lähetamiskohta, välja arvatud juhul, kui saatja ja vastuvõtja on sõnaselgelt või vaikimisi kokku leppinud, et kauba asukohana käsitatakse sihtkohta. Vee-, õhu- ja raudteesõidukite ning kõigi nendega seotud õiguste suhtes kohaldatakse lipuriigi või registreerimisriigi õigust. Mootorsõidukite ja muude maanteetranspordivahendite suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus need sõidukid asuvad. Väärtpaberite emiteerimise suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus neid emiteeritakse.

3.9 Maksejõuetus

 Nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1346/2000 (maksejõuetusmenetluse kohta) kohaldamisalasse mittekuuluvate juhtumite suhtes kohaldatakse **9. juuli 2003. aasta pankrotiseadust nr 22/2003**. Nimetatud seaduse artiklis 200 on sätestatud, et üldjuhul reguleerib maksejõuetusmenetlusi Hispaanias ja nende tagajärgi ning nende menetluste teostamist ja lõpetamist Hispaania õigus. Pankrotiseadus sisaldab ka rahvusvahelise eraõiguse sätteid, millega määratakse kindlaks mitmesugustele menetlusega seotud õigussuhetele kohaldatav õigus.

Viimati uuendatud: 09/04/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millist õigust kohaldatakse? - Horvaatia

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Horvaatia Vabariigis on rahvusvaheline eraõigus ja menetlusõigus kodifitseeritud peamiselt kollisiooniseadusega (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*, ZRS; *Narodne Novine* (NN; Horvaatia Vabariigi Teataja) nr 53/91).

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Haagi 1954. aasta tsiviilkohtumenetluse konventsioon

Haagi 1961. aasta testamendi vormile kohaldatava õiguse konventsioon
Haagi 1971. aasta liiklusõnnetuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon
Haagi 1973. aasta tootjavastutuse suhtes kohaldatava õiguse konventsioon

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Horvaatia Vabariik on õigusjärgluse alusel paljude kahepoolsete rahvusvaheliste lepingute osaline, nagu õigusabi käsitlevad lepingud, konsulaarsuhete konventsioonid ning kaubandus- ja merenduslepingud. Teatud riikidega on sõlmitud ka järgmised kollisiooninorme sisaldavad õigusabi lepingud:

Viinis 16. detsembril 1954 Austriaga sõlmitud vastastikuse õigusabi leping
Sofias 23. märtsil 1956. aastal Bulgaariaga sõlmitud vastastikuse õiguskoostöö leping
Belgradis 20. jaanuaril 1964. aastal Tšehhi Vabariigiga sõlmitud leping õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ning kriminaalasjades
Ateenas 18. juunil 1959. aastal Kreekaga sõlmitud leping vastastikuste õigussuhete kohta
Ungariga 1968. aastal sõlmitud vastastikuse õigusabi leping

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Rahvusvahelise ulatusega õigusolukordades kohaldab kohus rahvusvahelist eraõigust kolmel viisil: kollisiooninormid, üldist kehtivust omavad sätted ja materiaalsooõiguse erinormid.

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Rahvusvahelise eraõiguse kohaldamisalasse kuuluva kollisiooniseaduse artiklis 6 on sätestatud, et kui selle seaduse kohaselt kuulub kohaldamisele välisriigi õigus, võetakse arvesse selles õiguses sätestatud kollisiooninorme kohaldatava õiguse valiku kohta.

Kui kohaldatava õiguse valikut käsitlevad välisriigi õigusnormid viitavad tagasi Horvaatia Vabariigi õigusele, kohaldatakse Horvaatia Vabariigi õigust, võtmata arvesse kohaldatava õiguse kindlaksmääramise muid eeskirju.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Kollisiooniseadus seda küsimust üldiselt ei reguleeri, kuid sisaldab siiski selliseid juhtumeid käsitlevaid erisätteid (näiteks on artikli 35 lõikes 1 sätestatud, et abielu lahutamisele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud abikaasad olid lahutusprotsessi algatamise ajal, ja artikli 45 lõikes 1 on sätestatud, et lapsendamise tagajärgi hinnatakse kooskõlas selle riigi õigusega, mille kodanikud lapsendaja ja lapsendatav lapsendamise ajal on).

Tavaliselt tuleks iga juhtumit hinnata selle põhjal, kas õiguslik olukord on lahendatud, püsiv või kujunemas. Kui kollisiooninorm reguleerib püsivat olukorda, kohaldatakse selle suhtes sel ajal kehtivat õigust ning kui selle tulemusel kohaldatav õigusakt muutub, hinnatakse sellise õigusliku olukorra tagajärgi kooskõlas uue õigusaktiga selle kohaldamise ajal.

Omandiõiguse ja muude varaliste õiguste kohta, mida hinnatakse vastavalt vara asukohariigi õigusele, on kohaldatavas õigusnormis sätestatud, et kooskõlas varasema õigusaktiga omandatud omandiõigus säilib kehtivuse, kuigi seda ei omandatud uue õigusakti alusel. Kui aga vastava korra puudumise tõttu ei ole vallasvara omandiõigus omandatud kooskõlas varasema seadusega, tekib selline omandiõigus siis, kui vallasvara viiakse selle riigi territooriumile, mis ei nõua ostu puhul vastava korra järgimist.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

a. Avalik kord

Kollisiooniseaduse artiklis 4 on sätestatud, et välisriigi õigust ei kohaldata, kui see oleks vastuolus Horvaatia Vabariigi põhiseaduses sätestatud valitsemisüsteemi aluspõhimõtetega.

Lisaks artiklile 4, mida tuleb tõlgendada nii, et see kaitseb põhiõigusi ja -vabadusi ning inimõigusi ja kodanikuõigusi, hõlmab avalik kord ka 1950. aasta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni sätteid.

Avalik kord ei kaitse riigisisest õigust täielikult välisriigi materiaalsooõiguse eest. Riigisisese avaliku korra kaitsmise õigustatust oleneb muu hulgas sellest, kas lahendatav vaidlus on tihedalt seotud riigi territooriumi ja õigusega, st *lex fori*ga, ning selline seos on olemas, kui välisriigi õiguse kohaldamisel oleks riigi territooriumil püsivam mõju.

b. Üldist kehtivust omavad sätted

Mõnikord reguleerivad rahvusvahelise ulatusega olukordi *lex fori* erinormid, mida üldiselt nimetatakse üldist kehtivust omavateks säteteks. Need sätted on vastu võetud kollisiooninormidega sama õigusaktiga ning vahel sisalduvad need ka muudes õigusaktides.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Kollisiooniseaduse artikli 13 lõike 1 kohaselt peab kohus või muu pädev organ välisriigi õiguse sisu välja selgitama omal algatusel. Kollisiooniseaduse artikli 13 lõigetes 2 ja 3 on sätestatud, et kohus või pädev organ võib pöörduda teabe saamiseks välisriigi õiguse sisu kohta Horvaatia Vabariigi justiitsministeeriumi poole. Välisriigi õiguse sisu kohta võivad anda teavet ka kohtumenetluse pooled.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Kollisiooninormid on sätestatud kollisiooniseaduses.

Kollisiooniseaduse artiklis 19 on sätestatud, et lepingute suhtes kohaldatakse lepingupoolte valitud õigust, v.a. juhul, kui seaduses või rahvusvahelises lepingus on sätestatud teisiti.

Artiklis 20 on sätestatud, et kui kohaldatavat õigust ei ole valitud ja juhtumi konkreetsed asjaolud ei tingi muu õiguse kohaldamist, on kohaldatav õigus järgmine:

- 1) vallasvara müügi puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal müüja alaline elukoht või asukoht;
- 2) ehitustööde lepingu või ehituslepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal tööde teostaja või töövõtja alaline elukoht või asukoht;
- 3) agendilepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal agendi alaline elukoht või asukoht;
- 4) esinduslepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal esindaja alaline elukoht või asukoht;
- 5) komisjonilepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal komisjonäri alaline elukoht või asukoht;
- 6) ekspedeerimislepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal ekspediitori alaline elukoht või asukoht;
- 7) vallasvara rendilepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal rendileandja alaline elukoht või asukoht;
- 8) laenulepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal laenuandja alaline elukoht või asukoht;
- 9) kasutuslepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal kasutusse andja alaline elukoht või asukoht;
- 10) valduslepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal valdusse võtja alaline elukoht või asukoht;
- 11) laolepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal laopidaja alaline elukoht või asukoht;
- 12) veolepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal vedaja alaline elukoht või asukoht;
- 13) kindlustuslepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal kindlustusandja alaline elukoht või asukoht;
- 14) autoriõiguse lepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal autori alaline elukoht või asukoht;

- 15) annetuslepingu puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal annetaja alaline elukoht või asukoht;
- 16) väärtpapieribörsi tehingute puhul börsi asukohariigi õigus;
- 17) sõltumatu pangatagatise lepingu puhul selle riigi õigus, kus oli lepingu sõlmimise ajal garantii andja asukoht;
- 18) tehnosirde lepingu (litsentsid jne) puhul selle riigi õigus, kus oli lepingu sõlmimise ajal litsentsiaadi asukoht;
- 19) töölepingust tulenevate varaliste nõuete puhul (v.a. asjaõiguslikud nõuded) töölepingu täitmise riigi õigus;
- 20) muude lepingute puhul selle riigi õigus, kus oli pakkumisega nõustumise ajal pakkuja alaline elukoht või asukoht.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Lepinguväliste kohustuste suhtes kohaldatav õigus on sätestatud kollisiooniseaduses ja rahvusvahelistes lepingutes (Haagi 1971. aasta liiklusõnnetuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon).

Kollisiooniseadus sisaldab sätteid, mis käsitlevad alusetut rikastumist, käsundita asjaajamist, kahju õigusvastasest tekitamisest mittetulenevaid lepinguväliseid kohustusi ja kahju õigusvastasest tekitamisest tulenevat vastutust.

Kahju õigusvastase tekitamise suhtes kohaldatakse kahju tekitamise koha või tagajärgede tekkimise koha riigi õigust, olenevalt sellest, kumb on kahjustatud isikule soodsam. Kui kahju põhjustanud sündmus toimus avamerel asuval laeval või lennukis, käsitatakse kahju tekitanud tegevuse toimumise kohana laeva riiknõuduse riiki või lennuki registreerimise riiki.

Alusetu rikastumise puhul kohaldatakse selle riigi õigust, mida kohaldatakse tekkinud tegelikule või eeldatavasti tekkivale õigussuhtele vastavalt sellele, kus rikastumine toimus. Käsundita asjaajamise nõudele kohaldatakse selle riigi õigust, kus käsundita asjaajamine toimus. Vara kasutamise suhtes käsundita asjaajamiseta ja muude lepinguväliste kohustuste suhtes, mis ei tulene kahju õigusvastasest tekitamisest, kohaldatakse selle riigi õigust, kus kohustuse tekkimise aluseks oleval asjaolul aset leidsid.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Füüsilise isiku õigus- ja teovõimele kohaldatakse tema kodakondsusriigi õigust.

Kodakondsusriigi õiguse kohaselt teovõimetu füüsiline isik on teovõimeline, kui ta on teovõimeline selle riigi õiguse kohaselt, kus kohustus tekkis.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

Vanema ja lapse vahelistele suhetele kohaldatakse nende kodakondsusriigi õigust.

Kui vanemad ja lapsed on eri riikide kodanikud, on kohaldatav nende alalise elukoha riigi õigus.

Kui vanemad ja lapsed on eri riikide kodanikud ning nad ei ela alaliselt samas riigis ning laps või üks vanematest on Horvaatia Vabariigi kodanik, on kohaldatav Horvaatia Vabariigi õigus.

Põlvnemise tunnustamisele, tuvastamisele ja vaidlustamisele kohaldatakse isiku, kelle isadust või emadust tunnustatakse, tuvastatakse või vaidlustatakse, kodakondsusriigi õigust lapse sünni ajal.

3.4.1 Adopteerimine

Lapsendamise ja lapsendamise kehtetuks tunnistamise tingimuste suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud lapsendajad ja lapsendatav lapsendamine ajal on.

Kui lapsendaja ja lapsendatav on eri riikide kodanikud, kohaldatakse lapsendamise ja lapsendamise kehtetuks tunnistamise suhtes kumulatiivselt mõlema isiku kodakondsusriigi õigust.

Kui lapsendajateks on abikaasad, kohaldatakse lapsendamise ja lapsendamise kehtetuks tunnistamise suhtes peale lapsendatava kodakondsusriigi õiguse ka kummagi lapsendaja kodakondsusriigi õigust.

Lapsendamise vorminõuetele kohaldatakse selle riigi õigust, kus lapsendamine toimub.

Lapsendamise kehtivusele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud lapsendajad ja lapsendatav lapsendamine ajal on.

Kui lapsendaja ja lapsendatav on eri riikide kodanikud, on kohaldatav nende alalise elukohariigi õigus.

Kui lapsendaja ja lapsendatav on eri riikide kodanikud ja nad ei ela alaliselt samas riigis ning üks neist on Horvaatia Vabariigi kodanik, on kohaldatav Horvaatia Vabariigi õigus.

Kui lapsendaja ja lapsendatav ei ole Horvaatia Vabariigi kodanikud, kohaldatakse lapsendatava kodakondsusriigi õigust.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Abielu sõlmimise eeldustele kohaldatakse isiku kodakondsusriigi õigust abielu sõlmimise ajal.

Isegi kui abielu sõlmimise eeldused on täidetud selle riigi õiguse kohaselt, mille kodanik soovib Horvaatia Vabariigi pädevas asutuses abielu sõlmida, ei ole abieluline lubatud, kui Horvaatia Vabariigi õiguse kohaselt esinevad isiku puhul abielu takistavad asjaolud, näiteks kehtiv varasem abielu, sugulussidemed või isiku teovõimetus.

Abielu sõlmimise vorminõuetele kohaldatakse selle riigi õigust, kus abielu sõlmitakse.

Abielu kehtetuks tunnistamisele (mittekehtivus või õigustühisus) kohaldatakse selle riigi õigust, mille kohaselt abielu sõlmiti.

Lahutuse suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud abikaasad lahutusprotsessi algatamise ajal on. Kohaldatakse kumulatiivselt nende riikide õigust, mille kodanikud abikaasad on.

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

Kooselus, kuid mitte abielus olevate isikute vahelistele varalistele suhetele kohaldatakse nende isikute kodakondsusriigi õigust.

Kui isikud ei ole sama riigi kodanikud, kohaldatakse nende ühise alalise elukoha riigi õigust.

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Lahutuse suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud abikaasad lahutusprotsessi algatamise ajal on. Kohaldatakse kumulatiivselt nende riikide õigust, mille kodanikud abikaasad on.

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Veresugulaste, v.a. vanemad ja lapsed, või hõimlaste ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanik ülalpidamiskohustuslik isik on.

3.6 Abieluvara

Abikaasade isiklikele suhetele ja seaduslikule abieluvararežiimile kohaldatakse abikaasade kodakondsusriigi õigust.

Kui abikaasad on eri riikide kodanikud, kohaldatakse nende alalise elukoha riigi õigust. Kui abikaasad on eri riikide kodanikud ja elavad eri riikides, kohaldatakse nende viimase ühise alalise elukoha riigi õigust.

Kui kohaldatavat õigust ei ole eelnimetatud normide kohaselt võimalik kindlaks määrata, kohaldatakse Horvaatia Vabariigi õigust. Abieluvaralepingu suhtes kohaldatakse sama õigust, mida kohaldatakse abikaasade isiklikele suhetele ja seaduslikule abieluvararežiimile abielu sõlmimise ajal.

Kui sel viisil kindlaksmääratud kohaldatava õiguse kohaselt võivad abikaasad ise valida abieluvaralepingule kohaldatava õiguse, kohaldatakse nende valitud õigust.

3.7 Testamendid ja pärimine

Pärimisele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanik pärandaja oma surma hetkel oli.

Testamendi tegemisele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanik testaator testamendi tegemise ajal oli.

Testament on vormiliselt kehtiv, kui see on kehtiv vastavalt:

- 1) selle riigi õigusele, kus testament koostati;
- 2) selle riigi õigusele, mille kodanik testaator testamendi tegemise ajal või oma surma hetkel oli;
- 3) selle riigi õigusele, kus oli testaatori alaline elukoht testamendi tegemise ajal või tema surma hetkel;
- 4) selle riigi õigusele, kus oli testaatori elukoht testamendi tegemise ajal või tema surma hetkel;
- 5) Horvaatia Vabariigi õigusele;
- 6) seoses kinnisvaraga ka kinnisvara asukohariigi õigusele;

3.8 Kinnisvara

Kinnisvaralepingute suhtes kohaldatakse kinnisvara asukohariigi õigust.

3.9 Maksejõuetus

Pankrotiseaduse artiklis 303 sätestatud põhimõtte kohaselt kohaldatakse pankrotimenetluse algatamise õiguslike tagajärgede suhtes selle riigi õigust, kus pankrotimenetlus algatati.

Viimati uuendatud: 12/11/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millist õigust kohaldatakse? - Küpros

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Kui piiriülese asjaga pöördatakse kohtu poole, järgitakse Küproses kohaldatava õiguse puhul ELi õiguses, eelkõige määrustes (EÜ) nr 593/2008 (Rooma I; lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta) ja nr 864/2007 (Rooma II; lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta) sätestatud eeskirju.

Muudel juhtudel juhivad Küprose kohtud oma kohtupraktikast, kuna asjaomased riiklikud seadused või kodifitseeritud eeskirjad puuduvad. Kui puudub asjaomane Küprose kohtupraktika, kohaldatakse kohtud vastavalt kohtute seaduse (seadus 14/60) artikli 29 lõike 1 punktile c Inglise tavaõigust.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

1. juuli 1985. aasta varahaldusühingute suhtes kohaldatava õiguse ja selle tunnustamise Haagi konventsioon, mille Küpros ratifitseeris 2017. aasta ratifitseerimisaktiga 15(III).

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Ei kohaldata.

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Kohtunik ei ole kohustatud neid eeskirju omal algatusel kohaldama. Selle küsimuse saab tõstatada vaid see asja pool, kes on tõendite abil edukalt näidanud, et teise riigi õigus on Küprose õiguse suhtes ülimuslik. Kui see ei veena kohut, kohaldatakse Küprose õigust.

Kuna osutatud praktika oleneb tõenditest ja menetlusest, siis eespool nimetatud määrused (EÜ) nr 593/2008 ja (EÜ) nr 864/2007 neid ei mõjuta.

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Määrustega (EÜ) nr 593/2008 ja (EÜ) nr 864/2007 ei lubata tagasisaate ja edasiviite (*renvoi*) kohaldamist. Määrustega hõlmamata juhtudel võidakse aga tagasisaate ja edasiviite eeskirja kohaldada järgmiselt:

kohus, kes arutab asja, mille puhul on tehtud kindlaks, et kohaldada tuleks teise liikmesriigi õigust, peab kohaldama kas üksnes selle liikmesriigi siseriikliku õiguse norme või seda õigust tervikuna, kaasa arvatud vastavalt sellele õigusele kohaldatavaid rahvusvahelisi norme.

Viimasel juhul tekib raskusi seoses asjaoluga, et vastavalt asjaomase teise liikmesriigi õigusele võidakse kohtunikule viidata Küprose õigusele, mida ta peab kohaldama (tagasisaade). Sel juhul on kohtul kaks võimalust: kas aktsepteerida tagasisaate ja edasiviite eeskirja ja kohaldada Küprose õigust (osalise tagasisaate ja edasiviite teooria) või lükata see tagasi ning kohaldada tervikuna teise riigi õigust (täielik tagasisaade ja edasiviide).

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Ühendava teguri (nt asukoht, koht, kuhu vallasvara või usaldusfond on üle viidud jne) mis tahes muudatusest tuleneda võivate probleemide vältimiseks kasutatakse kohaldatava õiguse eeskirja tavaliselt selle kuupäeva kindlaksmääramiseks, mil ühendav tegur tuvastati. Näitena vaadake 1. juuli 1985. aasta usaldusfonde käsitleva Haagi konventsiooni artiklit 7.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Kui teise riigi õiguse kohaldamine läheb vastuollu Küprose Vabariigi avaliku korraga, ei tohiks seda kohaldada isegi juhul, kui selle kohaldamist nõutakse kohaldatavat õigust käsitlevate eeskirjadega. Kohtupraktika kohaselt hõlmab avalik kord õigluse ning kõlbluse ja eetika olulisi põhimõtteid (*Pilavachi & Co Ltd v. International Chemical Co Ltd (1965) 1 CLR 97*).

Teise riigi õigust ei tohiks kohaldada ka tollimaksude, maksude ja maksustamise suhtes.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Kehtib kohtuasjaga *Royal Bank of Scotland plc v Geodrill Co Ltd and Others (1993) 1 JSC 753* kehtestatud eeskiri; kohtuasjas tehti otsus, et pool, kelle väitel tuleb kohaldada välisriigi õigust, peab kõigepealt esitama selle nõude ja seejärel veenvad tõendid kohtule. Kui need tõendid ei veena kohut või kui ükski pool sellist nõuet ei esita, kohaldatakse Küprose õigust.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Kõigi lepinguliste võlasuhete ja õigustoimingute suhtes, mille puhul tekib küsimus kohaldatava õiguse kohta, kohaldatakse määrust (EÜ) nr 593/2008 (Rooma I).

3.2 Lepinguvälised kohustused

Enamikul juhtudel kohaldatakse määrust (EÜ) nr 864/2007 (Rooma II), mille puhul tuleks üldreeglina kohaldatav õigus selgitada välja kahju tekkimise koha (*lex loci damni*) alusel, olenemata sellest, millises riigis või millistes riikides kaudsed tagajärjed võivad ilmneda. Samuti on määruses nähtud ette konkreetsed eeskirjad, kuidas määrata kohaldatav õigus kindlaks teatavat liiki lepinguväliste võlasuhete puhul, näiteks seoses ebaausa konkurentsi ja tootjavastutusega.

Usaldusfondide suhtes kohaldatakse usaldusfonde ja nende tunnustamist käsitlevat 2017. aasta (ratifitseerimis-)seadust (seadus 15(III) 2017), millega ratifitseeriti 1985. aasta Haagi konventsioon. Ratifitseerimisseaduse ja konventsiooni kohaselt tuleks usaldusfondi reguleerida usaldusisiku valitud õigusega. Muul juhul reguleeritakse usaldusfondi õigusega, millega see on kõige tihedamalt seotud.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Perekonnanimi

Perekonnanime kindlaksmääramisel kohaldatakse vanemate ja laste suhteid käsitlevat seadust (seadus 216/90). Seaduse 216/90 kohaselt määravad lapse perekonnanime kindlaks tema vanemad ühisavaldusega, mis esitatakse kolme kuu jooksul alates sünnikuupäevast. Kui nad avaldust ei esita, antakse lapsele isa perekonnanimi. Ema perekonnanimi antakse lapsele, kes on sündinud väljaspool abielu või kuni isa ta omaks võtab.

Elukohariik

Isiku elukohariik määratakse kindlaks testamendi- ja pärimisseaduse peatüki 195 alusel, milles on sätestatud, et igal isikul on mis tahes ajal elukohariik, mis tal oli sündimisel („päritolujärgne elukoht“), või elukoht, mille ta on omandanud või säilitanud oma soovil („valitud elu- või asukoht“).

Kui seaduslik laps sünnib oma isa eluajal, on lapse päritolujärgne elukoht sündimisel tema isa elukoht.

Kui laps sünnib väljaspool abielu või kui laps sünnib pärast oma isa surma, on lapse päritolujärgne elukoht sündimisel tema ema elukoht.

Abieluvõime

Isiku abieluvõimet käsitletakse abieluseaduse (seadus 104(I)/2013) artiklis 14, milles on sätestatud, et isikul puudub abieluvõime, kui ta on noorem kui kaheksateistkümnepäevane või kui ta on abielu sõlmimise päeval võimetu andma nõusolekut kas vaimse häire või puude või ajuhaiguse või muu seisundi või haiguse tõttu või uimastisõltuvuse tõttu, mis muudab ta võimetuks mõistma oma tegusid või olema oma tegudest teadlik.

Kui aga isegi asjaomane paar või neist üks on noorem kui kaheksateistkümnepäevane, käsitatakse neid abieluvõimelistena, kui nad on vähemalt kuueteistkümnepäevased või kui nende eestkostjad on andnud kirjaliku nõusoleku või kui abielu õigustatakse kaalukate põhjendustega. Kui eespool nimetatud nõusolekut ei anta või kui eestkostja puudub, lahendab isiku abieluvõime küsimuse asjaomase isiku elukohaks oleva ringkonna perekonnakohus. Seoses võimega teha õigustoiminguid on sätestatud lepinguseaduse 149. peatüki artiklis 11, et isikul on võime sõlmida lepinguid, kui ta on täie mõistuse juures ja ta ei ole sellest võimest seadusega ilma jäetud. Seaduses on sätestatud, et abielus isikut ei käsitata lepingute sõlmimisel teovõimetuna üksnes põhjusel, et ta on noorem kui kaheksateistkümnepäevane.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

3.4.1 Vanema ja lapse õigussuhe

Vanema ja lapse vahelist õigussuhet, sealhulgas vanemlikku vastutust, ülalpidamist ja suhtlust reguleeritakse Kuprose õigusega, eelkõige vanemate ja laste suhet käsitleva seadusega (seadus 216/90).

Samuti kohaldatakse määrust (EÜ) nr 4/2009 ning vanema kohustuste kindlaksmääramist ja laste kaitse abinõude rakendamise pädevust, kohaldatavat õigust, abinõude tunnustamist, rakendamist ja koostööd käsitlevat 1996. aasta Haagi konventsiooni asjades, mida need hõlmavad.

3.4.2 Adopteerimine

Kui lapsendamismenetlus toimub Kuprose kohtutes, kohaldatakse Kuprose õigust, olenemata sellest, kas lapsendamisjuhtum on piiriülese loomuga.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Abielu sõlmimist ja lõpetamist puudutavaid küsimusi reguleeritakse Kuproses 2003. aasta abieluseadusega (seadus 104(I)/2003). Samuti kohaldatakse nende suhtes ÜRO konventsiooni, mis käsitleb abieluga nõustumist, vanuse alampiiri abiellumisel ning abielude registreerimist, mille Kupro ratifitseeris seadusega 16(III)/2003.

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Lahutusega seotud küsimusi reguleeritakse põhiseaduse artikliga 111 ning kiriklikult sõlmitud abielude puhul 1990. aasta seadusega, mis käsitleb lepitamiskatseid ja kiriklikult sõlmitud abielusideme lõpetamist (seadus 22/1990), ning abieluseadusega (seadus 104(I)/2003).

Lahutuste ja lahuselu tunnustamisega seotud küsimuste suhtes kohaldatakse 1971. aasta lahutuste ja lahuselu tunnustamise Haagi konventsiooni, mille Kuprose Vabariik ratifitseeris seadusega 14(III)1983.

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Ülalpidamiskohustused

Vastavalt muudetud abieluvara seadusele (seadus 232/1991):

kui abikaasad lõpetavad kooselu, võib kohus abikaasa taotlusel anda teisele abikaasale korralduse maksta elatist selle kohta taotluse esitanud abikaasale. Endiste abikaasade vahelisi ülalpidamiskohustusi kohaldatakse juhul, kui üks neist ei suuda end ise oma sissetuleku ja vara abil elatada ja:

- a) kui tema vanus või tervise seisund on pärast lahutuse lõpliku vormistamise või kui allpool osutatud ajavahemike möödumist selline, et ta ei saa alustada või jätkata tegevust, mis tagaks talle iseseisva toimetuleku;
- b) kui ta hooldab alaealist või täiskasvanud last või teist sõltuvat isikut, kes ei ole kas kehalise või vaimse puude tõttu võimeline enda eest hoolitsema, ning nõude esitanud isik ei saa seetõttu otsida sobivat töökohta;
- c) kui ta ei leia püsivat ja asjakohast tööd või vajab kutsekoolitust, siis kuni kolme aasta jooksul alates lahutuse lõplikust vormistamisest;
- d) mis tahes muul juhul, kui ülalpidamine on lahutuse lõpliku vormistamise ajal vajalik võrdsete võimaluste huvides.

Ülalpidamisest võidakse keelduda või seda piirata olulistel põhjustel, eelkõige kui abielu oli lühike või kui abikaasa, kellel võib olla õigus saada ülalpidamist, on lahutuses või kooselu lõppemises süüdi või on oma vaesuse ise vabatahtlikult põhjustanud.

Samuti peaks õigus ülalpidamisele lõppema või tuleks elatise maksmise korraldust vastavalt muuta, kui asjaolud seda nõuavad.

Alaealise lapse ülalpidamise kohustus

Vanemate ja laste suhet käsitleva seaduse (seadus 216/90) kohaselt on vanematel ühine kohustus last vastavalt oma rahalistele võimalustele ülal pidada. Kui see on põhjendatav erandlike asjaoludega (nt kui laps on teovõimetu või puudega või on ajateenistuses või õpi haridusasutuses või osaleb kutsekoolis kursustel), võidakse eespool nimetatud vanemliku kohustuse täitmist otsuse või kohtuliku kokkuleppe kohaselt jätkata ka pärast seda, kui laps on jõudnud täisikka.

Alaealise lapse õigus oma vanemate võimaldatavale ülalpidamisele kehtib ka siis, kui lapsel on oma vara.

3.6 Abieluvara

Kohaldatakse seaduse 232/1991 artiklit 13; mis üldreeglina tähendab, et abielu ei mõjuta abikaasade sõltumatust seoses varaga. Selle seaduse artikliga 14 lubatakse aga ühel abikaasal nõuda abielusideme lõpetamisel või abielu tühistamisel teise abikaasa vara, tingimusel, et nõuet esitav abikaasa on mis tahes viisil aidanud kaasa teise abikaasa vara suurendamisele. Nõuet esitav pool võib kohtumenetluse kaudu taotleda, et talle makstaks osa tema kaasabil suurendatud varast.

Ühe abikaasa panust teise abikaasa vara suurendamisse käsitatakse ühe kolmandikuna suurenemisest, välja arvatud juhul, kui leiab tõendamist, et panus on väiksem või suurem.

Abikaasade vara suurenemine ei hõlma vara, mis on omandatud kingitusena, pärandusena, annakuna või muu annetusega.

3.7 Testamendid ja pärimine

Pärimist ja kõiki pärandiga seotud küsimusi, välja arvatud testamendi koostamisel ja tühistamisel kasutatavat vormi, reguleeritakse määrusega (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist.

Eespool osutatud määruse artikli 22 kohaselt võib isik valida õiguseks, millega tema puhul reguleeritakse pärimisasju, selle riigi õiguse, mille kodakondsus tal on kas valiku tegemise ajal või surma ajal. Õiguse valik tehakse sõnaselge avaldusega.

Kui on olemas testament, kohaldatakse 5. oktoobri 1961. aasta Haagi konventsiooni testamendi vormile kohaldatava õiguse kohta. Vastavalt konventsiooni artiklile 1 kehtib testamendaarne korraldus vormi poolest, kui selle vorm vastab selle riigi õigusele,

- kus testaator testamendi tegi, või
- mille kodakondsus testaatoril on kas korralduse tegemise ajal või tema surma ajal; või
- kus oli testaatori elu- või asukoht kas korralduse tegemise ajal või tema surma ajal; või
- kui asi puudutab kinnisvara, siis kus on selle kinnisvara asukoht.

3.8 Kinnisvara

Suhete suhtes, millest tulenevad kinnisvaraga seotud võlakohustused, kohaldatakse määrust (EÜ) nr 593/2008 (Rooma I), milles sätestatakse, et lepingu suhtes kohaldatakse lepingupoolte valitud õigust. Kui valikut ei ole tehtud, kohaldatakse määruse artiklit 4, milles on sõnaselgelt osutatud iga asja puhul kohaldatavale õigusele.

Mis puudutab asjaõigustega seotud lepinguid, siis vastavalt Kuproose kohtute praktikale kohaldab kohus selle riigi kohtualluvust, kus kinnisvara asub (*lex situs*).

3.9 Maksejõuetus

Kohaldatav õigus määratakse kindlaks määrusega (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta. See on selle riigi õigus, kus see menetlus algatatakse.

Viimati uuendatud: 17/04/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millist õigust kohaldatakse? - Luksemburg

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Luksemburgis puudub rahvusvahelise eraõiguse seadustik. Riigisiseses õiguses on kohaldatava õiguse määramise sätted ehk kollisiooninormid jaotunud eri seadustike ja eriseaduste vahel. Need reeglid on peamiselt reguleeritud mitmepoolsete rahvusvaheliste konventsioonide ja Euroopa teise õigusega.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Suur hulk kollisiooninorme tuleneb mitmepoolsetest rahvusvahelistest konventsioonidest, mille osalisriik Luksemburg on. Enamik neist konventsioonidest sõlmiti Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsil.

Asjaomaste konventsioonide loetelu on kättesaadav [Haagi konverentsi](#) veebisaidil.

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Mõni kahepoolne konventsioon sisaldab kollisiooninorme. Lähemat teavet saab vaadata [Legiluxi](#) veebisaidilt.

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Isiku staatuse küsimuses kohaldab kohus kollisiooninorme omal algatusel. See ei kehti juhtudel, kui pooled võivad vabalt valida kohaldatava õiguse, näiteks lepinguliste küsimustes, sest kehtib põhimõte, et pooltele antakse vabadus valida kohaldatavat õigust. Sellistel juhtudel kohaldab kohus kollisiooninorme omal algatusel vaid juhul, kui õigusest on tahtlikult kõrvale hoidutud.

Kui pooled ei ole taotlenud välisriigi õiguse kohaldamist, kohaldab kohus, kelle poole pöördui, automaatselt oma riigi õigust.

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Valdkondades, mis ei ole reguleeritud rahvusvahelise konventsiooniga või kus Euroopa õigusnormiga on spetsiaalselt välistatud tagasisaade ja edasiviide (*renvoi*), võimaldab Luksemburgi kohtupraktika teatavas ulatuses tagasisaadet ja edasiviidet. Kui pärast kollisiooninormide kohaldamist määratakse tagasisaade ja edasiviitega kindlaks selle riigi õigus, kelle kohtusse on pöördutud, on tagasisaade ja edasiviide lubatud, aga sellega piirduetakse. Sel juhul käsitatakse seda viitavana selle kohtu materiaalõigusele, kelle poole pöördui.

Tagasisaade ja edasiviide on välistatud juhtudel, kui pooltel on vabadus valida kohaldatavat õigust.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

See tähendab olukorda, kus kohaldatava õiguse kindlaksmääramise aluseks oleva ühendava asjaolu muutumise tõttu saab olukorra suhtes kohaldada kahte erinevat õigussüsteemi. Seda määratletakse ühendava teguri muutumise tõttu lõpuks kollisiooninormina.

Luksemburgis saab kohaldada uut õigust sellise olukorra tulevaste tagajärgede suhtes, mis on minevikus kujunenud, aga millel on tagajärjed olevikus. Kuid kollisiooninormide alusel kohaldatav uus õigus kehtib juhul, kui muudatusi tehakse seoses varasema õigusnormi kehtivusaajal tekkinud olukorraga.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

On juhtumeid, kui kohus, kelle poole pöördui, peab kohaldama enda riigi õigust, isegi kui kollisiooninormide kohaselt tuleks kohaldada välisriigi õigust:

välisriigi õigust ei ole võimalik kindlaks määrata,

asjaga on seotud kodakondsuseta isikud,

välisriigi õiguses puudub lahendus,

võetakse kiireloomulisi ajutisi meetmeid,

välisriigi õigus läheb vastuollu selle riigi avaliku korraga, kus kohtu poole pöördui.

Kui sätted on otsekohalduvad, peab kohus kohaldama kohtu asukohariigi õigust ka järgmistel juhtudel:

menetlusseadused ja kohtuid reguleerivad seadused,

töötajate kaitset ja üürilepinguid reguleerivad õigusnormid,

tarbijate õiguskaitse,

juhul kui pooled on selgelt pettuse eesmärgil otsustanud mitte kohaldada selle kohtu õigust, kelle poole pöörduti, vaid on valinud muu kunstiikult kohaldatava õiguse, peab kohus selle õiguse kohaldamisest keelduma ja kohaldama oma riigi õigust.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Kuna Luksemburgis on välisriigi õigus asjaolu, mida Luksemburgi kohus peab arvesse võtma, lasub tõendamiskohustus põhimõtteliselt välisriigi õiguse valinud poolel. Seetõttu on tõendamiskohustus pooltel, täpsemalt sellel poolel, kelle nõude suhtes kohaldatakse välisriigi õigust.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Põhimõtteliselt reguleeritakse lepingulisi kohustusi poolte valitud õigusega, tingimusel et see vastab kohustuslikele õigusnormidele, millega reguleeritakse avalikku korda ja õigusest tahtlikku kõrvalehoidumist.

Kui pooled ei väljenda oma eelistust, kohaldatakse 1980. aasta Rooma konventsiooni ja 17. juuni 2008. aasta määruse (EÜ) nr 593/2008 sätteid. Viimasel juhul kohaldab kohus õigust, mis on objektiivselt kõige sobivam.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Põhimõtteliselt reguleeritakse lepinguväliseid kohustusi selle koha õigusega, kus kahju või kohustus tekkis, välja arvatud juhul, kui muu õigus on asjaoludega tihedamalt seotud või kui kohaldatakse rahvusvahelist konventsiooni.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Põhimõtteliselt kohaldatakse isiku õigusliku seisundi suhtes füüsilise isiku riigi õigust. Erandiks on olukorrast sõltuvad kriteeriumid, nagu asjaomaste isikute ja eelkõige asjaomaste laste alaline elukoht. Samuti kehtib see isikunimede andmise ja koosseisu, samuti nende muutmise tingimuste kohta, sest need on isiku õigusliku seisundi osa.

Üldist võimet teha õigustoiminguid ja algatada kohtumenetlusi reguleeritakse asjaomase isiku siseriikliku õigusega. Õigust esitada hagi reguleeritakse aga asjaomast õigust käsitleva seadusega, arvestades, et see puudutab seaduse sisu. Lepingulistes küsimustes seda eeskirja leevendatakse, kui teine lepingupool tegutseb heas usus, aga põhjuste korral, mida toimingute tegemise riigis ei esine, tuginetakse piiratud teovõimele. Sel juhul on tegevuskoha õigus riigi õiguse suhtes ülimuslik.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

3.4.1 Vanema ja lapse õigussuhe

Luksemburgis kohaldatakse seadusjärgse põlvnemise suhtes tavaliselt õigust, millega reguleeritakse abielu, nimelt lapsevanemate ühist siseriiklikku õigust, ühise elukoha õigust või kohtu asukohariigi õigust.

Kõike, mis on seotud sünnijärgse põlvnemise kindlaksmääramisega, reguleeritakse tavaliselt lapse õigusi käsitleva siseriikliku õigusega.

Seoses põlvnemise kindlaksmääramiseks nõutavate tõenditega, tunnustamise sisuliste tingimustega, põlvnemise vaidlustamise avalduse esitamise tähtsaja ja piirangutega ning sellise avalduse vastase kaitse vahenditega kohaldatakse lapse õigusi käsitlevat siseriiklikku õigust.

3.4.2 Adopteerimine

– Lapsendamistingimused

Põhimõtteliselt kohaldatakse täitmisele kuuluvatele lapsendamistingimustele tsiviilseadustiku (*Code civil*) artikli 370 kohaselt lapsendaja(te) riigi õigust. Kui lapsendavad abikaasad on eri kodakondsusega, kohaldatakse selle koha õigust, mis on kohaldamise ajal ühine alaline elukoht. Ent tingimusi, mida lapsendamiseks tuleb täita, reguleeritakse põhimõtteliselt lapsendatava isiku riigi õigusega. Sellest põhimõttest tehakse erand olukorras, kus lapsendatud isik saab lapsendamise tagajärjel lapsendaja kodakondsuse. Sel juhul reguleeritakse neid tingimusi lapsendaja riigi õigusega.

– Lapsendamisest tulenevad tagajärjed

Lapsendamisest tulenevaid tagajärgi reguleeritakse lapsendaja(te) riigi õigusega. Kui lapsendajateks on kaks eri kodakondsusega või kodakondsuseta abikaasat või kui üks abikaasadest on kodakondsuseta, kohaldatakse selle koha õigust, mis on lapsendamisohtuse jõustumise ajal nende ühine alaline elukoht.

Välisriigist lapsendamise puhul võib tekkida vastuolu lapsendaja riigi õiguses ja lapsendatava isiku riigi õiguses sätestatud kohtualluvuseeskirjade vahel.

Sellistel juhtudel on lapsendamine seadusjõuline, kui järgitud on selle riigi õigust, kus lapsendamine toimus, ning kui lapsendamine toimus pädevates ametiasutustes selle õiguse kohaselt.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

– Abielu kehtivuse tingimused

vorminõudeid reguleeritakse tavaliselt abielu sõlmimise koha õigusega.

Et abielu oleks 14. märtsi 1978. aasta Haagi konventsiooni (abielude kehtivuse kinnitamise ja tunnustamise kohta) kohaselt kehtiv, tuleb täita mõlema abikaasa riigi õigusega kehtestatud materiaalsoõiguslikud nõuded. Siseriiklik õigus on kollisiooninormide alusel kohaldatav abielu sõlmimiskoha riigi õigus. Kui vähemalt üks abikaasa on selle riigi kodanik või viibib seal alaliselt, tuleb täita ka abielu sõlmimise riigi õiguses nõutavaid sisulisi tingimusi. Abielu kehtivuse tingimusi reguleerivad õigust kohaldatakse ka abielu kehtetuks tunnistamise hagi sisuliste tingimuste suhtes.

Välisriigis sõlmitud abielusid peetakse kehtivaks, kui esitatakse abielutunnistus, mis on koostatud vastavalt abielu sõlmimise koha ametlikele nõuetele.

Tunnustamisest võidakse keelduda, kui välisriigis sõlmitud abielu on selgelt vastuolus Luksemburgi avaliku korraga.

– Abielust tulenevad tagajärjed

Ühise kodakondsuse puudumisel reguleeritakse tagajärgi Luksemburgis põhiliselt abikaasade ühise elukoha ehk selle koha õigusega, kus paar tegelikult elab.

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

Vabaabielu suhtes ei kohaldata kollisiooninorme, sest Luksemburgi õiguse kohaselt kujutavad vabaabielus olevate paaride vahelised suhted endast *de facto* kooselu.

Luksemburgis sõlmitud registreeritud partnerluse suhtes kohaldatakse kohtu asukohariigi õigust.

Partnerid, kes on oma partnerluse registreerinud välisriigis, võivad lasta teha sellekohase kande perekonnaseisuregistrisse, tingimusel et mõlemad partnerid vastasid partnerluse välisriigis sõlmimise ajal artikli 4 nõuetele. Kui välismaal sõlmitud registreeritud partnerlust on Luksemburgis tunnustatud, hakkavad sellele kehtima samad eelised, mis antakse ka Luksemburgis registreeritud partnerlusele.

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Kui abikaasadel on sama kodakondsus, reguleeritakse lahutust ja lahuselu abikaasade kodakondsusriigi õigusega. Muul juhul kohaldatakse nende ühise elukohariigi õigust. Kui ükski neist kriteeriumidest ei ole täidetud, kohaldatakse kohtu asukohariigi õigust.

Neid eeskirju kohaldatakse ka abielulahutuse lubatavuse suhtes üldiselt, selle põhjuste, tagajärgede ja seonduvate meetmete suhtes.

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Vastavalt ülalpidamiskohustusi käsitleva nõukogu määruse (EÜ) nr 4/2009 artiklile 15 määratakse konkreetses olukorras kohaldatav õigus kindlaks kooskõlas 23. novembri 2007. aasta Haagi protokolliga, mis käsitleb ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust. Põhimõtteliselt kohaldatakse ülalpidamist saama õigustatud isiku peamise elukoha riigi õigust, kuid pooled võivad kokkuleppel määrata juba alanud menetlusele kohaldatavaks õiguseks kohtu asukohariigi õiguse või ühe järgmistest õigustest:

- a) selle riigi õigus, mille kodanik on üks pooltest kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramise ajal;
- b) selle riigi õigus, kus üks pooltest kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramise ajal harilikult viibib;
- c) õigus, mille pooled on valinud kohaldatavaks oma varaliste suhete suhtes, või õigus, mida on tõhusalt varaliste suhete suhtes kohaldatud;
- d) õigus, mille pooled on valinud kohaldatavaks oma abielulahutuse või lahusel suhtes või õigus, mida on tõhusalt abielulahutuse või lahusel suhtes kohaldatud.

3.6 Abieluvara

Abieluvararežiimi suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, mille abikaasad on enne abiellumist määranud.

Kui abikaasad abielu sõlmimisel seda otsust ei teinud, määratakse kohaldatav õigus kindlaks kooskõlas 14. märtsi 1987. aasta Haagi konventsiooniga abieluvararežiimide suhtes kohaldatava õiguse kohta.

Vastavalt 14. märtsi 1987. aasta Haagi konventsioonile võivad abikaasad määrata ainult ühe järgmistest õigustest:

1. selle riigi õigus, mille kodanik on üks abikaasadest kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramise ajal;
2. selle riigi õigus, milles üks abikaasadest kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramise ajal harilikult viibib;
3. selle riigi õigus, mis on pärast abiellumist ühe abikaasa uus harilik viibimiskoht.

Kindlaks määratud õigust kohaldatakse kogu nende vara suhtes.

Olenemata sellest, kas abikaasad on või ei ole määranud õigust vastavalt eelmiste punktidele, võivad nad määrata kogu või osa kinnisvara suhtes kohaldatavana selle koha õiguse, kus kinnisvara asub. Samuti võivad nad kindlaks määrata, et mis tahes edaspidi soetatavale kinnisvarale kohaldatakse kinnisvara asukohariigi õigust.

Kui pooled kohaldatavat õigust ei vali, peab kohus välja selgitama, milline oli nende vaikimisi tehtud valik. Eeldatakse, et kohaldatakse selle riigi õigust, kus nad registreerivad pärast abiellumist esimesena oma alalise elukoha.

Siiski kohaldatakse 14. märtsi 1987. aasta Haagi konventsiooni kohaselt abieluvararežiimi suhtes abikaasade ühise kodakondsuse riigi õigust järgmistel juhtudel:

1. kui riik on teinud artiklis 5 osutatud avalduse ja selle kohaldamine abikaasade suhtes ei ole sama artikli lõikega 2 välistatud;
2. kui riik ei ole konventsiooni osalisriik ja kui selle riigi õigust kohaldatakse vastavalt selle riigi rahvusvahelisele eraõigusele ning kui abikaasad on oma esimese abiellumisjärgse hariliku viibimiskoha kindlaks määranud;

a) riigis, mis on teinud artiklis 5 sätestatud avalduse;

või

b) riigis, mis ei ole konventsiooni osalisriik ja mille rahvusvahelise eraõiguse eeskirjades nähakse ette ka nende kodakondsusriigi õiguse kohaldamine;

3. kui abikaasade esimene abiellumisjärgne harilik viibimiskoht ei ole samas riigis.

Kui abikaasade alaline elukoht ei ole samas riigis ja neil ei ole ühist kodakondsust, kohaldatakse nende abieluvararežiimi suhtes selle riigi õigust, millega see on kõige lähemalt seotud, võttes arvesse kõiki asjaolusid.

Kohaldatavat õigust on võimalik vabatahtlikult muuta, kui see on uue valitud õigusega lubatud.

3.7 Testamendid ja pärimine

4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012 sätteid kohaldatakse 17. augustil 2015 või hiljem avanenud pärandite suhtes. Asjaomase määruse artiklis 21 sätestatakse, et pärimisasjale tervikuna kohaldatakse selle riigi õigust, kus oli pärandaja harilik viibimiskoht tema surma hetkel.

Enne 17. augustit 2015 surnud isikute vara pärimisele kohaldatakse jätkuvalt Luksemburgi õiguse kohaseid kollisiooninorme.

– Seadusjärgne pärimine

Luksemburgis jagatakse pärand mitmesse ossa: vallaspärand ja üks või mitu kinnispärandit. Selleks et määrata kindlaks, kas tegemist on kinnis- või vallasvaraga, tuleb kohaldada kohtu asukohariigi õigust.

Vallasvara pärimist reguleeritakse tavaliselt selle koha õigusega, mis oli pärandaja surmakuupäeval tema viimane alaline elukoht. Alaline elukoht määratakse kindlaks vastavalt tsiviilseadustikule.

Kinnisvara pärimist reguleeritakse selle riigi õigusega, kus iga kinnisvaraüksus asub.

– Testamendijärgne pärimine

Põhimõtteliselt reguleerib isiku teovõimet teha surma puhuks testamenti tema õiguslik seisund. Mõnda teatud piiratud teovõime juhtumit reguleeritakse siiski pärimisõigusega. Üldine teovõime olla kingisaaja kuulub eraõiguse alla.

3.8 Kinnisvara

Vastavalt tsiviilseadustiku artiklile 3 kohaldatakse omandiõigusele selle riigi õigust, kus omand asub. Sama kehtib ka võimalike seotud asjaõiguste sisu, nende tekkimise ja üleandmise ning igamise (*usucapion*) teel omandamise kohta.

3.9 Maksejõuetus

Nõukogu määruse (EÜ) nr 1346/2000 ja määruse (EL) nr 2015/848 (maksejõuetusmenetluse kohta) kohaldamisalasse mittekuuluva maksejõuetusmenetluse puhul kehtib selle koha õigus, kus asjaomane menetlus algatatakse.

Seda kohaldatakse kõigi Luksemburgis alustatud kollektiivmenetluste ja välismaal välja kuulutatud menetluste tagajärgede suhtes. Selliste õiguste ühe poole maksejõuetuse teatavate tagajärgede suhtes, millele teine lepingupool saab tugineda, kohaldatakse aga selle riigi õigust, kus maksejõuetus välja kuulutati.

Asjaomase õiguse kohaldamisala on piiratud maksejõuetuse teatud tagajärgedega ega laiene kõigile maksejõuetusest mõjutatud toimingute aspektidele.

Viimati uuendatud: 06/05/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millist õigust kohaldatakse? - Malta

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Riigi õigusnormid on kehtestatud seadustikuga (st kirja pandud õigusaktidega). Nendele pääseb vabalt juurde Malta seadustekogu [veebisaidil](#). Pärast Euroopa Liiduga ühinemist 2004. aastal sisaldab Malta õigussüsteem ka ELi õigusnorme, mida kohaldatakse vahetult või mis on üle võetud Malta õigusesse ja on selle suhtes sageli ülimalikud.

Kuigi pretsedendi põhimõte ei ole Malta õiguses juurdunud ega leia Maltal siduvat kohaldamist, peavad Malta kohtud varasemaid kohtuotsuseid, eelkõige apellatsioonikohtu ja konstitutsioonikohtu (mõlemad on Malta kõrgemad kohtud) otsuseid üldiselt kaalukaks.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

5. oktoobri 1961. aasta välisriigi avaliku dokumendi legaliseerimise nõude tühistamise konventsioon
15. novembri 1965. aasta tsiviil- ja kaubandusasjade kohtu- ja kohtuväliste dokumentide välisriikides kättetoimetamise konventsioon
18. märtsi 1970. aasta tsiviil- ja kaubandusasjades välisriigis tõendite kogumise Haagi konventsioon
25. oktoobri 1980. aasta lapserõvi suhtes tsiviilõiguse kohaldamise rahvusvaheline konventsioon
25. oktoobri 1980. aasta rahvusvahelise õiguskaitse kättesaadavuse konventsioon
1. juuli 1985. aasta varahaldusühingute kohta kohaldatava õiguse ja selle tunnustamise konventsioon
25. jaanuari 1988. aasta maksuasjades vastastikuse haldusabi konventsioon
16. jaanuari 1992. aasta arheoloogiapärandi kaitse konventsioon
29. mai 1993. aasta riikidevahelises lapsendamises laste kaitseks tehtava koostöö konventsioon
19. oktoobri 1996. aasta vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitlev konventsioon
1980. aasta lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse Rooma konventsioon
30. juuni 2005. aasta kohtualluvuse kokkuleppeid käsitlev konventsioon
23. novembri 2007. aasta laste ja teiste pereliikmete elatise rahvusvahelise sissenõudmise konventsioon
23. novembri 2007. aasta protokoll ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatava õiguse kohta
Samuti on Malta ratifitseerinud mitu ÜRO lepingut. Ratifitseerimise seisuga saab vaadata [siit](#).

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Me ei ole teadlikud ühestki kahepoolsest konventsioonist, mis sisaldaks sätteid kollisiooninormide kohta ja milles Malta oleks osalisriik.

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Kohtunik ei saa kollisiooninorme *ex officio* kohaldada; seda saab teha üksnes siis, kui vähemalt ühe menetluspoole väitel esineb õigusaktide vahel vastuolu. Sellise väite esitanud pool peab kohtule rahuldavalt tõendama välisriigi õiguse sisu. Kui sellist väidet ei esitata või kui puuduvad rahuldavad tõendid, lahendavad riigi kohtud asja Malta õiguse kohaselt.

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Tagasisaade ja edasiviide doktriini rakendamise asjus ei ole Malta seisukoht selge. Kodifitseeritud eeskirjad kollisiooninormide kohta on piiratud ja seetõttu peavad kohtud kohaldatava õiguse väljaselgitamiseks kasutama väga sageli rahvusvahelise eraõiguse kodifitseerimata eeskirju. Tegelikult on Malta kohtud olnud seisukohal, et rahvusvahelist eraõigust reguleerivate õigusaktide puudumise korral peavad Malta kohtud tuginema Inglise tavaõiguse põhimõtetele. Seda silmas pidades järgivad Malta kohtud Inglismaal kohaldatavat tagasisaade ja edasiviide viisi. Selle põhjal välistatakse tagasisaade ja edasiviide doktriin kahju tekitamise ning kindlustus- ja lepinguasjade korral. Ent seda kohaldatakse testamentide kehtivuse, välisriigis asuvat kinnisvara puudutavate nõuete ning perekonnaõiguse asjades.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Igas kollisiooninormis määratakse kindlaks vajalik aeg, mille jooksul tehakse kindlaks ühendav tegur.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Malta kohtud saavad keelduda välisriigi õiguse kohaldamisest, kui see on vastuolus Malta avaliku korruga ja kui seda välisriigi õigust saab käsitada välisriigis saadud tuluga seotud õiguse või kriminaalõigusena.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Vastuväidet välisriigi õiguse kohta tuleb tõendada faktiliselt, mitte õigusküsimusena. Malta kohtutel on õigus tõlgendada oma riigi õigusakte, kuid neil ei ole lubatud välisriigi õigusaktide sisu ise tõlgendada. Välisriigi õigusest arusaamiseks määrab kohus välisriigi õiguse eksperdid. Samuti võivad menetluspooled osana oma tõenditest esitada erinevate ekspertide koostatud aruandeid.

Tõendamiskohustus on vastuväite esitanud poolel, kohtumenetluse puhul nimelt kostjal.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Juhtudel, mis hõlmavad lepingulisi kohustusi ELi-välistes riikides, kohaldatakse 1980. aasta Rooma konventsiooni tulenevalt lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse Rooma konventsiooni (ratifitseerimise) seadusest, mis sisaldub Malta seadustekogu 482. peatükis. Teisest küljest reguleeritakse lepingulisi kohustusi ELis Rooma I määrusega (määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta).

3.2 Lepinguvälised kohustused

Lepinguväliste kohustuste puhul tekkinud kollisiooninormi reguleeritakse määrusega (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II“).

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Malta kodakondsus saadakse sündimisel, kui lapse ema või isa on Malta kodanik.

Vastupidiselt kodakondsusele saab isik täisealiseks saades valida alalise elukoha. Alalise elukohana käsitatakse kohta, kus isik elab kavatsusega elada selles kohtualluvuses määramatu aja jooksul või alaliselt.

Võime võtta teatavaid kohustusi, näiteks abielluda, sõlmida lepinguid, asuda tegelema äritegevusega, teha testament jne, määratakse kindlaks selles piirkonnas kehtivate eeskirjade kohaselt.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

3.4.1 Vanema ja lapse õigussuhe

Lapsevanema kohustused lapse ees on kindlaks määratud Malta tsiviilseadustikus, aga vanema õigused lõpevad *ipso jure*, kui laps saab kaheksateistkümnepäevaseks. Malta kohtu pädevus on kindlaks määratud määrusega (EÜ) 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega (Brüsseli IIa määrus). Seda käsitletakse lähemalt [asjakohases jaotises](#).

3.4.2 Adopteerimine

Ka lapsendamist reguleeritakse Malta tsiviilseadustikuga ja Malta kohtud kohaldavad seda iga kord, kui pädevus kuulub neile. Välisriigist lapsendamist tunnustatakse Malta õiguses vastavalt riikidevahelises lapsendamises laste kaitseks tehtava koostöö konventsioonile.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Abielu ametlikku kehtivust reguleeritakse selle koha õigusega, kus abielu sõlmiti. Malta puhul leiata abieluformaalsused Malta seadustekogu 255. peatükist („Abieluseadus“). Selle seadusega reguleeritakse muu hulgas abielu sõlmimist takistavaid asjaolusid. Üks seal nimetatud takistavatest asjaoludest on see, et „kui abielu on sõlmitud kahe isiku vahel, kellest üks on alla 16aastane, on abielu kehtetu“.

Maltal kohaldatav õigus on abikaasade elukoha õigus, mida võetakse arvesse.

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

Tsiviilpartnerlust reguleeritakse Malta seadustekogu 530. peatükiga („Tsiviilpartnerluse seadus“), milles omakorda viidatakse 255. peatükile. Seega tuleb tsiviilpartnerluse korral täita 255. peatükis nõutud formaalsusi ja tingimusi.

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Malta kohtul on pädevus ainult lahutusmenetlustes, mis vastavad määrusele (EÜ) 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega. Seda käsitletakse lähemalt [asjakohases jaotises](#).

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Maltale on siduv määrus (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes. Seda käsitletakse lähemalt [asjakohases jaotises](#).

3.6 Abieluvara

Maltal kohaldatav õigus on selle koha õigus, kus asub perekonna eluase (*lex situs*). Tsiviilseadustiku artiklis 1316 sätestatakse, et Maltal sõlmitud abielu korral kehtib ühise abieluvara režiim. Kui abielu on sõlmitud väljaspool Maltat, aga paar asub seejärel elama Maltale, hakkab samuti kehtima ühise abieluvara režiim, niipea kui nad on registreerinud oma elukoha Maltal, välja arvatud juhul, kui nad on eelnevalt sõlminud ühise abieluvara režiimi välistava lepingu.

3.7 Testamendid ja pärimine

Testamentide ja pärimise suhtes on Malta kohtud järjepidevalt kohaldanud üldist õigust. Seega kohaldatakse seadusjärgse pärimise (st kui puudub testament) puhul vallasvara pärimise suhtes pärandaja surmaaegse elukoha õigust; kinnisvara pärimise suhtes kohaldatakse selle kohtualluvuse õigust, kus kinnisvara asub. Kui testament on olemas, määratakse pärandaja testeerimisvõime kindlaks selle koha õigusega, mis oli pärandaja elukoht testamendi tegemise kuupäeval. Pärijal on õigus võtta vallasvara vastu, kui ta on teovõimeline kas oma elukoha õiguse või pärandaja elukoha õiguse kohaselt. Lisaks on testament ametlikult kehtiv, kui see vastab mis tahes järgmisele õigusele: selle tegemise (st tavaliselt selle tõendatud allkirjastamise) koha õigus selle tegemise ajal; pärandaja alalise või peamise elukoha või kodakondsuse riigi õigus testamendi tegemise ajal; pärandaja surmaaegse alalise või peamise elukoha või kodakondsuse riigi õigus. Testamendiga saab ametlikult üle anda ka kinnisvara, kui see vastab kinnisvara asukohariigi õigusele.

3.8 Kinnisvara

3.9 Maksejõuetus

Maltale on siduv muudetud määrus (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta. Selles sätestatakse muu hulgas eeskirjad menetluse kohta, mille puhul võlgnik kaotab osaliselt või täielikult oma vara käsutamise õiguse, ning likvideerija määramine, kui võlgniku põhihuvid on ELi liikmesriigis. Määruse (EÜ) nr 1346/2000 kohaldamisalast väljapoole jäävates juhtumites kohaldatakse Malta õigust, kui Malta kohus on pädev, st kui ettevõtja on registreeritud Maltal.

Viimati uuendatud: 11/04/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid on juba tõlgitud.

Millist õigust kohaldatakse? - Poola

MÄRKUS. Allpool antud vastuseid EI KOHALDATA olukordades, mida reguleeritakse ELi õigusega.

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

4. veebruari 2011. aasta rahvusvahelise eraõiguse seadus (edaspidi „PILA“; Poola Vabariigi ametlik väljaanne Dziennik Ustaw 2011/80, punkt 432, muudetud)

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Kodanikuõiguste äravõtmist ja sarnaseid kaitsemeetmeid käsitlev 17. juuli 1905. aasta Haagi konventsioon

5. oktoobri 1961. aasta Haagi konventsioon testamendi vormile kohaldatava õiguse kohta

Alaealiste kaitsega seoses ametiasutuste volitusi ja kohaldatavat seadust käsitlev 5. oktoobri 1961. aasta Haagi konventsioon

4. mai 1971. aasta Haagi konventsioon liiklusõnnetuste suhtes kohaldatava õiguse kohta

Ülalpidamiskohustustele kohaldatava õiguse 2. oktoobri 1973. aasta Haagi konventsioon

19. juunil 1980. aastal Roomas allkirjutamiseks avatud lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon

Vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitlev 19. oktoobri 1996. aasta Haagi konventsioon

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Poola on allkirjastanud mitu kahepoolset lepingut õigustoimingute kohta. Neis on sätestatud ka kollisiooninormid. Lepinguid on allkirjastatud nii ELi liikmesriikide kui ka kolmandate riikidega. Kuna õigusaktid, mis on ELi liikmesriikide jaoks kohustuslikud ja sisaldavad erinevate valdkondadega seotud kollisiooninorme, on liikmesriikide vahel sõlmitud kahepoolsete lepingute suhtes **ülimuslikud**, on praktiline tähtsus põhimõtteliselt ainult kolmandate riikidega sõlmitud lepingutel.

Need on lepingud Valgevenega (26. oktoober 1994), Venemaaga (16. september 1996), Ukrainaga (24. mai 1993), Korea Rahvademokraatliku Vabariigiga (28. september 1986), Kuubaga (18. november 1982), Vietnamiga (22. märts 1993) ja õigusjärgluse korras (Jugoslaaviaga sõlmitud 6. veebruari 1960. aasta lepingu alusel) Bosnia ja Hertsegoviina, Montenegro ja Serbiaga.

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Jah. Kohus kohaldab kollisiooninorme *ex officio*. Ta kohaldab *ex officio* ka välisriikide õigust, kui kollisiooninormi alusel tuleb seda konkreetses küsimuses teha.

2.2 Tagasisaade ja edasivide

PILA artikli 5 kohaselt on Poola õiguses lubatud ainult tagasisaade.

Lõiget 1 ei kohaldata, kui kohaldatav õigus on määratud kindlaks

1) kollisiooninormiga;

2) õigustoimingu liigi alusel;

3) võttes arvesse lepingulisi kohustusi, lepinguväliseid kohustusi või ühepoolseid õigustoiminguid, mille suhtes on asjaomases seaduses ette nähtud kohaldatav õigus.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Õigussuhtega seotud kollisiooninormides sätestatud õiguse kohaldamise erandid on kehtestatud PILA artiklites 3 ja 10.

Artikli 3 lõige 1. Kui seadusega nõutakse *lex patriae* kohaldamist ja asjaomase isiku kodakondsust ei ole võimalik kindlaks määrata, isikul ei ole kodakondsust või ei ole võimalik kindlaks teha *lex patriae* sisu, kohaldatakse isiku alalise elukoha õigust ja kui tal see puudub, siis peamise elukoha riigi õigust.

Artikli 10 lõige 1. Kui õiguse kohaldamise aluseks olevaid asjaolusid ei ole võimalik kindlaks teha, kohaldatakse õigust, millega õigussuhe on kõige tihedamalt seotud. Lisaks kohaldatakse Poola õigust, kui kohaldatava välisriigi õiguse sisu ei ole võimalik mõistliku aja jooksul kindlaks teha.

PILA artiklis 67 on veel ette nähtud, et kui PILAs, erioigusnormides, Poolas ratifitseeritud ja täidetavates rahvusvahelistes lepingutes või ELi õiguses ei ole kohaldatavat õigust sätestatud, peab õigussuhet reguleeriv õigus olema **selle riigi õigus, millega õigussuhe on kõige tihedamalt seotud.**

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Kohus teeb välisriigi õiguse kindlaks ja kohaldab seda *ex officio* vastavalt Poola tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 1143.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

PILAs sätestatud asjaomased kollisiooninormid

Artikli 28 lõige 1. Lepinguliste suhete suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrusega (EL) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhte suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I, ELT L 177, 4.7.2008, lk 6). Seda määrust kohaldatakse vajaduse korral lepinguliste kohustuste suhtes, mis on selle kohaldamisalast lõikes 1 osutatud määruse artikli 1 lõike 2 punkti j alusel välja jäetud.

PILA artikli 29 lõike 1 kohaselt reguleeritakse kindlustuslepingut Poola õigusega, kui selles on ette nähtud kindlustuskohustus.

2. Kui Euroopa Majanduspiirkonna mõne liikmesriigi õiguses, millega on kindlustuskohustus ette nähtud, nõutakse kindlustuslepingu suhtes selle liikmesriigi õiguse kohaldamist, kohaldatakse seda õigust.

Artikli 30 lõige 1. Kui arvata välja artiklis 28 viidatud määruses sätestatud juhtumid, siis ei või Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi välise riigi õiguse valimine seoses lepinguga, mis on tihedalt seotud vähemalt ühe liikmesriigiga, jätta tarbijaid ilma kaitsest, mis on neile antud Poola õiguse kohaselt, millega võetakse üle järgmised direktiivid:

1) nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ, ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, 21.4.1993, lk 29; EÜT poolakeelne eriväljaanne, peatükk 15, köide 2, lk 288);

2) (kehtetuks tunnistatud);

3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta direktiiv 1999/44/EÜ **tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta** (EÜT L 171, 7.7.1999, lk 12; EÜT poolakeelne eriväljaanne, peatükk 15, köide 4, lk 223);

4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiiv 2002/65/EÜ, **milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturstust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ** (EÜT L 271, 9.10.2002, lk 16; ELT poolakeelne eriväljaanne, peatükk 6, köide 4, lk 321);

5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT L 133, 22.5.2008, lk 66, muudetud).

2. Kui Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. jaanuari 2009. aasta direktiiviga 2008/122/EÜ (tarbijate kaitse kohta seoses osajalalise kasutamise õiguse, pikaajalise puhkuse toote, edasimüügi ja vahetuslepingute teatavate aspektidega, ELT L 33, 3.2.2009, lk 10) hõlmatud lepingu suhtes kohaldatav õigus on Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi välise riigi õigus, ei või tarbijaid ilma jätta kaitsest, mis neil on Poola õiguse kohaselt, millega see direktiiv üle võetakse:

1) kui kinnisvara asub ühes liikmesriigis või

2) kui tegu on lepinguga, mis ei ole otseselt kinnisvaraga seotud, kui ettevõtja tegeleb äri- või kutsetegevusega ühes liikmesriigis või see tegevus on suunatud mis tahes viisil ühele liikmesriigile ja leping kuulub selle tegevuse hulka.

Artikkel 31. Muust väärtpaperist kui käskveksel või tšekk tulenevat kohustust reguleeritakse selle riigi õigusega, kus väärtpaper realiseeriti või emiteeriti.

Artikli 32 lõige 1. Ühepoolsest õigustoimingust tulenevat kohustust reguleeritakse toimingut sooritava poole valitud õigusega. Kui selle kohustuse mõlemad pooled on kindlaks tehtud, valitakse või muudetakse õigust või tunnistatakse see kehtetuks pooltevahelise kokkuleppe alusel.

2. Kui õigust ei ole selgesõnaliselt valitud, reguleeritakse ühepoolsest õigustoimingust tulenevat kohustust selle riigi õigusega, kus on toimingut sooritava isiku alaline elukoht või registreeritud asukoht. Kui juhtumi asjaolude põhjal on kohustus tihedamalt seotud mõne teise riigi õigusega, kohaldatakse selle riigi õigust.

...

Artikli 36 kohaselt määratakse nõuete loovutamise tagajärjed kolmandatele isikutele kindlaks selle riigi õiguse alusel, mille pädevusse loovutatud nõuded kuuluvad.

Artikkel 37. Võla ülevõtmise suhtes kohaldatav õigus on selle riigi õigus, mille pädevusse ülevõetud võlg kuulub.

Artikkel 38. Vääringu väärtuse muutuse tagajärge kohustuse summale hinnatakse kohustusele kohaldatava õiguse alusel.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Asjaomased kollisiooninormid on sätestatud PILAs.

Artikkel 33. Muudest sündmustest kui õigustoimingutest tulenevate kohustuste suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrusega nr 864/2007/EÜ lepinguväliste võlasuhte suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II“, ELT L 199, 31.7.2007, lk 40).

Artikkel 34. Liiklusõnnetusest tuleneva lepinguvälise tsiviilvastutuse suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks 4. mai 1971. aasta Haagi konventsiooniga liiklusõnnetuste suhtes kohaldatava õiguse kohta (Poola Vabariigi ametlik väljaanne Dziennik Ustaw 2003/63, punkt 585).

Artikkel 35. Teatud riigis avalikku võimu teostavate asutuste tegevusest ja tegevusetusest tulenevat tsiviilvastutust reguleeritakse selle riigi õigusega.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Kollisiooninormid, mida kohaldatakse füüsilise isiku õigusseisundi suhtes

Füüsilise isiku õigus- ja teovõimet reguleeritakse tema *lex patriae*'ga (artikli 11 lõige 1).

2. Kui füüsiline isik teeb õigustoimingu oma äritegevuse raames, siis piisab sellest, et tal on teovõime nimetatud toimingu sooritamiseks selle riigi õiguse kohaselt, kus ettevõtte asub.

3. Lõikega 1 ei välistata õigustoimingu reguleeriva õiguse kohaldamist, kui sellega kehtestatakse konkreetset nõudnud õigustoimingu tegemise võime kohta. Kui leping on sõlmitud samas riigis asuvate isikute vahel, võib füüsiline isik, kes on kõnealuse riigi õiguse kohaselt teovõimeline, tugineda kooskõlas artikliga 12 piiratud teovõimele artikli 11 lõikes 1 osutatud õigusest lähtudes üksnes siis, kui teine lepingupool oli sellisest piiratud teovõimest lepingu sõlmimise ajal teadlik või ei olnud sellest sel ajal teadlik oma hooletuse tõttu.

2. Füüsiline isik, kes teeb ühepoolse õigustoimingu ja kellel on selleks teovõime selle riigi õiguse kohaselt, kus toiming tehakse, võib tugineda piiratud teovõimele artikli 11 lõikes 1 osutatud õigusest lähtudes üksnes siis, kui see ei kahjusta isikuid, kes nõuetekohase hoolikusega tegutsedes tuginesid eeldusele, et õigustoimingu teinud isikul oli selleks vajalik teovõime.

3. Kui füüsiline isik tegutseb esindaja kaudu, määratakse lõigete 1 ja 2 kohaldatavus kindlaks esindajaga seotud asjaomaste asjaolude alusel.

4. Lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata perekonna- ja eestkoste- või pärimisõiguse valdkonna õigustoimingutele ega määrustele, mis on seotud kinnisvaraga, mis asub väljaspool õigustoimingu tegemise riiki.

Artikli 13 lõike 1 kohaselt reguleeritakse **teovõime äravõtmist** teovõimest ilma jäetava füüsilise isiku *lex patriae*'ga. Kui Poola kohus teeb otsuse välisriigi kodanikult teovõime äravõtmise kohta, kohaldatakse Poola õigust.

Artikli 14 lõikes 1 on ette nähtud *lex patriae*' kohaldamine füüsilise isiku **oletatava surma või surnuks tunnistamise** korral. Kui Poola kohus teeb otsuse välisriigi kodaniku oletatava surma või surnuks tunnistamise kohta, kohaldatakse Poola õigust.

Artikli 16 lõike 1 kohaselt reguleeritakse füüsilise isiku **isikuõigusi** tema *lex patriae*'ga.

Füüsiline isik, kelle isikuõigusi ohustatakse või rikutakse, võib nõuda kaitset selle riigi õiguse kohaselt, mille territooriumil ohustamist või rikkumist põhjustanud sündmus toimus, või selle riigi õiguse kohaselt, mille territooriumil ilmnes rikkumise tagajärg.

Kui füüsilise isiku isikuõigusi on rikutud massimeedias, reguleeritakse vastamis-, parandamisõigust või sarnast kaitsemeetet selle riigi õigusega, kus on kirjastaja või ringhäälinguorganisatsiooni registreeritud asukoht või alaline elukoht.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

3.4.1 Vanema ja lapse õigussuhe

Vanema ja lapse suhetele kohaldatavad kollisiooninormid (PILA)

Lapse põlvnemise võib tuvastada või vaidlustada lapse sünnihetke *lex patriae*' alusel (PILA artikli 55 lõige 1). Kui lapse sünnihetke *lex patriae* ei võimalda tuvastada isadust kohtumääruse alusel, reguleeritakse isaduse tuvastamist kohtumääruste alusel lapse *lex patriae*'ga ajal, kui lapse põlvnemine tuvastati. Lapse põlvnemise tunnistamist reguleeritakse lapse *lex patriae*'ga tunnistamise hetkel. Kui lapse tunnistamist ei ole selles õiguses ette nähtud, kohaldatakse lapse sünnihetke *lex patriae*'d, tingimusel et selles on niisugune tunnistamine lubatud. Eostatud, kuid veel sündimata lapse tunnistamist reguleeritakse ema *lex patriae*'ga tunnistamise hetkel.

PILA artikli 56 lõike 1 kohaselt **määratakse vanemliku vastutuse ja isikuhooldusõiguste suhtes kohaldatav õigus** vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnistamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva 19. oktoobri 1996. aasta Haagi konventsiooniga (ELT L 151, 11.6.2008, lk 39; Poola Vabariigi ametlik väljaanne Dziennik Ustaw 2010/172, punkt 1158).

Kui laps asub elama alaliselt riiki, mis ei ole lõikes 1 osutatud konventsiooni osalisriik, määratakse selle riigi õiguse alusel tingimused, kuidas kohaldada meetmeid lapse varasemas alalise elukoha riigis.

Laste **eeskoste** suhtes kohaldatav õigus määratakse vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnistamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva 19. oktoobri 1996. aasta Haagi konventsiooniga (PILA artikkel 59).

Kui laps asub elama alaliselt riiki, mis ei ole lõikes 1 osutatud konventsiooni osalisriik, määratakse selle riigi õiguse alusel tingimused, kuidas kohaldada lapse varasemas alalise elukoha riigis kehtestatud meetmeid.

3.4.2 Adopteerimine

PILA artikli 57 kohaselt reguleeritakse lapsendamist lapsendava vanema *lex patriae*'ga.

Abikaasade ühist lapsendamist reguleeritakse nende ühise *lex patriae*'ga. Kui abikaasadel ei ole ühist *lex patriae*'d, kohaldatakse selle riigi õigust, kus on mõlema abikaasa alaline elukoht, ja kui see ei ole samas riigis, siis selle riigi õigust, kus on mõlema abikaasa peamine elukoht. Kui abikaasade peamine elukoht ei ole samas riigis, kohaldatakse selle riigi õigust, millega mõlemad abikaasad on muul viisil tihedalt seotud.

PILA artikli 58 kohaselt ei saa lapsendada, kui ei kohaldata tulevase lapsendatava *lex patriae*'d seoses tema nõusoleku, tema seadusliku esindaja nõusoleku ja pädeva asutuse nõusolekuga, samuti lapsendamispiirangutega pärast teise riiki alaliselt elama asumist.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Mõlema poole **abieluvõime** määratakse kindlaks nende *lex patriae*' alusel abiellumise ajal (PILA artikkel 48).

Artikli 49 lõike 1 kohaselt reguleeritakse abielu sõlmimise vormi selle riigi õigusega, kus see sõlmitakse. Kui abielu sõlmitakse väljaspool Poolat, piisab, kui abielu sõlmimise ajal täidetakse mõlema abikaasa *lex patriae*' või mõlema abikaasa alalise või peamise elukoha järgse õiguse nõudeid.

PILA artikli 50 kohaselt kohaldatakse artiklites 48 ja 49 osutatud õigust *mutatis mutandis* abieluvõimetuse tagajärgede ja abielu sõlmimise vormi käsitlevate nõuete täitmata jätmise korral.

Abikaasade isiklike suhteid ja abieluvararežiimi reguleeritakse nende ühise *lex patriae*'ga (artikli 51 lõige 1). Kui abikaasadel ei ole ühist *lex patriae*'d, kohaldatakse selle riigi õigust, kus on mõlema abikaasa alaline elukoht ja kui see ei ole samas riigis, siis selle riigi õigust, kus on mõlema abikaasa peamine elukoht. Kui abikaasade peamine elukoht ei ole samas riigis, kohaldatakse selle riigi õigust, millega mõlemad abikaasad on muul viisil tihedalt seotud.

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

Ei.

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

PILA artikli 54 kohaselt reguleeritakse abielu lahutamist abikaasade ühise *lex patriae*'ga ajal, mil nad taotlevad abielu lahutamist. Kui abikaasadel ei ole ühist *lex patriae*'d, kohaldatakse selle riigi õigust, kus on mõlema abikaasa alaline elukoht sellel ajal, kui nad taotlevad abielu lahutamist, ning kui seda elukohta ei ole, kohaldatakse selle riigi õigust, kus oli abikaasade viimane ühine peamine elukoht, tingimusel et see on endiselt ühe abikaasa peamine elukoht. Poola õigust kohaldatakse, kui puuduvad asjaolud, mis võimaldaksid kohaldatava õiguse kindlaks määrata.

Eespool toodud sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis* lahuselule.

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Artikli 63 kohaselt määratakse ülalpidamise puhul kohaldatav õigus kindlaks nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnistamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes (ELT L 7, 10.1.2009, lk 1).

3.6 Abieluvara

Abikaasade isiklike suhteid ja abieluvararežiimi reguleeritakse nende ühise *lex patriae*'ga (artikli 51 lõige 1). Kui abikaasadel ei ole ühist *lex patriae*'d, kohaldatakse selle riigi õigust, kus on mõlema abikaasa alaline elukoht, ning kui see ei ole samas riigis, siis selle riigi õigust, kus on mõlema abikaasa peamine elukoht. Kui abikaasade peamine elukoht ei ole samas riigis, kohaldatakse selle riigi õigust, millega mõlemad abikaasad on muul viisil tihedalt seotud.

PILA artikli 52 lõike 1 kohaselt võivad abikaasad valida nende abieluvararežiimi suhtes kohaldatavaks õiguseks ühe abikaasa *lex patriae*' või selle riigi õiguse, kus on ühe abikaasa alaline või peamine elukoht. Õiguse võib valida ka enne abielu sõlmimist.

Abieluvaralepinguid reguleeritakse poolte valitud õigusega vastavalt lõikele 1. Kui õigust ei ole selgesõnaliselt valitud, reguleeritakse abieluvaralepingut lepingu allkirjastamise ajal abikaasade isiklike suhete ja abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õigusega. Abieluvararežiimi või abieluvaralepingut reguleeriva õiguse valimisel piisab abieluvaralepingute jaoks nõutava vormi järgimisest vastavalt valitud õigusele või selle riigi õigusele, kus õigus valiti.

3.7 Testamendid ja pärimine

Pärimise suhtes kohaldatav õigus on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruses (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist (ELT L 201, 27.7.2012, lk 107, muudetud).

3.8 Kinnisvara

PILA artikli 41 lõike 1 kohaselt reguleeritakse omandiõigust ja muid asjaõigusi selle riigi õigusega, kus asub nende õiguste ese. Omandiõiguse omandamist ja lõpetamist ning muude asjaõiguste sisu või eelisjärjekorra omandamist, lõpetamist või muutmist reguleeritakse selle riigi õigusega, kus nende õiguste ese asus ajal, kui toimus sündmus, mis tõi kaasa eespool osutatud õiguslikud tagajärjed.

3.9 Maksejõuetus

Kollisiooninormid, millega määratakse pankrotimenetluse puhul kohaldatav õigus, on sätestatud 28. veebruari 2003. aasta pankrotiseaduses (konsolideeritud tekst: Poola Vabariigi 2015. aasta ametlik väljaanne Dziennik Ustaw, punkt 233):

Pankrotiseaduse artikli 460 kohaselt kohaldatakse Poolas algatatud pankrotimenetluse suhtes Poola õigust, kui käesolevas peatükis ei ole teisiti ette nähtud. Pankrotiseaduse artikli 461 kohaselt reguleeritakse tööd, mida töötajad teevad teises ELi liikmesriigis või Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) liikmesriigis, mis on Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osaline, nende töölepingut reguleeriva õiguse alusel.

Õigus, mille alusel määratakse kindlaks, kas konkreetne ese kujutab endast kinnisvara, on eseme asukohas kohaldatav õigus.

Teises ELi liikmesriigis või Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) liikmesriigis, mis on Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osaline, asuva kinnisvara kasutamise või ostmise lepinguid reguleeritakse selle riigi õigusega, kus kinnisvara asub.

Teises ELi liikmesriigis või Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) liikmesriigis, mis on Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osaline, asuva kinnisvaraga või registreeritud merelaevade või õhusõidukitega seotud õigusi reguleeritakse selle riigi õigusega, kus asjaomast registrit peetakse.

Pankroti väljakuulutamise ei riku nende võlausaldajate ega kolmandate isikute õigusi, kes koormavad pankrotistunud isiku vara või muud omandit, mis asub teises ELi liikmesriigis või Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) liikmesriigis, mis on Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osaline, kaasa arvatud omandi jagatud osad ja eelkõige omandi võõrandamise õigus kohustuste katmise eesmärgil või õigus katta kohustused omandist saadud kasu arvel, pandi- ja hüpoteegiõigused, õigus nõuda, et omandi vabastaksid inimesed, kes selle eest vastutavad volitatud poole tahte vastaselt, või õigus kasutada omandit selle usaldusisikuna (pankrotiseaduse artikkel 462). See kehtib isikuõiguste ja nõuete puhul, mis on kantud maa- ja hüpoteegiregistrisse ja muudesse avalikesse registritesse, mille tegevus või toimingud toovad kaasa eespool nimetatud õiguste tekke.

Pankrotiseaduse artikli 463 lõike 1 kohaselt ei lõpe müügilepingus müüjale antud omandireservatsioon pärast lepingu eseme ostjaks oleva kodumaise panga pankroti väljakuulutamist, kui pankroti väljakuulutamise ajal asus lepingu ese teises ELi liikmesriigis või Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) liikmesriigis, mis on Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osaline.

Vara võõrandava kodumaise panga pankroti väljakuulutamise ei saa olla alus müügilepingust taganemiseks, kui müügi ese anti üle enne pankroti väljakuulutamist ja see asus pankroti väljakuulutamise ajal välisriigis.

Artikli 464 kohaselt reguleeritakse nende õiguste teostamist, mille loomine, kehtimine või võõrandamine eeldab nende kandmist registrisse, aruandes avaldamist või keskdepositooriumis hoiustamist, selle riigi õigustega, kus selliseid registreid, aruandeid või hoiuseid hoitakse.

Artiklit 464 piiramata reguleeritakse tagasiostuõigust lepingulistele kohustustele kohaldatava õigusega, millega reguleeritakse õiguse tekkimise aluseks olevat lepingut.

Artiklit 464 piiramata kohaldatakse lepingulistele kohustustele kohaldatavat õigust, mis hõlmab reguleeritud turul sõlmitud tehinguid, lepingute suhtes, mis sõlmitakse reguleeritud turul tehtud tehingute raames 29. juuli 2005. aasta finantsinstrumentidega kauplemise seaduse tähenduses.

Pankrotiseaduse artiklis 467 ette nähtud tasaarvestust reguleeritakse lepingulisi kohustusi käsitleva õigusega, mis kehtib tasaarvestuslepingu suhtes.

Pankrotiseaduse artikli 467i kohaselt ei riku pankroti väljakuulutamise võlausaldaja õigust tasaarvestada oma võlg pankrotistunud isiku võlaga, kui see on lubatud pankrotistunud isiku võla suhtes kohaldatava õiguse alusel.

Pärast pankroti väljakuulutamist sooritatud õigustoiminguid (mis koosneb kinnisvara, merelaeva või õhusõiduki võõrandamisest, mis tuleb kanda registrisse) või õiguste võõrandamise (mille loomine, kehtimine või võõrandamine eeldab nende kandmist registrisse, aruandes avaldamist või keskdepositooriumis hoiustamist) täidetavust ja kehtivust reguleeritakse selle riigi õigusega, kus omand asub või kus selliseid registreid, aruandeid või hoiuseid hoitakse.

Pankrotiseaduse artikli 469 kohaselt ei kohaldata võlausaldajaid kahjustava õigustoiminguid kehtetuks tunnistamist ja kehtetust käsitlevaid sätteid, kui toimingud suhtes kohaldatav õigus ei luba võlausaldajaid kahjustavaid õigustoiminguid kehtetuks tunnistada.

Pankrotiseaduse artikli 470 kohaselt hinnatakse seda, millised on pankroti väljakuulutamise tagajärjed kohtus käimas olevale menetlusele Euroopa Liidu liikmesriigis või Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) liikmesriigis, mis on Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osaline, selle riigi õiguse alusel, kus menetlus käib.

Viimati uuendatud: 12/04/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millist õigust kohaldatakse? - Rumeenia

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Rumeenia siseriiklikud rahvusvahelise eraõiguse allikad on järgmised: põhiseadus, tsiviilseadustiku VII peatükk ja tsiviilmenetluse seadustik ning mitmesugused erioigusaktid, mis käsitlevad rahvusvahelise eraõiguse kohaldamist välisriigi kodanike, äriühingute, äriregistri ja kodakondsuse suhtes.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi konventsioonid, mis käsitlevad tsiviilmenetlust, dokumentide legaliseerimise nõude tühistamist, dokumentide kättetoimetamist, tõendite hankimist, õiguskaitse kättesaadavuse hõlbustamist, rahvusvahelise lapseröövi tsiviilõiguslikke küsimusi, lastekaitset, lapsendamist, kohtualluvust ja ülalpidamiskohustust.

Euroopa Nõukogu konventsioonid, mis käsitlevad kaubandusarbitraaži, lapsehooldusõigusega seotud kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist, teavet välisriigi õiguse kohta, lapsendamist, väljaspool abielu sündinud laste õiguslikku staatust ja kodakondsust.

ÜRO konventsioonid, mis käsitlevad naiste ja laste õigusi, laste elatise rahvusvahelist sissenõudmist, vahekohut, immuniteeti, transporti, intellektuaalomandit, lepinguväliseid kohustusi, tsiviilvastutust reostuskahjude eest, pardaleminekut, aegumistähtaegu ja müügilepinguid.

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Rumeenia on sõlminud tsiviilasjades õigusabi andmise lepingud Albaania, Alžeeria, Austria, Belgia, Bulgaaria, Egiptuse, Hiina, Hispaania, Itaalia, Kreeka, Kuuba, Lõuna-Korea, Makedoonia, Maroko, Moldova, Mongoolia, Poola, Prantsusmaa, Serbia, Slovakkia, Sloveenia, Süüria, Tšehhi Vabariigi, Tuneesia, Türgi, Ukraina, Ungari, Venemaa ja Ühendkuningriigiga.

2 Kollisiooninormide rakendamine

Kohus võib rahvusvahelise ulatusega õigussuhtele kohaldada välisriigi õigust omal algatusel või asjaomase isiku taotlusel.

Kohus võib omal algatusel arutada ning lubada pooltel arutada välisriigi õiguse kohaldamist, kui Rumeenia kollisiooninormis sellele viidatakse. Peale selle võib huvitatud pool tugineda kohtus välisriigi õigusele vastavalt kättesaadavuse põhimõttele.

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Välisriigi õigus hõlmab materiaalõiguse norme (sh kollisiooninormid) – v.a juhul, kui pooled on ise valinud kohaldatava välisriigi õiguse – tehingute vorminõuete ja lepinguliste kohustuste suhtes välisriigi õiguse kohaldamise juhtusid ning muid erijuhtusid, mis on sätestatud rahvusvahelistes konventsioonides, mille osaline Rumeenia on vastavalt Euroopa Liidu õigusele või siseriiklikele õigusele.

Kui välisriigi õigus viitab tagasi Rumeenia õigusele või muu riigi õigusele, kohaldatakse Rumeenia õigust, v.a juhul, kui on selgelt sätestatud teisiti. Tsiiviilseadustiku artiklid 2559 ja 2560.

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Välisriigi õigus hõlmab materiaalõiguse norme (sh kollisiooninormid) – v.a juhul, kui pooled on ise valinud kohaldatava välisriigi õiguse – tehingute vorminõuete ja lepinguliste kohustuste suhtes välisriigi õiguse kohaldamise juhtusid ning muid erijuhtusid, mis on sätestatud rahvusvahelistes konventsioonides, mille osaline Rumeenia on vastavalt Euroopa Liidu õigusele või siseriiklikele õigusele.

Kui välisriigi õigus viitab tagasi Rumeenia õigusele või muu riigi õigusele, kohaldatakse Rumeenia õigust, v.a juhul, kui on selgelt sätestatud teisiti. Tsiiviilseadustiku artiklid 2559 ja 2560.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Juhud, mil isegi ühendava teguri muutumisel kohaldatakse alati varem kohaldatud õigust, nagu viimase kodakondsusriigi õigus (isiku teadmata kadunuks või surnuks tunnistamine); lapse sünni ajal vanemate abielu tagajärgi reguleeriv õigus (abielust sündinud lapse põlvnemine); lapse sünnijärgse kodakondsusriigi õigus (väljaspool abielu sündinud lapse põlvnemine).

Juhud, mil isegi ühendava teguri muutumisel on varem kohaldatud õigus üliluslik uue õiguse ees: vara lähetuskohariigi õigus (lähetatav vara); pärast lepingu sõlmimist lepingule iseloomuliku kohustuse täitmata jätnud poole elukoha- või asukohariigi õigus (selle õiguse kindlakstegemine, millega leping on kõige tihedamalt seotud).

Juhud, mil ühendava teguri muutumisel kohaldatakse kas uut või varem kohaldatud õigust, nagu selle riigi õigus, kus vallasasi asus õigusliku asjaolu ilmumise ajal, mille tulemusel asjaõigus tekkis või lõppes (asjaõiguste tekkimine, üleandmine või lõppemine); õigus, mida kohaldatakse ajal ja kohas, kus teave esitatakse (eelnevalt teise riiki viidud või hiljem teise riiki viidav vallasasi); selle riigi õigus, kus vara asus või kuhu vara viidi igamistähtaja alguses (igamine).

Juhud, mil ühendava teguri muutumisel kohaldatakse soodsamat õigust: isiku täisealiseks saamisel muutub tema kodakondsus; väljaspool abielu sündinud (kahe sünnijärgse kodakondsusega) lapse põlvnemine.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Välisriigi õigust ei kohaldata, kui see on Rumeenia rahvusvahelise eraõiguse seaduse kohaselt vastuolus avaliku korraga (näiteks on tulemus vastuolus Rumeenia või Euroopa Liidu aluspõhimõtete ja põhiliste inimõigustega) või kui välisriigi õigus muutus kohaldatavaks Rumeenia õigust rikkudes. Kui välisriigi õigus ei ole kohaldatav, kohaldatakse Rumeenia õigust.

Rahvusvahelist eraõigust käsitlevate siseriiklike õigusnormide kohaselt kindlaksmääratud õigust ei kohaldata siiski juhul, kui õigussuhe on asjaomase õigusega väga nõrgalt seotud. Sellisel juhul kohaldatakse õigussuhtega kõige tihedamalt seotud riigi õigust.

Rahvusvahelise ulatusega õigussuhte puhul on üliluslikud Rumeenia õiguse kohustuslikud sätted. Rahvusvahelise ulatusega õigussuhtele võib otse kohaldada ka teise riigi kohustuslikke sätteid, kui õigussuhe on selle riigi õigusega tihedalt seotud ja see on poolte õiguspärastes huvides.

Vt tsiiviilseadustiku artiklid 2564 ja 2566.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Kohus selgitab välisriigi õiguse sisu välja selle kohaldamise ette näinud riigiasutustelt saadud teabe alusel, eksperdiarvamusele tuginedes või muul nõuetekohasel viisil. Välisriigi õigusele tuginevalt pooltel võidakse nõuda selle õiguse sisu tõendamist.

Vt tsiiviilseadustiku artikkel 2562, seaduse nr 189/2003 (rahvusvahelise õigusabi kohta tsiviilasjades) artikkel 30, Londonis 1968. aastal sõlmitud välisriikide õigusinfo Euroopa konventsioon ja punktis 1.3 nimetatud riikidega sõlmitud kahepoolsed lepingud.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Tehingu sisu määratakse kindlaks vastavalt poolte või selle algataja valitud õigusele. Pooled võivad valida õiguse, mida kohaldatakse kogu tehingule või ainult selle osale.

Kui kohaldatavat õigust ei ole valitud, kohaldatakse selle riigi õigust, millega tehing on kõige tihedamalt seotud (selle riigi õigus, kus oli lepingule iseloomuliku kohustuse täitmata jätnud poole või tehingu algataja elu- või asukoht tehingu sõlmimise ajal), ning kui kohaldatavat õigust ei ole võimalik kindlaks määrata, siis tehingu sõlmimiskoha riigi õigust.

Tehingu vorminõuded määrab selle sisule kohaldatav õigus. Tehing on kehtiv, kui see vastab tingimustele, mis on sätestatud ühes järgmises õiguses: tehingu vormistamisriigi õigus; tehinguga nõustunud isiku kodakondsusriigi või alalise elukoha riigi õigus; või vastavalt tehingu kehtivust kontrolliva asutuse asukohariigi rahvusvahelise eraõiguse seadusele kohaldatav õigus.

Lepingulistele kohustustele kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt Euroopa Liidu õigusaktidele ning kui need kohustused ei kuulu Euroopa Liidu õigusakti kohaldamisalasse, siis vastavalt asjaomase lepingu suhtes kohaldatavatele siseriiklikele õigusnormidele, v.a juhul, kui rahvusvahelistes konventsioonides või erisätetes on sätestatud teisiti.

Vt tsiiviilseadustiku artiklid 2640–2646.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Lepinguvälisele kohustusele kohaldatakse õigus määratakse kindlaks vastavalt Euroopa Liidu õigusnormidele ning asjades, mis ei kuulu Euroopa Liidu õigusnormide kohaldamisalasse, vastavalt õigusele, mida kohaldatakse pooltevahelise eelmise õigussuhte sisule, v.a juhul, kui rahvusvahelistes konventsioonides või erisätetes on sätestatud teisiti.

Eraelu puutumatus ja isiklike õiguste rikkumisest tulenevate hüvitusnõuete suhtes kohaldatakse kannatanu valikul: kannatanu alalise elukoha riigi õigust, kahju tekkimise koha riigi õigust või rikkuja alalise elukoha või asukoha riigi õigust.

Õigusele esitada vastulause isiklike õiguste rikkumiste peale kohaldatakse selle riigi õigust, kus väljaanne avaldati või saade eetrisse anti.

Vt tsiviilseadustiku artiklid 2641 ja 2642.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Isiku nime suhtes kohaldatakse isiku elukohariigi õigust. Lapsele nime andmise suhtes kohaldatakse vanemate valikul mõlema vanema ja lapse ühise kodakondsusriigi õigust või selle riigi õigust, kus laps sündis ja on sünnist saadik elanud.

Isiku elukohale kohaldatakse tema elukohariigi õigust.

Perekonnaseisule ning füüsiliste isikute õigus- ja teovõimele kohaldatakse isikute elukohariigi õigust. Konkreetse õigussuhtega seotud teovõimetusele kohaldatakse asjaomasele õigussuhtele kohaldatavat õigust. Juriidilise isiku asutamise ja lõpetamise suhtes kohaldatakse isiku asukohariigi õigust. Täielikult õigusvõimelise isiku hooldusele kohaldatakse selle riigi õigust, kus asub isiku alaline elukoht eestkoste määramise ajal või kaitsemeetme rakendamise ajal.

Vt tsiviilseadustiku artiklid 2570, 2572–2576 ja 2578–2579.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

3.4.1 Vanema ja lapse õigussuhe

Abielust sündinud lapse põlvnemine tuvastatakse vastavalt sellele õigusele, mida lapse sünni ajal kohaldati tema vanemate abielu üldiste tagajärgede suhtes. Kui vanemate abielu lõppes või lahutati enne lapse sündi, kohaldatakse selle riigi õigust, mida kohaldati abielu lõppemise või lahutamise tagajärgede suhtes abielu lõppemise või lahutamise ajal. See kehtib ka isaduse vaidlustamisel abielust sündinud lapse puhul ning lapsele nime andmisel.

Väljaspool abielu sündinud lapse põlvnemine tuvastatakse vastavalt lapse sünnijärgse elukohariigi õigusele, mida kohaldatakse põlvnemise tuvastamise ja selle tagajärgede ning põlvnemise vaidlustamise suhtes. Kui lapsel on mitu kodakondsust, millest ükski ei ole Rumeenia oma, kohaldatakse selle kodakondsusriigi õigust, mis on lapse jaoks kõige soodsam.

Vt tsiviilseadustiku artiklid 2603–2606.

3.4.2 Adopteerimine

Lapsendamise sisulised tingimused määratakse kindlaks vastavalt lapsendaja ja lapsendatava kodakondsusriigi õigusele. Need peavad ka vastama mõlemas õiguses sätestatud kohustuslikele tingimustele. Sisulised tingimused, mis peavad olema täidetud, kui abikaasad soovivad ühiselt lapsendada või üks abikaasa lapsendab teise abikaasa lapse, on sätestatud selle riigi õiguses, mida kohaldatakse abielu üldiste tagajärgede suhtes.

Lapsendamise tagajärgede, lapsendaja ja lapsendatava vahelise suhte ning lapsendamise tühistamise suhtes kohaldatakse lapsendaja kodakondsusriigi õigust või kui lapsendajateks on abikaasad, siis nende abielu tagajärgede suhtes kohaldatavat õigust.

Lapsendamise vorminõuetele kohaldatakse selle riigi õigust, mille territooriumil lapsendamine toimub.

Vt tsiviilseadustiku artiklid 2607–2610.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Abielu sõlmimise sisulised eeldused määratakse kindlaks vastavalt selle riigi õigusele, mille kodanik kumbki tulevane abikaasa abielu sõlmimise ajal on.

Abielu sõlmimise vorminõuetele kohaldatakse abielu sõlmimise riigi õigust.

Abielu sõlmimise õiguslike eelduste suhtes kohaldatavat õigust kohaldatakse ka abielu kehtetuks tunnistamise ja kehtetuse tagajärgede suhtes.

Abielu üldiste tagajärgede suhtes kohaldatakse abikaasade ühise alalise elukoha riigi õigust ja selle puudumisel abikaasade ühise kodakondsusriigi õigust.

Kui abikaasadel on erinev kodakondsus, kohaldatakse abielu sõlmimise riigi õigust.

Vt tsiviilseadustiku artiklid 2585–2589.

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Rumeenia kohaldab Rooma III määrust.

Vastavalt siseriiklikule õigusele võivad abikaasad vastastikusel kokkuleppel valida lahutuse suhtes kohaldatavaks õiguseks selle riigi õiguse, kus on abikaasade ühine alaline elukoht kohaldatavat õigust käsitleva kokkuleppe sõlmimise ajal; selle riigi õiguse, kus oli abikaasade viimane ühine alaline elukoht, kui vähemalt üks neist elab kohaldatavat õigust käsitleva kokkuleppe sõlmimise ajal endiselt selles riigis; emma-kumma abikaasa kodakondsusriigi õiguse; selle riigi õiguse, kus abikaasad on elanud vähemalt kolm aastat, või Rumeenia õiguse.

Lahutusele kohaldatavat õigust käsitleva kokkuleppe võib sõlmida või seda muuta hiljemalt lahutuse asjus pädeva asutuse poole pöördumise kuupäeval.

Kohus võib abikaasade kokkulepet arvesse võtta hiljemalt esimesel kohtuistungil, kuhu pooled on nõuetekohaselt kutsutud.

Kui abikaasad ei ole kohaldatavat õigust valinud, kohaldatakse lahutuse suhtes kas selle riigi õigust, kus asus abikaasade ühine alaline elukoht lahutusprotsessi algatamise kuupäeval; ühise alalise elukoha puudumisel abikaasade viimase ühise alalise elukoha riigi õigust, tingimusel et vähemalt ühe abikaasa alaline elukoht on lahutusprotsessi algatamise kuupäeval selle riigi territooriumil; selle puudumisel selle riigi õigust, mille kodanikud mõlemad abikaasad lahutusprotsessi algatamise kuupäeval on; ühise kodakondsuse puudumisel abikaasade viimase ühise kodakondsusriigi õigust, kui vähemalt üks neist on lahutusprotsessi algatamise kuupäeval selle riigi kodanik; muudel juhtudel kohaldatakse Rumeenia õigust.

Lahutusele kohaldatavat õigust kohaldatakse ka kooselu lõpetamise suhtes.

Vt tsiviilseadustiku artiklid 2597–2602.

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatakse õigus määratakse kindlaks vastavalt Euroopa Liidu õigusnormidele (tsiviilseadustiku artikkel 2612).

3.6 Abieluvara

Abieluvararežiimile kohaldatava õiguse valivad abikaasad (selle riigi õigus, kus on ühe abikaasa alaline elukoht kohaldatava õiguse valimise kuupäeval; emma-kumma abikaasa kodakondsusriigi õigus kohaldatava õiguse valimise kuupäeval; selle riigi õigus, kus asus abikaasade esimene ühine alaline elukoht pärast abielu sõlmimist). See õigus reguleerib avalikustamise ja kolmandate isikute suhtes täidetavuse meetmeid ning alternatiivina abielu sõlmimise riigi õigusele abielu sõlmimiseks vajalikke vorminõudeid.

Kokkuleppe abieluvararežiimi suhtes kohaldatava õiguse valimise kohta võib sõlmida kas enne abielu sõlmimist või abielu sõlmimise ajal või abielu kestel.

Vorminõuded on sätestatud kas abieluvararežiimi reguleerivas õiguses või kokkuleppe sõlmimise riigi õiguses. Kui abikaasad ei ole abieluvararežiimile

kohaldatavat õigust valinud, kohaldatakse abielu üldiste tagajärgede suhtes kohaldatavat õigust.

Vt tsiviilseadustiku artiklid 2590–2596.

3.7 Testamendid ja pärimine

Rumeenia kohaldab määrust (EL) nr 650/2012.

Siseriikliku õiguse kohaselt kohaldatakse pärimisele selle riigi õigust, kus asus pärandaja alaline elukoht tema surma ajal.

Isik võib pärandi suhtes kohaldatavaks õiguseks valida oma kodakondsuriigi õiguse. Kui kohaldatav õigus on valitud, kohaldatakse seda kohaldatava õiguse valimisega väljendatud nõusoleku olemasolule ja kehtivusele.

Testamendi koostamist, muutmist ja tühistamist peetakse kehtivaks, kui dokument vastab selle koostamise, muutmise või tühistamise päeval või testaatori surma ajal kehtivatele vorminõuetele vastavalt testaatori kodakondsuriigi õigusele; testaatori alalise elukoha riigi õigusele; dokumendi koostamise, muutmise või tühistamise riigi õigusele; kinnisasja asukohariigi õigusele või pärandvara jagamise menetlusega tegeleva kohtu või asutuse asukohariigi õigusele.

Kui vastavalt pärandi suhtes kohaldatavale õigusele pärijad puuduvad, läheb Rumeenia territooriumil asuva vara omandiõigus üle Rumeenia riigile vastavalt Rumeenia seadusele, mis käsitleb pärandvara jagamist pärijate puudumisel.

Vt tsiviilseadustiku artiklid 2633–2636.

3.8 Kinnisvara

Vara asukohariigi õigust (*lex rei sitae*) kohaldatakse järgmiste küsimuste suhtes: vara kasutusvaldus, omandiõigus ja muud varaga seotud asjaõigused, sh reaaltagatis; (omandiõiguse algamisel) igamine; (kui ilmnes õiguslik asjaolu, mille tulemusel õigus tekkis, muutus või lõppes) sellist vara puudutavate asjaõiguste tekkimine, üleandmine või lõppemine, mille asukoht on muutunud; (vallasasjale hüpoteegi seadmise lepingu sõlmimisel) vallasasjale seotud hüpoteegi kehtivuse, sellest teatamise ja selle tagajärgede tingimused; teatamise ja kinnisasjaga seotud õiguste tekkimise viisid ja (varguse / riigist väljaviimise ajal või nõude esitamise ajal) varastatud ja ebaseaduslikult riigist välja viidud varaga seotud nõuded.

Teel oleva vara suhtes kohaldatakse vara lähetamise riigi õigust.

Transpordivahendiga seotud asjaõiguste tekkimise, üleandmise ja lõppemise suhtes kohaldatakse: laeva või õhusõiduki puhul laeva lipuriigi või õhusõiduki registreerimise riigi õigust, raudtee- ja maanteesõidukite puhul nende omanikust veoettevõtja organisatsioonilise staatuse suhtes kohaldatavat õigust. Nimeliste ja esitajaaktsiate ning nimeliste ja esitajavõlakirjade emiteerimisele kohaldatakse neid emiteeriva juriidilise isiku organisatsioonilise staatuse suhtes kohaldatavat õigust.

Teose autoriõiguse tekkimise, sisu ja lõppemise suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus teos esimest korda avaldati.

Tööstusomandiõiguse tekkimise, sisu ja lõppemise suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus tööstusomand hoiule võeti või registreeriti või hoiulevõtmise või registreerimise taotlus esitati.

Vt tsiviilseadustiku artiklid 2613–2632.

3.9 Maksejõuetus

Kohaldatavat õigust käsitlevad sätted sisalduvad seaduses nr 85/2014 maksejõuetuse ja maksejõuetuse vältimise menetluse kohta, millega aidatakse kaasa määruse (EÜ) nr 1346/2000 rakendamisele.

Viimati uuendatud: 12/04/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkevõrsioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millist õigust kohaldatakse? - Sloveenia

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Rahvusvahelise eraõiguse normid on sätestatud peamiselt rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seaduses (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku* (ZMZPP), Sloveenia Vabariigi Teataja (*Uradni list RS*) nr 56/99). Konkreetsete kollisiooninormid on sätestatud erinevaid teemasid käsitlevates seadustes (nt finantstehinguid, maksejõuetusmenetlust ja sundlõpetamist käsitlevas seaduses (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju* (ZFPPIPP)).

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Sloveenia Vabariigis ratifitseeritud ja avaldatud konventsioonid on vahetult kohaldatavad ja siseriiklike seaduste suhtes esimuslikud. Kollisiooninorme reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I“), mis puudutab liikmesriike, kelle suhtes on siduv Roomas 19. juunil 1980 allkirjastatud lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II“). Kollisiooninormid sisalduvad ka [Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi](#) vastu võetud mitmepoolsetes konventsioonides, millega Sloveenia Vabariik on ühinenud.

1.3 Peamised kahepoolset konventsioonid

Kollisiooninormid sisalduvad ka Austria, Bulgaaria, Mongoolia, Poola, Prantsusmaa, Rumeenia, Tšehhi Vabariigi, Ungari, Vene Föderatsiooniga ja Slovakkiaiga sõlmitud kahepoolsetes õigusabilepingutes. Lepingute loetelu on avaldatud [ministeeriumi veebilehel](#).

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Kohtuniku suhtes on siduv kollisiooninorme käsitlev seadus, kuid pooltel on õigus kokku leppida, millist õigust nende õigussuhtele kohaldatakse. Sellisel juhul kohaldatakse poolte valitud õigust. Vastavalt rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seadusele ei kohaldata tavapärast kohaldatavat õigust, kui asjaolusid arvesse võttes on selge, et konkreetsel õigussuhtel puudub selle õigusega oluline seos ja õigussuhe on tugevamalt seotud muu õigusega.

2.2 Tagasisaade ja edasi viide

Tagasisaade ja edasi viide on ette nähtud rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seaduse artikliga 6, milles on sätestatud, et kui kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel viitavad välisriigi õigusnormid Sloveenia õigusele, kohaldatakse Sloveenia õigust, võtmata arvesse Sloveenia juhiseid selle kohta, millist õigust tuleb kohaldada. See ei kehti, kui kohaldatava õiguse valivad pooled.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Muutuvaid ühendavaid tegureid käsitlev konkreetne kollisiooninorm määrab tavaliselt kindlaks ka sellise õigusnormi kohaldamise aja. Teatavad ühendavad tegurid on seotud ajaga, mis on vastavalt kollisiooninormile kohaldatava õiguse valimisel määrav (nt testaatori kodakondsus testamendi koostamise ajal), samas kui muudel juhtudel tähendab ühendava teguri muutumine, et kohaldada tuleb erinevat õigussüsteemi. Alaliste suhete korral tuleb järgida juba omandatud õiguste tunnustamise põhimõtet.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seaduse alusel kindlaksmääratud kohaldatavat õigust ei kohaldata, kui see oleks vastuolus Sloveenia avaliku korraga. Avaliku korra mõiste on kohtupraktikas väljendatud õigusnorm. Enamasti põhineb see riigi põhiseadusel, siseriiklike õigusaktide aluspõhimõtetel ja moraalpõhimõtetel.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Kohus või muu pädev asutus teeb kohaldatava välisriigi õiguse sisu kindlaks omal algatusel, teatades välisriigi õigusest justiitsministeeriumile või uurides selle õiguse sisu muul sobival viisil. Pooled võivad esitada kohaldatava õiguse sisu kohta avaliku dokumendi või välisriigi pädeva asutuse väljastatud muu dokumendi. Kui kohaldatava välisriigi õiguse sisu ei ole võimalik kindlaks teha, kohaldatakse Sloveenia õigust.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Liikmesriikide puhul kohaldatakse Sloveenia Vabariigis Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrust (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta, mis on siseriiklike materiaalõiguse normide suhtes esimene. Kõigustes, mis ei kuulu määruse kohaldamisalasse, kohaldatakse asjakohaseid kahepoolseid lepinguid. Kahepoolse lepingu puudumisel kohaldatakse lepinguliste suhetega seotud kollisiooninorme käsitlevat siseriiklikku õigusakti (rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seadus).

Üldine kollisiooninorm

Rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seaduses on sätestatud, et kui seaduses või rahvusvahelises konventsioonis ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse lepingule lepingupoolte valitud õigust. Kohaldatava õiguse valimisel võib poolte tahet väljendada sõnaselgelt või lepingu asjaomaste sätetega või muul viisil, mis viitab selgelt konkreetse õiguse valimisele kohaldatavaks õiguseks. Seejärel uuritakse lepingu kehtivust vastavalt valitud õigusele. Kui pooled ei ole lepingule kohaldatavat õigust valinud, kohaldatakse lepingule selle riigi õigust, millega leping on kõige tugevamalt seotud. Kui asjaolud ei viita muule õigusele, kohaldatakse selle riigi õigust, kus on lepingu põhielemente täitva lepingupoolte alaline elukoht või peamine tegevuskoht.

Töölepingule kohaldatakse selle riigi õigust, kus on töötaja tavaline töökoht. Töölepingu suhtes erineva õiguse kohaldamise kokkuleppimisel ei tohi pooled eirata töötajate õiguste kaitset käsitlevaid kohustuslike sätteid selle riigi õiguses, mille õigust oleks kohaldatud juhul, kui pooled ei oleks valinud kohaldatavat õigust.

Tarbijaleping käsitleb tarbijale kaupade müüki, õiguste andmist ja/või teenuste osutamist. Tarbija on isik, kes omandab kaubad, õigused või teenused peamiselt isiklikul või kodumajapidamises kasutamise eesmärgil. Tarbijaleping ei hõlma veolepingut ega tarbijale teenuste osutamise lepingut, kui lepingut täidetakse tervikuna väljaspool tarbija alalise elukoha riiki. Sõltumata rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seaduses sätestatud kohaldatavast tarbijalepingule tarbija elukohariigi õigust, kui leping sõlmiti selles riigis tehtud pakkumuse või reklaami alusel, tarbija astus selles riigis lepingu sõlmimiseks vajalikke samme või on kaaslepinguosaline, esindaja sai tarbija tellimuse selles riigis, müügileping sõlmiti teises riigis, tarbija esitas tellimuse teises riigis või müüja korraldas selliste lepingute sõlmimise hõlbustamiseks sõidu teise riiki.

Eelnimetatud stsenaariumide korral ei saa pooled valida sellist kohaldatavat õigust, mis välistab tarbija elukohariigis kehtivate tarbijakaitset käsitlevate kohustuslike sätete kohaldamise.

Kinnisvaralepingutele kohaldatakse alati kinnisvara asukohariigi õigust.

Kui lepingupooled ei ole kokku leppinud teisiti, kohaldatakse lepingupoolte vahelisele suhtele üldist kollisiooninormi, et otsustada, millisest hetkest läheb vallasasja omandajale üle õigus asjast saadavale tulule ja kasule ning millisest hetkest läheb omandajale üle asjaga seotud risk.

Kui lepingupooled ei ole kokku leppinud teisiti, kohaldatakse asja tarnimismeetodile ja meetmetele, mida tuleb rakendada saadetest keeldumisel, asja sihtriigi õigust.

Nõude loovutamine või võla ülevõtmine: nõude loovutamise või võla ülevõtmisega otseselt mitteseotud võlgniku või võlausaldaja õigusliku seisundi suhtes kohaldatakse sama õigust, mida kohaldatakse nõude loovutamise või võla ülevõtmise suhtes.

Põhitehingule kohaldatavat õigust kohaldatakse ka kõrvaltehingule, kui ei ole otsustatud teisiti.

Ühepoolse õigustehingu suhtes kohaldatakse võlgniku alalise elukoha või asukoha õigust.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Kollisiooninormid sätestavad, et lepinguväliste kohustuste suhtes, mis ei kuulu mõne rahvusvahelise konventsiooni või Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuni 2007. aasta määruse (EÜ) nr 864/2007 (lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta) („Rooma II“) kohaldamisalasse, kohaldatakse siseriiklikku õigust.

Rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seaduses on sätestatud, et lepinguväliste kohustuste suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus kohustuse tekkimise aluseks olev tegu tehti. Tagajärgede saabumise koha õigust kohaldatakse siis, kui see õigus on kannatanule soodsam, tingimusel et kannatanu oleks pidanud või võis tagajärgede saabumise kohta ette näha. Kui õigussuhe ei ole selle õigusega tihedalt seotud, kuid olemas on seos muu õigusega, kohaldatakse viimast.

Kui hüvitamiskohustuse aluseks olev sündmus toimub avamerel sõitval laeval või õhusõidukis, kohaldatakse laeva või õhusõiduki registreerimisriigi õigust.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Kui Sloveenia Vabariigi kodanikul on ka mõne muu riigi kodakondsus, käsitletakse seda isikut rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seaduse kohaldamisel ainult Sloveenia Vabariigi kodanikuna. Kui isik ei ole Sloveenia Vabariigi kodanik, kuid omab kahe või enama muu riigi kodakondsust, kohaldatakse selle riigi õigust, kus asub rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seaduse kohaldamisel selle isiku alaline elukoht. Kui isiku alaline elukoht ei ole tema üheski kodakondsusriigis, kohaldatakse selle riigi õigust, millega isik on rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seaduse kohaldamisel kõige tihedamalt seotud. Kui tegemist on kodakondsuseta isikuga või kui isiku kodakondsust ei ole võimalik tuvastada, kohaldatakse tema alalise elukoha riigi õigust. Kui isikul puudub alaline elukoht või seda ei ole võimalik tuvastada, kohaldatakse tema ajutise elukoha riigi õigust. Kui ajutist elukohta ei ole võimalik tuvastada, kohaldatakse Sloveenia õigust.

Isiku nime muutmisele kohaldatakse selle isiku kodakondsusriigi õigust.

Füüsilise isiku teovõimele kohaldatakse selle isiku kodakondsusriigi õigust. Kodakondsusriigi õiguse järgi teovõimetu füüsiline isik on teovõimeline, kui ta on teovõimeline selle riigi õiguse järgi, kus kohustus tekkis. Füüsilise isiku teovõimetuks tunnistamisele või teovõime piiramisele kohaldatakse selle isiku kodakondsusriigi õigust.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

3.4.1 Vanema ja lapse õigussuhe

Eestkostmise ja lõpetamise ning eestkostja ja eestkostel oleva isiku vahelistele suhetele kohaldatakse eestkostel oleva isiku kodakondsusriigi õigust. Välisriigi kodaniku või kodakondsuseta isiku suhtes Sloveenia Vabariigis rakendatavatele ajutistele tervishoiu meetmetele kohaldatakse Sloveenia õigust ning meetmed on kehtivad, kuni pädev riik teeb vastavalt vajadusele meetmete kohta otsuse või tühistab need. See reegel kehtib ka välisriigi kodaniku või kodakondsuseta isiku Sloveenia Vabariigis asuva vara kaitsmisel.

Vanema ja lapse vahelistele suhetele kohaldatakse nende kodakondsusriigi õigust. Kui vanem ja laps on erinevate riikide kodanikud, kohaldatakse selle riigi õigust, kus on nende mõlema alaline elukoht. Kui vanem ja laps on erinevate riikide kodanikud ning elavad eri riikides, kohaldatakse lapse kodakondsusriigi õigust.

Põlvnemise tunnustamise, tuvastamise ja vaidlustamise suhtes kohaldatakse lapse kodakondsusriigi õigust.

Veresugulaste (v.a vanemad ja lapsed) ning hõimlaste ülalpidamiskohustusele kohaldatakse ülalpidamist taotleva isiku kodakondsusriigi õigust.

Lapse põlvnemise seadustamise suhtes kohaldatakse vanemate kodakondsusriigi õigust või kui vanemad ei ole sama riigi kodanikud, siis selle vanema kodakondsusriigi õigust, mille kohaselt on lapsendamine seaduslik. Põlvnemise seadustamisega nõustumisel kohaldatakse lapse, muu isiku või riigi ametiasutuse suhtes lapse kodakondsusriigi õigust.

3.4.2 Adopteerimine

Lapsendamise ja selle kehtetuks tunnistamise tingimused määrab kindlaks lapsendaja ja lapsendatava kodakondsusriigi õigus. Kui lapsendaja ja lapsendatav on eri riikide kodanikud, kohaldatakse lapsendamise ja selle kehtetuks tunnistamisele mõlema kodakondsusriigi õigust. Kui lapsendajateks on abielupaar, kohaldatakse lapsendamise ja selle kehtetuks tunnistamise suhtes lisaks lapsendatava kodakondsusriigi õigusele ka ühe või teise lapsendaja kodakondsusriigi õigust. Lapsendamise vorminõuetele kohaldatakse selle riigi õigust, kus lapsendamine toimub. Lapsendamise tagajärgedele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud lapsendaja ja lapsendatav on lapsendamise ajal. Kui lapsendaja ja lapsendatav on eri riikide kodanikud, kohaldatakse selle riigi õigust, kus on nende alaline elukoht. Kui lapsendaja ja lapsendatav on eri riikide kodanikud ning nende alaline elukoht ei ole samas riigis, kohaldatakse lapsendatava kodakondsusriigi õigust.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Abielu sõlmimise tingimustele kohaldatakse kummagi isiku puhul selle riigi õigust, mille kodanik asjaomane isik on abielu sõlmimise ajal. Abielu sõlmimise vorminõuetele kohaldatakse selle riigi õigust, kus abielu sõlmitakse. Abielu kehtetuse suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, mille kohaselt abielu sõlmiti vastavalt eelkirjeldatud kollisiooninormidele.

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

Rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seadus ei sisalda vabaabielupaare/kooselupaare käsitlevaid erisätteid. Kuna vabaabielu/kooselu tagajärjed on samad nagu abielu puhul, võidakse abielule kohaldatavaid sätteid kohaldada ka vabaabielule/kooselule.

Vabaabielus/kooselus elavate isikute varalistele suhetele kohaldatakse nende kodakondsusriigi õigust. Kui isikud on eri riikide kodanikud, kohaldatakse selle riigi õigust, kus on nende ühine elukoht. Vabaabielus/kooselus elavate isikute lepingulistele varalistele suhetele kohaldatakse õigust, mida kohaldati nende varalistele suhetele lepingu sõlmimise ajal.

Rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seadus ei sisalda samasooliste kooselu ja selle tingimusi käsitlevaid erisätteid. Kuna samasooliste kooselu tagajärjed on samad nagu abielu puhul, võidakse kohaldada abielule kohaldatavaid sätteid.

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Abielulahutusele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud abikaasad on lahutuse algatamise ajal. Kui abikaasad on lahutuse algatamise ajal eri riikide kodanikud, kohaldatakse lahutusele mõlema kodakondsusriigi õigust. Kui eelnimetatud õigusnormide kohaselt ei ole lahutus võimalik, kohaldatakse Sloveenia õigust, tingimusel et lahutuse algatamise ajal on ühe abikaasa alaline elukoht Sloveenia Vabariigis. Kui üks abikaasadest on Sloveenia kodanik, kuid tema alaline elukoht ei ole Sloveenias ja eelnimetatud õigusnormide kohaselt ei ole lahutus võimalik, kohaldatakse lahutuse suhtes Sloveenia õigust. Rahvusvahelise eraõiguse ja menetluse seadus ei sisalda samasooliste kooselu lõpetamist käsitlevaid erisätteid. Arvestades, et samasooliste kooselu tagajärjed on samad nagu abielu puhul, võidakse kohaldada abielulahutusele kohaldatavaid sätteid.

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Vanema ja lapse vahelistele suhetele kohaldatakse nende kodakondsusriigi õigust. Kui vanem ja laps on eri riikide kodanikud, kohaldatakse selle riigi õigust, kus on mõlema alaline elukoht. Kui vanem ja laps on eri riikide kodanikud ning nende alaline elukoht ei ole samas riigis, kohaldatakse lapse kodakondsusriigi õigust.

3.6 Abieluvara

Abikaasade isiklikele suhetele ja abieluvararežiimile kohaldatakse nende kodakondsusriigi õigust. Kui abikaasad on eri riikide kodanikud, kohaldatakse selle riigi õigust, kus on nende alaline elukoht. Kui abikaasad on eri riikide kodanikud ja nende alaline elukoht ei ole samas riigis, kohaldatakse nende viimase ühise elukoha riigi õigust. Kui kohaldatavat õigust ei ole vastavalt neile normidele võimalik kindlaks määrata, kohaldatakse selle riigi õigust, millega abikaasad on kõige tihedamalt seotud.

Abikaasade lepingulisele abieluvararežiimile kohaldatakse selle riigi õigust, mida kohaldati nende isiklikele ja varalistele suhetele lepingu sõlmimise ajal. Kui see õigus näeb ette, et abikaasad võivad valida varakokkulepete suhtes kohaldatava õiguse, kohaldatakse nende valitud õigust.

Kui abielu kuulutatakse kehtetuks või lahutatakse, kohaldatakse abikaasade isiklikele ja varalistele suhetele samu kollisiooninorme nagu nende isiklikele suhetele ja abieluvararežiimile.

3.7 Testamendid ja pärimine

Pärimisele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanik pärandaja oli oma surma hetkel. Pärimisvõimele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanik testataori oli testamendi tegemise ajal.

Testamendi vorm on kehtiv, kui see on kehtiv vastavalt ühele järgmistest õigussüsteemidest: testamendi koostamise riigi õigus, testataori kodakondsusriigi õigus testamendi koostamise või testataori surma ajal, testataori alalise elukoha riigi õigus testamendi koostamise või testataori surma ajal, Sloveenia õigus või kinnisasja asukohariigi õigus.

Testamendi kehtetuks tunnistamise vorm on kehtiv, kui see on kehtiv vastavalt õigusele, mille kohaselt testament on kehtiv, nagu eespool selgitati.

3.8 Kinnisvara

Varaliste suhetele ja muudele asjaõigustele kohaldatakse asja asukohariigi õigust. Veetavaid asju käsitlevatele varalistele suhetel kohaldatakse sihtkohariigi õigust. Sõidukite veoga seotud varalistele suhetele kohaldatakse sõiduki asukohariigi õigust, kui Sloveenia õiguses ei ole sätestatud teisiti.

3.9 Maksejõuetus

Nõukogu 29. mai 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta on Sloveenias vahetult kohaldatav Sloveenia ja ELi liikmesriikide õiguse kohaldamisalasse kuuluvate küsimuste suhtes. Kui määrus ei ole kohaldatav, kohaldatakse Sloveenia siseriiklikku õigust, st finantstehinguid, maksejõuetusmenetlust ja sundlõpetamist käsitlevat seadust (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju* (ZFPIPP), UL RS, ZFPIPP-UPB7, nr 63/2013).

Kõnealuse seaduse peatükk „Rahvusvahelise mõõtmega maksejõuetusmenetlused“ sisaldab üldnorme, mis reguleerivad rahvusvahelise mõõtmega maksejõuetusmenetlusi, välisriikide võlausaldajate ja pankrotihaldurite juurdepääsu siseriiklikule kohtule ning koostööd välisriigi kohtute ja pankrotihalduritega. Peatükk reguleerib ka välisriikide maksejõuetusmenetluste ja ajutiste meetmete – st maksejõuetuse tõttu rakendatavate paralleelsete meetmete – tunnustamist ning maksejõuetusmenetluse tagajärgedele kohaldatavat õigust.

Siseriiklik kohus, mille pädevusse kuuluvad siseriiklikud maksejõuetusmenetlused, võib vastu võtta otsuse välisriigi menetluse tunnustamise ja välisriigi kohtuga tehtava koostöö kohta. Siseriiklik kohus, mille pädevusse kuuluvad siseriiklikud maksejõuetusmenetlused, on 1) võlgniku asutamisriigi kohus, kui juriidilisest isikust või ettevõtjast võlgnik on asutatud Sloveenia Vabariigis, 2) võlgniku filiaali peamise tegevuskoha kohus, kui välisriigi juriidilisest isikust võlgnikul on Sloveenia Vabariigis filiaal, 3) muud juhtudel Ljubljana ringkonnakohus (Okrožno sodišče v Ljubljani).

Maksejõuetusmenetluse õiguslikele tagajärgedele kohaldatava õiguse kindlaksmääramise üldreegel on, et kohaldatakse menetluse läbiviimise koha õigust, kui seaduses ei ole konkreetsel juhul sätestatud teisiti. Finantstehinguid, maksejõuetusmenetlust ja sundlõpetamist käsitlevas seaduses on sätestatud, milline õigus on kohaldatav lepingutele, mis käsitlevad omandatud kinnisasja kasutamist – kohaldatavaks õiguseks on kinnisasja asukohariigi õigus. Registreeritud õigusi käsitlevad erisätteid (registrit pidama volitatud riigi õigust) kohaldatakse seoses maksesüsteemidele ja finantsturgudele kohaldatava õigusega (selle riigi õigus, mida sellistele maksesüsteemidele/finantsturgudele kohaldatakse), tasaarvelduslepingutele ja tagasiostulepingutele kohaldatava õigusega ning töölepingutele kohaldatava õigusega.

Viimati uuendatud: 17/04/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millist õigust kohaldatakse? - Rootsi

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Rahvusvaheline eraõigus on Rootsis kodifitseeritud ainult osaliselt ning see koosneb õigusaktidest ja pretsedendiõigusest. Õigusaktide peamine eesmärk on nende rahvusvaheliste konventsioonide jõustamine, millega Rootsi on ühinenud. Peamised õigusnormid on järgmised.

Abielu ja lapsed

Abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse (*Lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap*; rootsikeelne lühend „IÄL“) 3. peatüki paragrahvid 4 ja 6

Abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva määruse (*Förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap*; „NÄF“) paragrahvid 9, 12 ja 13

Lapsendamisega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse (*Lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption*; „IAL“) paragrahv 2

Isadusega seotud rahvusvahelisi küsimusi käsitleva seaduse (*Lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor*; „IFL“) paragrahvid 2, 3 ja 6

Abikaasade ja elukaaslaste varaliste suhetega seotud rahvusvahelisi küsimusi käsitleva seaduse (*Lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden*; „LIMF“) paragrahvid 3–5

1996. aasta Haagi konventsiooni käsitleva seaduse (*Lagen (2012:318) om 1996 års Haagkonvention*) paragrahv 1 ning vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva 1996. aasta Haagi konventsiooni artiklid 15–22

Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artikkel 15 ja ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlev 2007. aasta Haagi protokoll

Pärimine

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012 (mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist) artiklid 20–38

Lepingud ja ost-müük

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I määrus“) Käskveksleid käsitleva seaduse (*Växellagen 1932:130*) paragrahvid 79–87

Tšekke käsitleva seaduse (*Checklagen 1932:131*) paragrahvid 58–65

Kaupade müügi suhtes kohaldatavat õigust käsitlev seadus (*Lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker*; „IKL“) Töötajate kaasamise seaduse (*Lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet*; „MBL“) paragrahvid 25a, 31a ja 42a

Teatavate kindlustuslepingute suhtes kohaldatavat õigust käsitlev seadus (*Lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*)

Kaubandusliku meresõidu seadustiku (*Sjölagen 1994:1009*) 13. peatüki paragrahv 4 ja 14. peatüki paragrahv 2

Tarbijalepinguid käsitleva seaduse (*Lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*) paragrahv 14

Tarbijate kaitset seoses puhkuseosakute ja pikaajaliste puhkusetoodetega käsitleva seaduse (*Lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt*) 1. peatüki paragrahv 4

Kaug- ja lävemüüki käsitleva seaduse (*Lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler*) 3. peatüki paragrahv 14

Tarbijale müügi seaduse (*Konsumentköplagen 1990:932*) paragrahv 48

Kahju hüvitamine

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II määrus“)

Liiklusõnnetusega tekitatud kahju käsitleva seaduse (*Trafikskadelagen 1975:1410*) paragrahvid 8, 14 ja 38

Rootsi ja Norra vahel 9. veebruaril 1972 sõlmitud põhjapõtrade karjatamise konventsiooni käsitleva seaduse (*Lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning*) paragrahv 1

Taani, Soome, Norra ja Rootsi vahel 19. veebruaril 1974 sõlmitud keskkonnakaitsekonventsiooni käsitleva seaduse (*Lagen (1974:268) med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige*) paragrahv 1

Maksejõuetus

Nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta („maksejõuetuse määrus“) artiklid 4, 8–11, 14, 15, 28 ja 43 (Euroopa Parlament ja nõukogu on võtnud vastu muudetud määruse, mis jõustus 2015. aasta suvel)

Taanis, Soomes, Islandil või Norras asuva varaga seotud maksejõuetuse suhtes kohaldatavaid õigusnorme käsitleva seaduse (*Lag (1934:67) med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge*) paragrahvid 1, 3 ja 5–8

Taanis, Soomes, Islandil või Norras ilmnunud maksejõuetuse tagajärgi käsitleva seaduse (*Lag (1934:68) om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge*) paragrahvid 1, 4–9 ja 13

Teises Põhjamaade riigis asuva varaga seotud maksejõuetust käsitleva seaduse (*Lag (1981:6) om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land*) paragrahvid 1, 3–8 ja 12

Teises Põhjamaade riigis ilmnunud maksejõuetuse mõju käsitleva seaduse (*Lag (1981:7) om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land*) paragrahvid 1, 4–9, 13 ja 14

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Rootsi on ühinenud järgmiste mitmepoolsete konventsioonidega, millega sätestatakse kohaldatavat õigust käsitlevad eeskirjad. Rootsi lähenemisviis rahvusvahelistele lepingutele on dualistlik ning kõnealused mitmepoolsed konventsioonid tuleb inkorporeerida Rootsi õigusesse (vt eespool).

Rahvaste Liiga

1930. aasta konventsioon käskvekslite ja lihtvekslitega seotud kollisiooninormide kohta

1931. aasta konventsioon tšekkidega seotud kollisiooninormide kohta

Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverents

1955. aasta konventsioon kaupade rahvusvahelise müügi suhtes kohaldatava õiguse kohta

1961. aasta konventsioon testamendi vormiga seotud kollisiooninormide kohta

Vanemliiku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitlev 1996. aasta konventsioon

Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlev 2007. aasta Haagi protokoll

Euroopa Liit

Lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse 1980. aasta konventsioon (pärast 17. detsembrist 2009 sõlmitud lepingutele kohaldatakse konventsiooni asemel Rooma I määrust)

Põhjamaade konventsioonid

Taani, Soome, Islandi, Norra ja Rootsi vaheline 1931. aasta konventsioon, milles sätestatakse abielu, lapsendamist ja eestkostet käsitleva rahvusvahelise eraõiguse normid (viimati muudetud 2006. aasta muutmiskonventsiooniga)

Rootsi, Taani, Soome, Islandi ja Norra vaheline 1933. aasta konventsioon maksejõuetuse kohta („Põhjamaade maksejõuetuskonventsioon“)

Taani, Soome, Islandi, Norra ja Rootsi vaheline 1934. aasta konventsioon pärimise, testamentide ja pärandvara valitsemise kohta (viimati muudetud 2012. aasta muutmiskonventsiooniga)

Taani, Soome, Norra ja Rootsi vaheline 1974. aasta keskkonnakonventsioon

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Rootsi ja Norra vahel 1972. aastal sõlmitud põhjapõtrade karjatamise konventsioon (*1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning*)

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Rootsi õiguses puudub õigusnorm, mis kohustab kohtuid kohaldama välisriigi õigust omal algatusel. Küsimust on käsitletud peamiselt pretsedendiõiguses ning eristatakse vabatahtlikku menetlust (*dispositiva mål*), st menetlust küsimustes, mille pooled võivad lahendada kokkuleppega, ja kohustuslikku menetlust (*indispositiva mål*), st menetlust küsimustes, mille saab lahendada ainult kohus. Tsiiviilkohtumenetlustes, kus pooltel on õigus ise omavahel kokku leppida, kohaldatakse välisriigi õigust ainult menetluspoole taotlusel. On näiteid paljudest välisriikidega seotud juhtudest, milles on kohaldatud Rootsi õigust, sest kumbki pool ei ole välisriigi õiguse kohaldamist taotlenud. Menetlustes, mille puhul kohtuväline kokkulepe ei ole võimalik, näiteks isaduse tuvastamisel, on aga palju näiteid juhtudest, milles kohus on omal algatusel kohaldanud välisriigi õigust.

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Rootsi rahvusvahelises eraõiguses üldiselt tagasisaadet ja edasiviidet ei aktsepteerita. Erandiks on siiski käskveksleid käsitleva seaduse paragrahvi 79 lõige 2 ja tšেকে käsitleva seaduse paragrahvi 58 lõige 2, mis puudutavad välisriigi kodaniku õigust teha käskvekslite või tšekkidega seotud tehinguid. Põhjusteks on asjaolu, et kõnealused sätted põhinevad rahvusvahelistel konventsioonidel. Veel üks erand on sätestatud teises Põhjamaade riigis ilmnunud maksejõuetuse mõju käsitleva seaduse paragrahvi 9 lõikes 2. Seoses abielu ametliku kehtivusega tunnustatakse tagasisaadet ja edasiviidet abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse paragrahvi 1 lõikes 7.

2.3 Kohaldatava õiguse muutmine

Rootsi rahvusvahelises eraõiguses puudub üldine õigusnorm ühendava teguri muutumise kohta: küsimust reguleerib iga juhtumi korral erinev seadus. Näiteks on abikaasade ja elukaaslaste varaliste suhetega seotud rahvusvahelisi küsimusi käsitleva seaduse paragrahvi 4 lõikes 1 sätestatud: „Kui kohaldatavas õiguses ei ole kokku lepitud, on kohaldatavaks õiguseks pärast abiellumist abikaasade alaliseks elukohaks (*hemvist*) saanud riigi õigus“, ja sama seaduse paragrahvi 4 lõikes 2 on märgitud, et „kui mõlemad abikaasad asusid hiljem elama teise riiki ja elasid seal vähemalt kaks aastat, kohaldatakse kõnealuse riigi õigust“.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Rootsi rahvusvahelise eraõiguse üldiseks põhimõtteks on, et välisriigi õiguse sätet ei tohiks kohaldada, kui selle kohaldamine oleks ilmselgelt vastuolus Rootsi õigussüsteemi aluspõhimõtetega. Sellised sätted sisalduvad paljudes rahvusvahelist eraõigust käsitlevates õigusaktides, kuid see ei tähenda siiski, et avaliku korraga seotud piirang peab tuginema õigusaktile. Väga vähestes kohtuotsustes on leitud, et välisriigi õigust ei saa kohaldada avaliku korraga seotud põhjendusel.

Seda, millised Rootsi õigusnormid on rahvusvaheliselt kohustuslikud, otsustab tavaliselt kohus.

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Kui kohus leiab, et kohaldada tuleks välisriigi õigust, kuid ei tunne välisriigi õiguse sisu, saab toimida kahel viisil: kohus uurib asja ise või palub poolel esitada vajalik teave. Valik sõltub sellest, kumb viis on otstarbekam. Kui kohus otsustab asja ise uurida, võib ta kasutada justiitsministeeriumi abi. Üldiselt on kohtu roll kohustuslikes menetlustes aktiivsem kui vabatahtlikes menetlustes (vt eespool). Vabatahtlikus menetluses, kus pooled võivad omavahel kokku leppida, võib kohus jätta uurimise menetluse pooltele.

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Rootsi on lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse 1980. aasta konventsiooni osalisriik. Mõnes valdkonnas kehtivad muud õigusnormid. Pärast 17. detsembrist 2009 sõlmitud lepingutele kohaldatakse konventsiooni asemel Rooma I määrust.

Kaupade müüki reguleerib kaupade müügi suhtes kohaldatavat õigust käsitlev seadus, millega on siseriiklikku õigusesse üle võetud 1955. aasta Haagi konventsioon kaupade rahvusvahelise müügi suhtes kohaldatava õiguse kohta. Seadus on Rooma I määruse suhtes esimene. See ei hõlma siiski tarbijalepinguid. Paragrahv 3 lubab ostjal ja müüjal määrata kohaldatavat õigust kindlaks kokkuleppel. Paragrahvis 4 on sätestatud, et kui pooled ei ole kohaldatavat õigust valinud, kohaldatakse müüja alalise asukoha riigi õigust. Kõnealusest reeglist tehakse erand, kui müüja on tellimuse vastu võtnud ostja asukohariigis, ning börsil või enampakkumisel tehtud ostude puhul.

Rooma I määrusest tehakse erand ka mõnede **tarbijalepingute** puhul. Tarbijale müügi seaduse paragrahvis 48, tarbijalepinguid käsitleva seaduse paragrahvis 14, tarbijate kaitset seoses puhkuseosakute ja pikaajaliste puhkusetoodetega käsitleva seaduse 1. peatüki paragrahvis 4 ning kaug- ja

lävemüüki käsitleva seaduse 3. peatüki paragrahvis 14 on sätestatud erieeskirjad, mille eesmärk on kaitsta tarbijaid kollisiooninormide eest. Neis on sätestatud, et teatud olukorras kohaldatakse EMP liikmesriigi õigust, kui sellega on tagatud tarbija parem kaitse.

Käskveksleid käsitleva seaduse paragrahvides 79–87 ja tšekke käsitleva seaduse paragrahvides 58–65 on sätestatud **käskveksleid ja tšekke** puudutavad erinormid. Need põhinevad 1930. aasta Genfi konventsioonil käskvekslite ja lihtvekslitega seotud kollisiooninormide kohta ja 1931. aasta Genfi konventsioonil tšekkidega seotud kollisiooninormide kohta.

Teatavaid **kahjukindlustuslepinguid** reguleerib teatavate kindlustuslepingute suhtes kohaldatavat õigust käsitlev seadus.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Lepinguväliste kohustuse suhtes kohaldatavat õigust reguleerib Rooma II määrus.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Rootsi rahvusvahelises eraõiguses on isiku staatuse määramisel olnud peamine ühendav tegur tema kodakondsus. Nüüd on aga nii palju juhtumeid, milles kodakondsuse asemel on peamiseks ühendavaks teguriks alaline elukoht, et ei saa rääkida enam isiku staatust määravast ühest ja ainsast ühendavast tegurist. Rootsi rahvusvahelises eraõiguses määratakse „isiku staatus“ tema õigus- ja teovõime ning nime alusel.

Vastavalt abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse 1. peatüki paragrahvile 1 tuleb Rootsis **abiellumise õigus** kindlaks määrata Rootsi õiguse kohaselt, kui üks pooltest on Rootsi kodanik või tema alaline elukoht on Rootsis. Vastavalt abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse paragrahvile 1 kehtivad samasugused eeskirjad seoses teiste Põhjamaadega.

Abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse 4. ja 5. peatükis ning abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse paragrahvides 14–21a on sätestatud **eestkostet ja hooldust** puudutavad erinormid.

Seoses **lepingute sõlmimise teovõimega** sisaldub vastus osaliselt Rooma I määruse artiklis 13. Käskvekslite või tšekkidega seotud lepingute sõlmimise teovõime suhtes kohaldatakse käskveksleid käsitleva seaduse paragrahvi 79 ja tšekke käsitleva seaduse paragrahvi 58.

Kohtumenetluse seadustiku (*rättegångsbalken*) 11. peatüki paragrahvis 3 on sätestatud **hagejaks ja kostjaks olemise teovõimet** puudutav erinorm, mille kohaselt välisriigi kodanik, kes enda koduriigis ei saa kohtumenetluses osaleda, võib seda Rootsis siiski teha, kui ta on Rootsi õiguse kohaselt teovõimeline. Rootsi rahvusvahelise eraõiguse kohaselt kuuluvad **nimega seotud küsimused** isikustaatus valdkonda. See tähendab, et kui näiteks üks abikaasa võtab endale teise abikaasa nime, siis ei käsitata seda abielu õigusliku tagajärjena isiklikus sfääris. Isikunimede seaduse (*namnlagen*, 1982:670) paragrahvi 50 kohaselt ei kohaldata seadust Rootsi kodanike suhtes, kelle alaline elukoht on Taanis, Norras või Soomes; siit võib järeldada, et seadust kohaldatakse Rootsi kodanike suhtes, kelle alaline elukoht on mujal. Paragrahvis 51 on sätestatud, et seadust kohaldatakse välisriigi kodaniku suhtes, kelle alaline elukoht on Rootsis.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

Rootsi materiaalõiguses ei eristata **abielust ja väljaspool abielu sündinud lapsi** ning Rootsi rahvusvahelises eraõiguses puuduvad konkreetsed kollisiooninormid, mille alusel otsustatakse, kas laps on sündinud abielust või väljaspool abielu või kas lapse saab tagantjärele seaduslikuks tunnistada.

Seoses **isaduse** tuvastamise suhtes kohaldatava õigusega kehtivad erinevad isaduse eeldamise ja kohtus tuvastamise õigusnormid. Isaduse eeldamist reguleerib isadusega seotud rahvusvahelisi küsimusi käsitleva seaduse paragrahv 2. Selles on sätestatud, et meest, kes on või on olnud abielus lapse emaga, käsitatakse lapse isana, kui see tuleneb selle riigi õigusest, millest sai lapse sündimisel lapse elukohariik, või kui selle õiguse kohaselt ei käsitata isana kedagi, kui see tuleneb selle riigi õigusest, mille kodanikuks laps sündimisel sai. Kui lapse sündimisel sai tema alaliseks elukohaks Rootsi, lahendatakse küsimus siiski alati kooskõlas Rootsi õigusega. Kui isadus tuleb tuvastada kohtus, kohaldab kohus selle riigi õigust, mis oli lapse alaliseks elukohaks esimese astme kohtu otsuse tegemise ajal.

Lapsendamise seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse paragrahvi 2 lõike 1 kohaselt peab **lapsendamistaotlust** arutav Rootsi kohus kohaldama Rootsi õigust. Paragrahvi 2 lõikes 2 on siiski sätestatud, et kui taotlus on seotud alla 18-aastase lapsega, peab kohus kaaluma, kas taotleja või laps on kodakondsuse, alalise elukoha või muu asjaolu tõttu seotud teise riigiga ja kas see võib põhjustada lapsele raskusi, kui kõnealusel riigis lapsendamist ei tunnustata.

Seoses lapsendamise õiguslike tagajärgedega juhul, kui välisriigi lapsendamismäärus Rootsis kehtib, käsitletakse lapsendatud last eestkoste ja ülalpidamise seisukohast lapsendaja lapsena, kes on sündinud Rootsis kehtivast abielust. Pärimise puhul näeb seadus siiski ette, et lapsendatud last ja lapsendaja enda lapsi koheldakse võrdselt üksnes siis, kui lapsendamine toimus Rootsis. Kui lapsendamine toimus välisriigis, määratakse lapsendatud lapse pärimisõigus kooskõlas õigusega, mis üldiselt reguleerib pärimisõigust, st kodakondsusriigi õigusega.

Lapse ülalpidamise kohustuse suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlevale 2007. aasta Haagi protokollile. Üldreeglinna kohaldatakse ülalpidamiskohustuse suhtes lapse alalise elukoha riigi õigust. Kui isik, kes on selle õiguse kohaselt ülalpidamiskohustuslane, ei maksa lapsele elatist, kohaldatakse kohtu asukohariigi õigust. Kui isik, kes on kummagi õiguse kohaselt ülalpidamiskohustuslane, ei maksa lapsele elatist ja mõlemad on sama riigi kodanikud, kohaldatakse nende kodakondsusriigi õigust.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

Abiellumise õiguse kohta vt eespool punkt 3.3. Üldreeglinna loetakse abielu lehtivaks, kui see on kehtiv abielu sõlmimise riigis (abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse 1. peatüki paragrahv 7).

Abielu õiguslikud tagajärjed võib jagada kaheks – isikliku eluga seotud tagajärjed ja abieluvaraga seotud tagajärjed (vt allpool punkt 3.6). Abielu peamine isikliku eluga seotud tagajärg seisneb selles, et abikaasad ei ole vastastikune kohustus teineteist üleväl pidada. Rootsi rahvusvahelises eraõiguses ei peeta abielu õiguslikeks tagajärgedeks abikaasa pärimisõigust, teise abikaasa nime võtmist või kohustust pidada üleväl teise abikaasa lapsi ning kohaldatava õiguse määravad kindlaks pärimist, isikunimesid jne käsitlevad kollisiooninormid.

Abikaasa ülalpidamise kohustuse suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlevale 2007. aasta Haagi protokollile. Üldreeglinna kohaldatakse ülalpidamiskohustuse suhtes ülalpidamiskohustuslase alalise elukoha riigi õigust. Kui üks abikaasa on selle õiguse kohaldamise vastu ja abielu on tihedamalt seotud muu riigi õigusega (eelkõige abikaasade viimase ühise alalise elukoha riigi õigusega), kohaldatakse selle riigi õigust.

Abielulahutusega seotud küsimuste suhtes on abielu ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse 3. peatüki paragrahvi 4 lõikes 1 sätestatud, et Rootsi kohus peab kohaldama Rootsi õigust. Paragrahvi 4 lõikes 2 on ette nähtud erand, mida kohaldatakse juhul, kui mõlemad abikaasad on välisriigi kodanikud ja kumbki neist ei ole Rootsis alaliselt elanud vähemalt ühe aasta jooksul.

Rootsi materiaalõiguses ei ole abikaasade **lahuselu** või **abielu tühistamist** ette nähtud ning puuduvad ka sellistel juhtudel üldiselt kohaldatavad kollisiooninormid. Seoses Põhjamaadega on abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitleva seaduse paragrahvis 9 sätestatud, et abikaasade lahuselu korral kohaldab kohus oma asukohariigi õigust.

3.6 Abieluvara

Abieluvara suhtes kohaldatavat õigust reguleerib abikaasade ja elukaaslaste varaliste suhetega seotud rahvusvahelisi küsimusi käsitlev seadus. Seaduse paragrahv 3 võimaldab abikaasad või abielluda kavatsevatel isikutel sõlmida kirjaliku lepingu, milles on sätestatud, et nende abieluvara suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus lepingu sõlmimise ajal on neist ühe alaline elukoht või mille kodanik üks neist on.

Kui abikaasad ei ole sõlminud kehtivat kokkulepet kohaldatava õiguse kohta, on seaduse paragrahvi 4 kohaselt kohaldatavaks õiguseks selle riigi õigus, kuhu nad asuvad alaliselt elama pärast abiellumist. Kui mõlemad abikaasad asuvad hiljem elama teise riiki ja elavad seal vähemalt kaks aastat, kohaldatakse selle riigi õigust. Kui aga mõlema abikaasa alaline elukoht juba oli selles riigis abielu ajal või mõlemad on selle riigi kodanikud, kohaldatakse selle riigi õigust alates sinna elama asumise hetkest.

Seaduse paragrahvis 5 on sätestatud, et kokkulepe kohaldatava õiguse kohta on kehtiv, kui see on sõlmimise ajal kooskõlas abieluvaru suhtes kohaldatava õigusega. Kui kokkulepe kohaldatava õiguse kohta sõlmitakse enne abiellumist, on see kehtiv, kui see on kooskõlas õigusega, mida hakatakse kohaldama abiellumise korral. Kokkulepe kohaldatava õiguse kohta on vormiliselt kehtiv, kui see vastab selle riigi õiguse vorminõuetele, kus see on sõlmitud või kus on abikaasade alaline elukoht.

Põhjamaadega seoses on abielu, lapsendamise ja eestkostega seotud rahvusvahelisi õigussuhteid käsitlevas seaduses sätestatud erinormid.

3.7 Testamendid ja pärimine

Testamendi ja pärimisega seoses kohaldatavaid kollisiooninorme reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist. Määruses sätestatud kollisiooninormid on kohaldatavad sõltumata sellest, kas rahvusvaheline seos on liikmesriigi või kolmanda riigiga.

Testamendi kehtivust reguleerivad rahvusvahelise pärimise seaduse (*Lagen (2015: 417) om arv i internationella situationer*) – millega on siseriiklikku õigusesse üle võetud 1961. aasta Haagi konventsioon testamendi vormiga seotud kollisiooninormide kohta – 2. peatüki paragrahvis 3 sätestatud erinormid. Testamenti peetakse vormiliselt kehtivaks, kui see vastab testamendi koostamise riigi või selle riigi õiguse vorminõuetele, kus oli testaatori alaline elukoht või mille kodanik testaator oli testamendi koostamise või oma surma ajal. Kui testament on seotud kinnisvaraga, peetakse seda samuti vormiliselt kehtivaks, kui see vastab selle riigi õiguse vorminõuetele, kus kinnisvara asub. Sama kehtib ka testamendi tühistamise kohta. Tühistamine kehtib, kui see on kooskõlas õigusega, mille kohaselt on testament vormiliselt kehtiv.

3.8 Kinnisvara

Asjaõiguses kehtivad kollisiooninormid ainult teatavatel juhtudel, mis on seotud laevade, õhusõidukite, finantsinstrumentide ja õigusvastaselt kõrvaldatud kultuuriobjektidega, ning teatavaid olukordi reguleerivad Põhjamaade maksejõuetuse konventsioon ja maksejõuetuse määrus.

Näiteks vallas- ja kinnisvara müümise ja hüpoteegiga koormamise puhul määratakse õiguslikud tagajärjed kooskõlas selle riigi õigusega, kus vara müügi või hüpoteegi seadmise ajal asus. Kõnealune õigus määrab kindlaks omandiõiguste laadi, kuidas omandiõigused tekivad ja lõpevad, millised on vorminõuded ja millised õigused tekivad omandiõigusest kolmandatele isikutele.

Seoses välisriigi pandiõigusega on kohtupraktikas sedastatud, et kui müüja teadis pandiõiguse tekkimise ajal, et vara viiakse Rootsi ja pandiõigus Rootsis ei kehti, oleks müüja pidanud kasutama panti, mis vastab Rootsi õiguse nõuetele. Lisaks puuduvad välisriigi pandiõigusel õiguslikud tagajärjed, kui vara Rootsis viimiseks on möödunud teatud aeg. Eeldatakse, et välisriigi võlausaldajal on olnud aega nõuda uue pandi seadmist või võlga sisse nõuda.

3.9 Maksejõuetus

Rootsis ilmnenud maksejõuetuse korral kohaldatakse Rootsi õigust nii maksejõuetusmenetluse kui ka teiste küsimuste, näiteks menetluse algatamise tingimuste suhtes.

Teiste Põhjamaadega seotud juhtudel määratakse kohaldatav õigus kindlaks erinormide alusel, mis põhinevad 1933. aasta Põhjamaade maksejõuetuse konventsioonil ning lisati Rootsi õigusesse 1981. aastal jõustunud õigusaktiga. Soome puhul kohaldatakse siiski maksejõuetuse määrust (vt allpool) ning Islandi puhul 1934. aasta õigusaktis sätestatud norme. Põhjamaade maksejõuetuse konventsiooni üldpõhimõte on, et ühes osalisriigis algatatud maksejõuetusmenetlus hõlmab ka seda võlgniku vara, mis asub teises osalisriigis. Selliseid küsimusi nagu võlgniku õigus kontrollida oma vara ja pankrotivara hulka arvatav vara reguleerib üldiselt selle riigi õigus, kus maksejõuetusmenetlus toimub.

Maksejõuetuse määramises on sätestatud erinormid, mida kohaldatakse ELi liikmesriikidega seotud asjades.

Viimati uuendatud: 13/04/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.